

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ**

Кафедра інформаційної економіки, підприємництва та фінансів
(повна назва кафедри)

Кваліфікаційна робота

другий (магістерський)
(рівень вищої освіти)

на тему Удосконалення управління доходністю та ліквідністю комерційного банку у напрямку забезпечення фінансової стійкості

Виконав: студент 2 курсу, групи 8.0729-уфпс
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та
(код і назва спеціальності)

страхування»

Пісковський А.В.

освітньої програми управління фінансами
(код і назва освітньої програми)

підприємницьких структур

спеціалізації

(код і назва спеціалізації)

(ініціали та прізвище)

Керівник доцент кафедри інформаційної економіки,
підприємництва та фінансів, доцент, к.е.н.

Фатюха В.В.

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Рецензент професор кафедри інформаційної економіки,
підприємництва та фінансів, професор, д.е.н.

Метеленко Н.Г.

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Запоріжжя
2020

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ ІНСТИТУТ**

Кафедра інформаційної економіки, підприємництва та фінансів
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код та назва)
Освітня програма Управління фінансами підприємницьких структур
(код та назва)
Спеціалізація _____
(код та назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри д.е.н., проф.
Метеленко Н.Г.

«___» _____ 20__ року

**З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ**

Пісковському Артуру Вікторовичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи (проекту) Удосконалення управління доходністю та ліквідністю комерційного банку у напрямку забезпечення фінансової стійкості керівник роботи Фатюха В.В., к.е.н., доцент,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «09» 10. 2020 року No 1582-с

Строк подання студентом роботи Дата згідно графіку захисту

3. Вихідні дані до роботи Публічна фінансова звітність банку, що розглядається в роботі. Літературні джерела. Фахові періодичні видання

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) _____

Теоретична частина. Теоретично-методичні засади управління доходністю та ліквідністю комерційного банку у напрямку забезпечення фінансової стійкості

Аналітична частина. Аналіз фінансово-господарського стану АТ КБ «Приватбанк»

Проектна частина. 3 Удосконалення управління доходністю та ліквідністю АТ КБ «Приватбанк» у напрямку забезпечення фінансової стійкості

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

Рис.1.1. Класифікація банківських доходів, Таблиця 1.4. Підходи до визначення категорії «ліквідність» банку, Таблиця 1.5. Методи оцінки ліквідності банку, Таблиця 1.7. Категорія «фінансова стійкість» з погляду різних дослідників, Таблиця 2.1. Основні показники діяльності АТ КБ «Приватбанк» за 2017-2019 рр., Рис.2.4. Динаміка пасивів АТ КБ «ПриватБанк» за 2017-2019 роки, Таблиця 2.4. Показники ефективності управління капіталом АТ КБ «ПриватБанк» за 2017-2019 рр., Рис. 2.6. Динаміка складових зобов'язань «ПриватБанку» за категоріями вкладників за 2017-2019

роки, Рис.2.9. Структура активів АТ КБ «Приватбанк» станом на 31.12.2019 р., Рис.2.7. Структура активів АТ КБ «Приватбанк» станом на 31.12.2017 р. Таблиця 2.14. Аналіз показників ліквідності АТ КБ «Приватбанк» за 2017-2019 р.р., Рис.2.10. Динаміка доходів АТ КБ «Приватбанк» за 2017-2019 р.р., Рис.2.11. Динаміка витрат АТ КБ «Приватбанк» за 2017-2019 р.р., Таблиця 2.20 Динаміка показників ефективності діяльності АТ КБ «Приватбанк», Таблиця 2.22

Фінансові показники, що характеризують загальну фінансову стійкість та ефективність діяльності «ПриватБанк» за 2017-2019 роки, Рис.3.2. Методика забезпечення фінансової стійкості АТ КБ «Приватбанк», Таблиця 3.8 Матриця парних коефіцієнтів кореляції, Таблиця 3.9 Отримані прогнозні значення АТ КБ «Приватбанк» на 2020 р.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	<i>Фатюха В.В., доцент кафедри інформаційної економіки, підприємництва та фінансів</i>		
2	<i>Фатюха В.В., доцент кафедри інформаційної економіки, підприємництва та фінансів</i>		
3	<i>Фатюха В.В., доцент кафедри інформаційної економіки, підприємництва та фінансів</i>		

7. Дата видачі завдання

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	<i>Дослідження теоретичних засад управління дохідністю та ліквідністю комерційного банку у напрямку забезпечення фінансової стійкості</i>		
2	<i>Огляд літературних джерел з управління ліквідністю, дохідністю та фінансовою стійкістю комерційного банку</i>		
3	<i>Збір даних та дослідження звітної документації АТ КБ «Приватбанк»</i>		
4	<i>Аналіз показників фінансово-господарського стану АТ КБ «Приватбанк»</i>		
5	<i>Розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення управління ліквідністю, дохідністю АТ КБ «Приватбанк» у напрямку забезпечення фінансової стійкості</i>		

Студент _____
(підпис)

Пісковський А.В.
(ініціали та прізвище)

Керівник роботи (проекту) _____
(підпис)

Фатюха В.В.
(ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____
(підпис)

Шапуров О.О.
(ініціали та прізвище)

АНОТАЦІЯ

Пісковський А.В. Удосконалення управління доходністю та ліквідністю комерційного банку у напрямку забезпечення фінансової стійкості.

Кваліфікаційна робота для здобуття ступеня вищої освіти магістра за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування, науковий керівник В.В.°Фатюха, Інженерний навчально-науковий інститут ЗНУ, кафедра інформаційної економіки, підприємництва та фінансів, 2021 р.

В кваліфікаційній роботі узагальнено теоретично-методичні засади управління доходністю та ліквідністю комерційного банку у напрямку забезпечення фінансової стійкості; проаналізовано фінансово-господарський стан, зокрема доходність, ліквідність та фінансова стійкість АТ КБ «Приватбанк», запропоновано удосконалення управління доходністю та ліквідністю АТ КБ «Приватбанк» у напрямку забезпечення фінансової стійкості.

Ключові слова: АКТИВИ, БАНК, ВИДАТКИ, ДОХОДИ, ДОХІДНІСТЬ, ЛІКВІДНІСТЬ, КРЕДИТ, ПРИБУТКОВІСТЬ, ФІНАСОВА СТІЙКІСТЬ

ABSTRACT

Piskovskiy A.V. Improving the management of profitability and liquidity of a commercial bank in the direction of ensuring financial stability.

Qualifying final work for obtaining a master's degree in higher education by specialty 072 - Finance, Banking and Insurance, scientific supervisor –V.V. Fatyukha, Engineering Research Institute of Zaporizhzhya National University, Department of Information Economy, Entrepreneurship and Finance, 2021.

The qualification work summarizes the theoretical and methodological principles of managing the profitability and liquidity of a commercial bank in the direction of ensuring financial stability; the financial and economic condition, in particular profitability, liquidity and financial stability of CB «Privatbank» is

analyzed, the improvement of management of profitability and liquidity of CB «Privatbank» in the direction of ensuring financial stability is offered.

Keywords: ASSETS, BANK, EXPENSES, INCOME, YIELD, LIQUIDITY, CREDIT, PROFITABILITY, FINANCIAL STABILITY

АННОТАЦИЯ

Писковский А.В. Усовершенствование управления доходностью и ликвидностью коммерческого банка в направлении обеспечения финансовой устойчивости.

Квалификационная работа для получения степени высшего образования магистра по специальности 072 - Финансы, банковское дело и страхование, научный руководитель В.В. Фатюха, Инженерный учебно-научный институт ЗГУ, кафедра информационной экономики, предпринимательства и финансов, 2021.

В квалификационной работе обобщены теоретически-методические аспекты управления доходностью и ликвидностью коммерческого банка в направлении обеспечения финансовой устойчивости; проведен анализ финансово-хозяйственного состояния и непосредственно доходности, ликвидности и финансовой устойчивости АО КБ «Приватбанк»; предложены пути усовершенствования управления доходностью и ликвидностью АО КБ «Приватбанк» в направлении обеспечения финансовой устойчивости.

Ключевые слова: АКТИВЫ, БАНК, ДОХОДЫ, ДОХОДНОСТЬ, ЛИКВИДНОСТЬ, КРЕДИТ, ПРИБЫЛЬНОСТЬ, РАСХОДЫ, ФИНАНСОВАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ДОХІДНІСТЮ ТА ЛІКВІДНІСТЮ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ У НАПРЯМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ	12
1.1. Економічна сутність поняття «дохідність банку» та класифікація її показників	12
1.2. Економічна сутність поняття «ліквідність банку» та методи забезпечення її оптимального значення	21
1.3. Методи забезпечення фінансової стійкості в контексті управління дохідністю та ліквідністю банку	33
Висновки до 1 розділу	45
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОГО СТАНУ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»	46
2.1. Організаційно-економічна характеристика АТ КБ «Приватбанк»	46
2.2. Аналіз активів та джерел їх формування АТ КБ «Приватбанк»	56
2.3. Коефіцієнтний аналіз показників дохідності, ліквідності та фінансової стійкості АТ КБ «Приватбанк»	73
Висновки до 2 розділу	87
РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДОХІДНІСТЮ ТА ЛІКВІДНІСТЮ АТ КБ «ПРИВАТБАНК» У НАПРЯМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ	88
3.1. Застосування стратегії управління ліквідністю та прибутковістю АТ КБ «Приватбанк» у механізмі забезпечення його фінансової стійкості	88
3.2. Удосконалення методики оцінювання ліквідності банківської установи	99
3.3. Прогнозування фінансових результатів АТ КБ «Приватбанк» із урахуванням впливу зовнішніх та внутрішніх факторів	111
Висновки до 3 розділу	119

ВИСНОВКИ	121
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	128
ДОДАТКИ	133

ВСТУП

На сьогоднішньому етапі розвитку банківської системи України, що характеризується посиленням конкуренції, одним із пріоритетних завдань, яке стоїть перед вітчизняними банками, є забезпечення їхнього розвитку та стабільного функціонування. Одним із важливих напрямів реалізації цього завдання є фінансовий розвиток банківської установи. Неодмінною передумовою забезпечення фінансового розвитку банку виступає його фінансова стійкість. Зокрема, і фінансова стійкість, і стабільний розвиток мають бути не лише короточасними досягненнями банків, а їх стратегічними завданнями, від чого, в свою чергу, залежатиме динамічність економічних процесів в країні та підвищення соціальних стандартів.

Важливим чинником щодо забезпечення фінансової стійкості банку виступає ліквідність. Вона відіграє важливу роль як у діяльності комерційних банків загалом, так і в забезпеченні належного рівня їх фінансової стійкості зокрема. Банки мають щоденно підтримувати достатній рівень ліквідності, професійно управляти останньою, що є необхідною умовою їх самозбереження та виживання. Рівень дохідності та прибутковості – також одна з важливих характеристик фінансової стійкості комерційного банку. Зростання прибутку сприяє поповненню резервних фондів, із метою покриття збитків від проведення кредитних операцій, позитивно позначається на можливості підвищувати рівень дивідендних виплат акціонерам, нерозподілений прибуток є каналом додатковим каналом внутрішнього фінансування та капіталізації банків. Але високий рівень дохідності та прибутковості пов'язаний із високоризиковими операціями, що впливає на зниження банківської ліквідності. Політика банку має полягати в тому, щоби досягти рівноваги (оптимального співвідношення) між ризиком та прибутком. Підвищення прибутковості банківських операцій, що не залежить від порушення вимог ліквідності, залежить від ретельного співвідношення граничних витрат за залученими коштами і доходів від кредитних та інвестиційних операцій.

Розв'язанню дилеми «ліквідність-дохідність» та її впливу на фінансову стійкість банку присвячено ряд праць вітчизняних науковців, таких як О.Д.°Вовчак, Ж.М.°Довгань, О.Д.°Заруба, А.М.°Мороз, М.І.°Савлук – при розгляді загальних питань фінансового аналізу діяльності банків та менеджменту; В.В.°Вітлінський, В.П.°Пантелєєв та С.П.°Халява, Н.М.°Шелудько – при дослідженні теоретичних аспектів та проблем регулювання фінансової стійкості банків; Л.А.°Клюско, С.А.°Святко, Є.В.°Склеповий, Л.Ю.°Петриченко, Р.І.°Шіллер – при визначенні складових стійкості, розгляді питань аналізу та оцінки фінансової стійкості банку; В.М.°Кочетков – при обґрунтуванні методологічних та організаційних засад управління фінансовою стійкістю банків. Але деякі питання залишилися поза увагою авторів. Зокрема існує брак методик розробки стратегій управління ліквідністю та дохідністю комерційних банків в напрямку забезпечення фінансової стійкості в нестабільних умовах функціонування.

Метою магістерської роботи є теоретичне узагальнення сутності понять «фінансова стабільність», «дохідність» та «ліквідність », а також розробка методичних підходів і практичних рекомендацій, спрямованих на забезпечення фінансової стійкості банку шляхом підтримання оптимальної ліквідності при запланованому рівні дохідності.

Мета роботи зумовила постановку та вирішення наступних завдань:

- дослідити теоретично-методичні засади управління дохідністю та ліквідністю комерційного банку у напрямку забезпечення фінансової стійкості;
- проаналізувати фінансово-господарський стан АТ КБ «Приватбанк», зокрема дослідити фінансову стійкість, дохідність та ліквідність;
- запропонувати удосконалення управління дохідністю та ліквідністю АТ КБ «Приватбанк» у напрямку забезпечення фінансової стійкості.

Об'єкт дослідження: процес управління фінансово-господарською діяльністю комерційного банку.

Предмет дослідження: науково-методичні підходи до забезпечення оптимальних значень дохідності та ліквідності комерційного банку, як запоруки його фінансової стійкості.

Методологія та методика магістерського дослідження базується на загальнонаукових методах, таких як: порівняння – для зіставлення фактичних даних звітного та попередніх років при аналізі фінансової звітності банку; графічний описовий метод – для побудови ілюстрованих графіків та діаграм; методи економічного та статистичного аналізу; методи логічного узагальнення - для теоретичних узагальнень та формулювання висновків; аналіз часового ряду, статистичний і кореляційний аналізи.

За для формування інформаційної бази для дослідження були використані автореферати, наукові розробки, навчальні посібники, монографії, періодичні видання, дисертації, фінансова звітність АТ КБ «ПриватБанк».

Наукова новизна полягає у комплексному дослідженні та обґрунтуванні теоретико - методичних та практичних підходів до вдосконалення методів управління дохідністю та ліквідністю банку в напрямку забезпечення його фінансової стійкості. Наукові результати магістерської роботи, які характеризують новизну, полягають у наступному:

удосконалено:

стратегію управління ліквідністю та прибутковістю АТ КБ «Приватбанк» у механізмі забезпечення його фінансової стійкості шляхом додавання розділу з впровадженням методу аналізу беззбитковості діяльності банку. Пропоноване вдосконалення має забезпечити оптимальне співвідношення між рівнем ліквідності та прибутковості (при цьому пріоритетне місце слід відводити ліквідності), яке б одночасно мінімізувало ризик незбалансованої ліквідності та відсотковий ризик.

набуло подальшого розвитку:

методика розрахунку основних фінансових показників банку АТ КБ «Приватбанк», використання якої у практичній діяльності спроможне суттєво підвищити ефективність управління банківською установою, а отже,

покращити рівень обґрунтованості управлінських рішень щодо прийняття рішень стосовно питань прогнозування фінансових показників банку.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці практичних рекомендацій і відповідних методик щодо удосконалення методів управління дохідністю та ліквідністю банків, що, насамперед, може збільшити прибутковість та підвищити фінансову стабільність банку та, відповідно, підвищить його конкурентоздатність.

Робота складається із вступу, трьох розділів, висновку, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи складає 132 сторінки. Кваліфікаційна робота магістра містить 39 таблиць, 24 рисунки. Список використаних джерел налічує 47 найменувань. Робота також містить 4 додатки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ДОХІДНІСТЮ ТА ЛІКВІДНІСТЮ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ У НАПРЯМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

1.1. Економічна сутність поняття «дохідність банку» та класифікація її показників

Банківська система - одна з найважливіших і невід'ємних структур ринкової економіки. У механізмі функціонування банківської системи держави велика роль належить комерційним банкам. Комерційні банки - це найстаріша і найбільш масова група кредитних установ, що виконують більшість фінансових операцій і послуг, відомих в практиці підприємництва в ринковій економіці. Комерційні банки відносяться до особливої категорії ділових підприємств, які залучають капітали, заощадження населення та інші вільні грошові кошти, що вивільняються з процесі господарської діяльності, і надають їх у тимчасове користування іншим економічним агентам, які потребують додаткового капіталу. Метою банківської діяльності є залучення клієнтури, розширення сфери збуту своїх послуг, завоювання ринку і, в кінцевому рахунку, - збільшення одержуваного прибутку. Прибуток - є кінцевим фінансовим результатом діяльності банку. Підвищення ефективності діяльності - головна мета, яку ставлять перед собою власники банків, інвестуючи кошти в банківських бізнес, а управління прибутковістю є одним з першочергових завдань банківського фінансового менеджменту, це зумовило відносно значні наукові напрацювання у цьому напрямку економічної науки [5]. Серед фахівців, які присвятили свої праці проблемам удосконалення методів управління дохідністю та прибутковістю банків в ринковій економіці, можна виокремити таких зарубіжних та вітчизняних вчених-економістів, як М.°Алексеєнко, О.°Біла, І.°Бланк [3], Дж.К.Ван°Хорн

[6], В.°Вітлінський, О.°Вовчак, А.°Герасимович, П.°Гринь [8], В.°Кочетков, О.°Лаврушин, Ю.°Масленченко, А.°Мороз [2], А.°Неділько [10], Г.°Панова, П.°Роуз [14], М.°Савлук [2], Дж.°Сінкі [17], Т.°Смовженко, Г.°Табачук, Р.°Тиркало, О.°Ширинська, Р.°Шіллер та ін.

Дохідність комерційного банку – це сумарний позитивний результат його господарсько-фінансової та комерційної діяльності. За рахунок доходів банку покриваються всі його операційні витрати, формується прибуток, обсяг якого визначає рівень дивідендів, зростання капіталу, розвиток активних та пасивних операцій. У рамках будь-якої концепції банківського прибутку ключовими елементами при визначенні її величини є доходи й витрати.

Дохід - це збільшення активів або зменшення зобов'язань у звітному періоді, а доходи, отримані від основної та неосновної діяльності суб'єкта складають його сукупний дохід [1].

Доходи банку — це загальна сума грошових коштів, що надходять до банку в результаті здійснення активних операцій та надання інших банківських послуг. Доходи банку мають бути достатніми не тільки для покриття операційних витрат, а й для нарощення власного капіталу та виплати доходу акціонерам, що в кінцевому підсумку підвищує авторитет банку та поліпшує його конкурентну позицію на ринку [1] (Рис.1.1.).

Рис.1.1. Класифікація банківських доходів

Згідно [1] доходи банку — загальна сума коштів, отриманих банком від здійснення активних операцій. До них відносяться: отримані відсотки, доходи і комісія від наданих послуг, доходи від операцій з цінними паперами, валютою, золотом та інші доходи. Величина доходу залежить насамперед від обсягу кредитних вкладень та інвестицій банку, розміру відсоткової ставки за наданими кредитами та величини і структури активів банку.

Розглянемо основні джерела доходів комерційного банку (рис. 1.2).

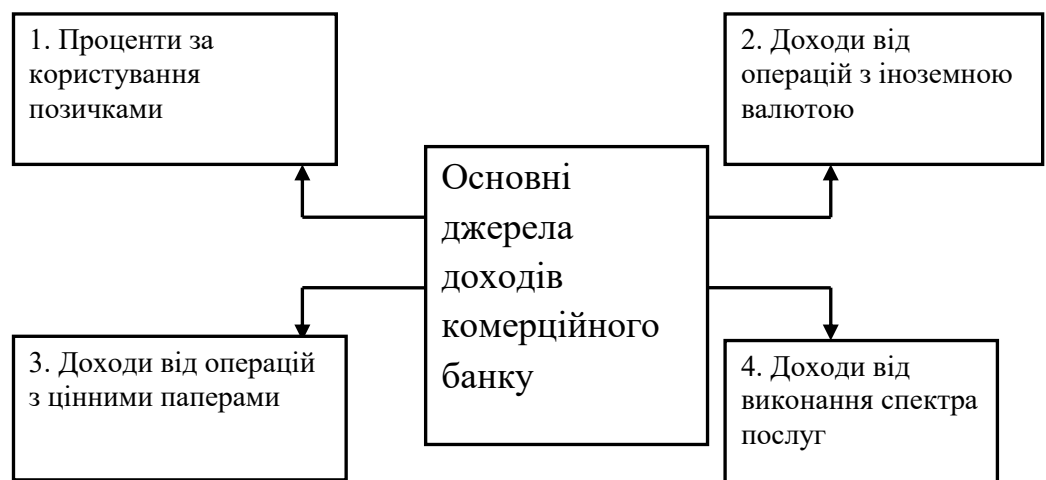

Рис. 1.2. Основні джерела доходів комерційного банку

Основними джерелами доходів більшості комерційних банків є:

1. Проценти, які стягуються з позичальника за користування позичками. Розмір процентної ставки визначається в процесі переговорів між банком і позичальником під час укладання кредитної угоди.

2. Доходи від проведення операції з іноземною валютою як у вигляді комісійних за виконання цих операцій, так і у вигляді курсової різниці. Ці доходи, як правило, значні.

3. Доходи від операцій з цінними паперами. Оскільки фондовий ринок України тільки починає формуватися, ці доходи банку поки що незначні.

4. Доходи від виконання для своїх клієнтів широкого спектра послуг, таких як: надання гарантій, розрахунково-касове обслуговування, трастові, консультаційні, аудиторські, лізингові, факторингові тощо.

Чим більшою є частка доходів, отриманих на регулярній основі, в загальному обсязі доходів, тим вища якість банківських доходів. Якщо значна частина доходів має випадковий характер, то це свідчить про низьку їх якість та нестабільність діяльності банку.

Доходи банку поділяють на дві основні категорії: процентні та непроцентні доходи. Процентні доходи становлять до 70% доходів банку і складаються з процентних доходів від надання кредитних послуг, доходів від інвестицій у цінні папери та інших процентних доходів. Вони, як правило, враховуються на дату очікуваного надходження, а не тоді, коли фактично надходять до банку. Процентні витрати теж враховуються тоді, коли мають сплачуватись, а не тоді, коли реально сплачуються.

До процентних доходів банку від надання кредитних послуг належать процентні доходи за кредитами суб'єктам господарської діяльності та фізичним особам, доходи за коштами, розміщеними в інших банках та в центральному банку, процентні доходи за депозитами в інших банках та за кредитами, наданими іншим банківським установам. До процентних доходів за цінними паперами відносять процентні доходи за інвестиційними цінними паперами та за цінними паперами на продаж. Іншими процентними доходами вважають доходи від операцій з філіями та іншими установами банку, а також процентні доходи за позабалансовими операціями.

Кредитні операції більшості банків як за обсягом, так і за дохідністю значно перевищують операції з цінними паперами. Водночас вони містять в собі значну частину банківських ризиків, а саме кредитний, процентний та валютний ризики. Більшість банкрутств банків відбуваються саме через незадовільне управління кредитним ризиком та низьку якість кредитного портфеля.

Процентні доходи залежать від обсягу наданих кредитів та інвестицій у цінні папери, від ринкових процентних ставок, потреб економіки в позичковому капіталі та пропозиції вільних грошових ресурсів на кредитному ринку. Можливості потенційних позичальників щодо залучення коштів з інших джерел скорочують можливості банків у сфері кредитування, збільшують конкуренцію на ринку кредитних послуг і сприяють появі нових кредитних інструментів, привабливих для клієнтів з погляду їх високої якості та задовільної ціни.

Непроцентні доходи банку залежать від того, наскільки різноманітні за характером послуги надає комерційний банк. Основу непроцентних доходів будь-якого банку становлять комісійні доходи від кредитного та розрахунково-касового обслуговування клієнтів, комісійні від операцій з цінними паперами, валютою, комісійні доходи від падання банком трастових, факторингових, лізингових послуг, гарантій та поручительств, а також інші банківські та небанківські операційні доходи.

Інші банківські операційні доходи включають дивіденди, доходи від операційного лізингу та за операціями з іншими установами та філіями банку, штрафи і пені, отримані за банківськими операціями. До небанківських операційних доходів належать доходи, отримані від продажу основних засобів, інших матеріальних і нематеріальних активів, штрафи та пені, отримані за господарськими операціями, інші небанківські операційні доходи.

Доходи банку можуть збільшитися в разі повернення позик, які вважались безнадійними, зменшення резервів за заборгованістю, повернення процентів і комісій, надлишково виплачених банком у попередньому році, повернення боргів, раніше списаних на збитки, інших непередбачених доходів.

До непроцентних доходів банку відносять також доходи від надання консультаційних, аудиторських, інформаційних послуг, винагороди за

управління активами інших суб'єктів ринку, доходи від проведення андеррайтингу, плату за надання гарантій, поручительств тощо.

Витрати банку — загальна сума витрат із залучення коштів клієнтів, оплата послуг, амортизаційні відрахування за основними фондами, витрати на утримання апарату управління банку та інші витрати [11, с.15].

Витрати банку поділяються на відносно постійні та змінні. Відносно постійними витратами комерційного банку є: заробітна плата; придбання або виготовлення бланків і канцелярських товарів; утримання приміщень, охорони та протипожежної сигналізації; амортизаційні відрахування та інші.

Змінними витратами банку є: виплата процентів по вкладах, депозитах і міжбанківському кредиту; витрати на рекламу; витрати на відрядження; - поштово-телеграфні витрати та інші.

Структуру доходів та витрат банку, згідно банківської фінансової звітності, наведено у табл. 1.1. та табл.1.2.

Таблиця 1.1

Структура операційних доходів комерційного банку за фінансовою звітністю

Класифікація	Найменування статті
1	2
Процентні доходи за:	Кредитами та заборгованістю клієнтів Борговими цінними паперами банку на продаж Цінними паперами в портфелі банку до погашення Коштами в інших банках Торговими борговими цінними паперами Іншими борговими цінними паперами Дебіторською заборгованістю за угодами репо - торгові цінні папери Кореспондентськими рахунками в інших банках Депозитами овернайт в інших банках Грошовими коштами та їх еквівалентами Заборгованістю з фінансового лізингу (оренди) Іншим Усього процентних доходів

Продовження табл. 1.1.

Комісійні доходи:	Комісійні доходи за фінансовими інструментами, які не обліковуються за справедливою вартістю Розрахункові операції Касове обслуговування Інкасація Операції з цінними паперами Операції довірчого управління Інші Комісійні доходи за фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю Усього комісійних доходів
Інші операційні доходи:	Дивіденди Дохід від вибуття основних засобів та нематеріальних активів Інші Усього операційних доходів

Дохідність банку залежить насамперед від оптимальної структури його балансу (активів та пасивів) та від цілеспрямованої роботи банківського персоналу.

Таблиця 1.2

Структура операційних витрат комерційного банку за фінансовою звітністю

Класифікація	Найменування статті
Комісійні витрати:	Комісійні витрати за фінансовими інструментами, які не обліковуються за справедливою вартістю Розрахункові операції Касове обслуговування Інкасація Операції з цінними паперами Інші Комісійні витрати за фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю Усього комісійних витрат Чистий комісійних дохід/(витрати)

Продовження табл.1.2

1	2
Інші операційні витрати:	Витрати на утримання персоналу Амортизація основних засобів Амортизація програмного забезпечення та інших нематеріальних активів Витрати на утримання основних засобів та нематеріальних активів Витрати на оперативний лізинг (оренду) Професійні послуги Витрати на маркетинг та рекламу Витрати на охорону Сплата інших податків, окрім податку на прибуток Зменшення корисності довгострокових активів, утриманих для продажу Інші Усього інших операційних витрат

Важливими умовами забезпечення дохідності банку є оптимізація структури доходів і витрат, визначення мінімально допустимої маржі, виявлення тенденцій у дохідності кредитних операцій, планування оптимальної дохідної маржі для прогнозування орієнтованого рівня процентів за активними і пасивними операціями. Дохідність банківської діяльності залежить також від підтримки ліквідності, управління банківським ризиком і його мінімізації. Для загальної оцінки рівня дохідності порівнюють: доходи; активи, що забезпечують доходи; прибутки; дохідність однієї гривні активів. Для оцінки дохідності банку використовують ряд коефіцієнтів.

У табл.1.3 відображено показники, що характеризують дохідність банку.

Рівень дохідності банк може підняти шляхом зміни структури активних операцій і співвідношення між позичковими та інвестиційними операціями на користь більш вигідних, а також через регулювання своєї короткострокової заборгованості й депозитних рахунків[5, с.167].

Таблиця 1.3

Оцінка рівня доходності банку

Коефіцієнт	Чисельник	Знаменник	Оптимальне значення	Економічна характеристика
1	2	3	4	5
K ₁	Прибуток, Пр	Активи банку, А	1—4 %	Ефективність роботи активів
K ₂	Прибуток, Пр	Доходи банку, Д	8—20 %	Кількість отриманого прибутку з кожної гривні доходів
K ₃	Доходи, Д	Активи банку, А	14—22 %	Доходність 1 грн активів
K ₄	Процентні доходи, Д _п	Активи банку, А	10—18 %	Рівень ефективності та ризикованості вкладень
K ₅	Процентна маржа, Д _п —В _п	Доходні активи, А ^д	1—3 %	Ефективність роботи доходних активів
K ₆	Процентна маржа, Д _п —В _п	Активи банку, А	1—4 %	Ефективність управління спредом
K ₇	Процентні доходи, Д _п	Процентні витрати, В _п	110—125 %	Покриття процентних витрат процентними доходами
K ₈	Непроцентні доходи, Д _н	Доходи банку, Д	5—15 %	Ефективність використання внутрішньобанківських резервів
K ₉	Непроцентні витрати, В _н	Доходи банку, Д	10—25 %	Якість управління затратами банку
K ₁₀	Процентні доходи, Д _п	Основний капітал банку, К _{осн}	1,2—1,7	Доходність 1 грн основного капіталу банку
K ₁₁	Процентна маржа, Д _п —В _п	Основний капітал банку, К _{осн}	10—35 %	Величина доданої вартості та ефективність управління спредом
K ₁₂	Процентна маржа, Д _п —В _п	Доходи банку, Д	6—8 %	Ефективність процентної політики банку
K ₁₃	Непроцентні доходи, Д _н	Активи банку, А	1—3 %	Можливості використання внутрішньобанківських резервів

Продовження табл. 1.3.

1	2	3	4	5
K ₁₄	Дохідні активи, А ^д	Активи банку, А	0,75—0,85	Частка дохідних активів (розглядається у взаємозв'язку з K ₁₅)
K ₁₅	Дохідні активи, А ^д	Платні пасиви, П ^п	> 1,0	Кількість дохідних активів на 1 грн платних пасивів (має пріоритет перед K ₁₄)
K ₁₆	Дохідні активи, А ^д	Основний та додатковий капітал банку, К	8—18 %	Величина дохідних активів на 1 грн власного капіталу
K ₁₇	Недохідні активи, А ^н	Капітал банку, К	0,5—2,0	Пріоритетність напрямів використання капіталу
K ₁₈	Процентні доходи, Д _п	Платні пасиви, П ^п	Визначає банк	Дохідність використання ресурсної бази банку
K ₁₉	Непроцентна маржа, Д _н – В _н	Процентна маржа, Д _п – В _п	48—67 %	Співвідношення процентного і непроцентного чистого доходу
K ₂₀	Доходи банку, Д	Середньооблікова чисельність працівників, Ч _{сер}	Визначає банк	Дохідність роботи персоналу

Потрібно раціонально й ефективно розміщувати кошти банку для забезпечення його фінансової стійкості. Виконання цієї умови дозволить позбавитися суперечностей між ліквідністю, надійністю із прибутковістю комерційного банку.

1.2. Економічна сутність поняття «ліквідність банку» та методи забезпечення її оптимального значення

Однією з умов ефективної роботи банку є забезпечення високого рівня надійності та мінімального ризику здійснюваних операцій, у основі чого

лежить ліквідність банківської установи, її здатність безперервно виконувати свої зобов'язання перед клієнтами. Специфікою комерційних банків є те, що вони використовують залучені кошти, які належать іншим суб'єктам ринку. Коли виникають проблеми з ліквідністю у банківському секторі, НБУ використовує власні інструменти, щоб стабілізувати ситуацію. Це звичайно приносить свої результати, але банку потрібно самостійно здійснювати стратегічне планування й управління ліквідністю на основі всебічного аналізу всіх факторів, які можуть впливати на можливість банку виконувати свої зобов'язання. Сучасні тенденції розвитку банків, що характеризуються суттєвими змінами в умовах їх діяльності, такі як: загострення конкуренції, зниження рентабельності традиційних банківських операцій, збільшення у структурі послуг частки небанківських продуктів, погіршення якості активів, обумовлюють необхідність перегляду чинних підходів до нагляду за ліквідністю банківських установ та управління нею.

Проблемам оцінки та аналізу ліквідності банку присвячено праці таких науковців, як О.°Болдирєв, А.°Герасимович, І.°Горячек, Л.°Гончаренко, І.°Грушко, В.°Іванов, М.°Кизим, О.°Крухмаль, Л.°Майорова, І.°Сорокина, Л.°Примостка, Р.°Шиллер. Також вагомий внесок у дослідження банківської ліквідності в умовах кризи зробили такі вчені як М.І.°Дзямулич, О.М.°Чижик, О.В.°Дзюблюк, Л.М.°Кіндрацька, В.В.°Корнєєв, А.М.°Мороз, Б.Л.°Луців, Л.О.°Примостка та інші.

Поняття «ліквідність комерційного банку» означає можливість банку своєчасно і повно забезпечувати виконання своїх боргових і фінансових зобов'язань перед усіма контрагентами, що визначається наявністю достатнього власного капіталу банку, оптимальним розміщенням і величиною коштів за статтями активу і пасиву балансу з урахуванням відповідних термінів [2, с. 26].

Згрупуємо визначення поняття «ліквідність» окремими науковцями в таблиці 1.4.

Таблиця 1.4

Підходи до визначення категорії «ліквідність» банку

Автор, джерело	Визначення
І. Лис [33, с. 20]	Стверджує, що ліквідність одна із узагальнюючих якісних характеристик діяльності банку, що характеризує його надійність та здатність забезпечувати своєчасне виконання своїх зобов'язань.
В.І.Міщенко, А.В.Сомик [35, с. 35]	Ліквідність банку за своїм призначенням має не лише забезпечити спроможність банку своєчасно і в повному обсязі виконувати власні грошові зобов'язання, а й сприяти його розвитку на основі нарощування обсягів операцій відповідно до стратегії розвитку установи та попиту на ринку банківських послуг.
Крилова В., Набок Р. [32, с.294]	Характеризує ліквідність як «...спроможність банку відповідати за своїми зобов'язаннями в термін і без втрат, тобто відображає спроможність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань перед клієнтами банку».
О. Деревська [37, с. 44]	Характеризує ліквідність як «...спроможність банку виконувати свої поточні фінансові зобов'язання».
О.І. Лаврушина [34, с. 140]	« Ліквідність – одна із узагальнюючих якісних характеристик діяльності банку, яка обумовлює його надійність. Ліквідність банку - здатність своєчасно без втрат виконувати свої зобов'язання перед вкладниками і кредиторами.
Л.О.Примостка [36,с.406]	Під ліквідністю банку розуміє його здатність швидко і в повному обсязі задовольняти невідкладні потреби у грошових коштах.

Таким чином, на нашу думку, ліквідність банку – це спроможність банку забезпечити виконання своїх зобов'язань перед клієнтами, позичальниками і кредиторами своєчасно і у повному обсязі за рахунок внутрішніх і зовнішніх джерел з мінімальними витратами та здатність фінансувати зростання власних активів.

Ліквідність банку відіграє провідну роль в сукупності системних характеристик банківської діяльності, яка потребує вивчення, аналізу та ефективного управління. Від цієї характеристики залежить якість та повнота здійснюваних функцій та операцій з обслуговування клієнтів. Банківська установа, яка має проблеми з ліквідністю втрачає свої позиції у рейтингу в порівнянні з іншими банками, а тому це ускладнює процес запозичення коштів із зовнішніх джерел, тобто банк втрачає потенційний прибуток.

Банк, який має надлишкову ліквідність, виявляє негативні тенденції менеджменту та його неспроможність ефективно розпоряджатися залученими ресурсами. Високоліквідними активами банку є кошти у вигляді готівки в касах та банкоматах, безготівкові кошти на рахунку в центральному банку, а також банківські метали, дорожні чеки, тобто ті активи, реалізація яких відбувається швидко. Активи, на реалізацію яких необхідно більше часу, є менш ліквідними [2, с. 28].

Кожний комерційний банк повинен самостійно забезпечувати підтримку своєї ліквідності на заданому рівні на основі як аналізу її стану за конкретні періоди часу, так і прогнозування результатів діяльності і проведення в подальшому науково обґрунтованої економічної політики в області формування статутного капіталу, фондів спеціального призначення і резервів, залучення позикових коштів сторонніх організацій, здійснення активних кредитних операцій [29, с. 355].

У науковій літературі досить часто розмежовують поняття «ліквідність активів банку», «ліквідність пасивів», «ліквідність балансу», «ліквідність банку». Проте, такий розподіл є не зовсім коректним, адже він може припускати, що ці поняття існують окремо одне від одного і не пов'язані між собою. Це не відповідає дійсності, адже ліквідність банку визначає ліквідність банківської системи і безпосередньо залежить від ліквідності його балансу, що формується ліквідністю активів та пасивів (рис. 1.3).

У сучасних економічних умовах банківську ліквідність можна розглядати також як багаторівневу систему категорій, яка об'єднує такі поняття, як:

- ліквідність банківської системи;
- ліквідність банку;
- ліквідність балансу банку (ліквідність активів, ліквідність пасивів).

Ліквідність банківської системи залежить від ліквідності банківських установ, Національного банку України і держави, а також розвитку

міжбанківського ринку, що дає змогу вважати банківську систему цілісною. На ліквідність банківської системи також впливають зовнішній та внутрішній борг України, рівень інвестицій, динаміка кредиторської та дебіторської заборгованості, законодавчо-нормативна база захисту кредиторів [25, с. 76].

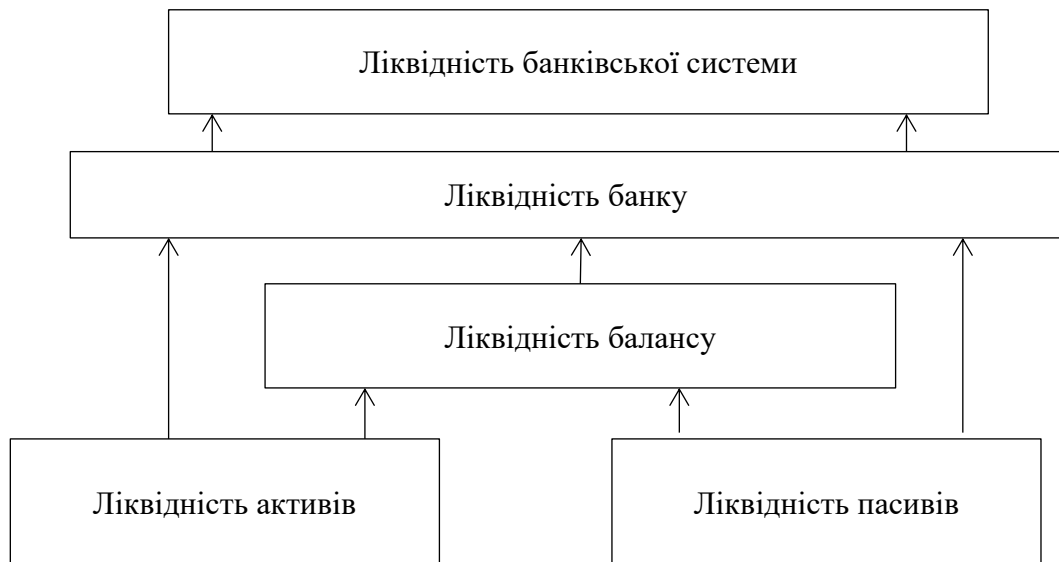

Рис. 1.3. Взаємозв'язок понять «ліквідність банківської системи», «ліквідність банку», «ліквідність балансу», «ліквідність активів і пасивів» [18]

Ліквідність банку є запорукою його стійкості, оскільки банк, який володіє достатнім рівнем ліквідності, може з мінімальними затратами для себе виконувати такі функції:

- проводити платежі за дорученням клієнтів;
- повертати кредиторам (вкладникам) кошти як із настанням терміну погашення, так і достроково;
- сплачувати випущені цінні папери;
- відповідати за зобов'язаннями, які можуть відбутися в майбутньому, в тому числі за позабалансовими зобов'язаннями [24, с. 45].

Ліквідність банку тісно пов'язана з поняттям ліквідності балансу. Цей показник визначається співвідношенням вимог (статей активу) та зобов'язань

(статей пасиву) на певний момент часу. Ліквідність балансу є співвідношенням окремих статей активу та пасиву балансу з метою порівняння їхніх значень зі значенням встановлених нормативів. Варто зазначити, що ліквідність балансу банку є основним фактором ліквідності самого банку. Тому немає підстав протиставляти ці поняття як несумісні. На ліквідність банківського балансу впливають певні фактори, серед яких можна виділити співвідношення строків залучення ресурсів та строків розміщення коштів, структуру активів, ступінь ризикованості активних операцій, структуру пасивів, якість управління ліквідності банком.

Баланс банку вважається ліквідним, якщо його стан дає змогу за рахунок швидкої реалізації активів покривати термінові зобов'язання за пасивами. Можливість швидкого перетворення активів банку в грошову форму для виконання власних зобов'язань зумовлена багатьма чинниками, серед яких головний – відповідність термінів та обсягів розміщення фінансових ресурсів – термінам та обсягам їх залучення [28, с. 87].

На основі балансу банку можна розрахувати показники ліквідності, з яких окремі регламентовані Національним банком України, а інші можуть бути визначені самостійно для потреб банку під час проведення аналізу його надійності. Ліквідність активів передбачає, що активи можуть бути безпосередньо використані для погашення боргових зобов'язань або трансформуватися в грошові та інші платіжні засоби, іншу грошову форму [9].

Під ліквідністю активів розуміють їхню здатність перетворюватися у грошову форму під час реалізації або внаслідок погашення зобов'язань позичальником. Ступінь ліквідності того чи іншого виду активів залежить від їхнього призначення. Ліквідність пасивів забезпечується наявністю їхніх стабільних джерел, не чутливих до коливань відсоткових ставок. До ліквідних пасивів належать залишки на поточних рахунках постійних

клієнтів банку, кредити, отримані від міжнародних фінансових організацій, кошти, одержані від емісії довгострокових облігацій банку, тощо [1].

У міжнародній банківській практиці найбільш ліквідною частиною активів вважається касова готівка, під якою розуміються не тільки гроші в касі, але і кошти, що знаходяться на поточному рахунку цього кредитного інституту в Центральному банку.

Таким чином, критичний аналіз наукових підходів щодо трактування поняття «ліквідність банку» дозволив нам обґрунтувати доцільність його розгляду як спроможності банку забезпечити виконання своїх зобов'язань перед клієнтами, позичальниками і кредиторами своєчасно і у повному обсязі за рахунок внутрішніх і зовнішніх джерел з мінімальними витратами та здатність фінансувати зростання власних активів.

Управління ліквідністю банку – один із ключових елементів менеджменту банку. Це, в свою чергу, вимагає розроблення ефективних інструментів для її управління, які б дозволяли відслідковувати і нівелювати вплив на рівень ліквідності як зовнішніх, так і внутрішніх факторів[30, с.18].

На основі критичного аналізу наукових джерел проведена систематизація факторів впливу на ліквідність банку (рис. 1.4).

Прийняття управлінських рішень, а отже й процес управління ліквідністю, має ґрунтуватися на результатах аналізу.

Аналіз ліквідності банку – процес дослідження факторів, що змінюють рівень ліквідності банку в динаміці з метою виявлення відхилень від планових чи нормативних значень та визначення впливу отриманих відхилень на діяльність банку.

З одного боку, аналіз ліквідності банку є важливим складником механізму управління ліквідністю, успішність та обґрунтованість результатів якого створює підґрунтя для прийняття менеджментом банку правильних управлінських рішень. З іншого – це важливий складник аналізу банку, який дає змогу у поєднанні з іншими елементами аналізу доходити висновків про

поточну та майбутню фінансову стійкість банку, ефективність та рівень ризику його діяльності, а також є підґрунтям для планування дій банку із залучення та розміщення ресурсів [8].

Рис. 1.4. Класифікація факторів впливу на ліквідність банку [19, с. 42]

Завдання аналізу ліквідності банку:

- визначення фактичної ліквідності;
- оцінювання відповідності фактичних значень нормативів ліквідності вимогам, які встановлено НБУ;
- виявлення чинників, які викликали відхилення фактичних значень показників ліквідності від нормативних вимог;
- аналіз стабільності ресурсної бази банку;
- прогнозування потреби банку в ліквідних коштах;
- порівняльний аналіз вартості та доступності альтернативних джерел поповнення ліквідних коштів;
- аналіз різних напрямів розміщення надлишкових ліквідних коштів;
- інваріантний аналіз ліквідності банку за різних сценаріїв розвитку подій (як правило, оптимістичний, найбільш імовірний та песимістичний) [5, с. 125].

Ліквідність комерційного банку можна оцінити за допомогою:

- нормативів НБУ;
- коефіцієнтів.

Національний банк у зв'язку із переходом банків до розрахунку коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR) скасував економічні нормативи миттєвої ліквідності (Н4) та поточної ліквідності (Н5) з вересня 2019 року.

Запроваджений у 2018 році норматив LCR установлює мінімально необхідний рівень ліквідності для покриття чистого очікуваного відтоку грошових коштів упродовж 30 днів з урахуванням стрес-сценарію. По суті він є більш жорстким, ніж нормативи Н4 та Н5, а тому немає практичної доцільності у подальших розрахунках цих чинних нормативів.

Банк розраховує коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) за такою формулою:

$$\text{LCR} = \text{ВЛА} / \text{чистий очікуваний відплив грошових коштів протягом 30 днів} \times 100\%, \quad (1.1)$$

де ВЛА - високоякісні ліквідні активи

Дотримання нормативів LCR є необхідною умовою нормальної діяльності банку, проте не повинно трактуватися як безспірне свідчення ефективного управління ліквідністю. Установлення мінімальних вимог не може вирішити широкого кола питань, пов'язаних із банківською ліквідністю [6, с. 110].

Серед методів, які використовуються при оцінці ліквідності, виділяють методи внутрішньої та зовнішньої оцінки ліквідності (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Методи оцінки ліквідності банку

Метод	Суть методу	Застосування
1	2	3
Внутрішні		
Коефіцієнтний аналіз ліквідності балансу	Розрахунок співвідношення залишків ліквідних активів і зобов'язань банку, які відображаються в балансі	1. При управлінні ліквідністю у великих банках і банках, де відсутня можливість проводити аналіз платіжних потоків 2. При внутрішньому аналізі — органами контролю, рейтинговими агентствами
Аналіз грошових потоків	Розрахунок на дату, яка аналізується, всіх вхідних і вихідних грошових потоків	1. При управлінні ліквідністю більшістю банків, здатних організувати в себе моніторинг і оцінку грошових потоків, що проводяться банком 2. При зовнішньому аналізі застосовується рідко, оскільки в офіційній звітності банку не має всієї необхідної інформації
Зовнішні		
Оцінка величини чистого вибуття зобов'язань банку	Розраховується обсяг ліквідних коштів, які потрібні банку в разі максимального зменшення зобов'язань банку	1. При управлінні ліквідністю середніми банками, які здійснюють велику кількість операцій, за неможливості використання методу аналізу платіжних потоків 2. При зовнішньому аналізі використовується також активно, як і коефіцієнтний метод

Продовження табл.1.5

1	2	3
Оцінка зміни характеристики платоспроможності банку	Оцінюються сигнали з ринку, які свідчать про погіршення платоспроможності банку	1. При управлінні ліквідністю як самостійний метод використовується дуже рідко, лише як додатковий індикатор 2. При зовнішньому аналізі використовують переважно клієнти банку

До методів внутрішньої оцінки ліквідності належать: коефіцієнтний аналіз ліквідності балансу та аналіз грошових потоків (як різновид – оцінка величини чистого вибуття зобов'язань банку).

До методів зовнішньої оцінки ліквідності належать: оцінка зміни характеристики платоспроможності банку та оцінка величини чистого вибуття зобов'язань банку.

Оцінка ліквідності банку на основі коефіцієнтів є найбільш доступною і поширеною. Суть цього методу полягає в розрахунку низки коефіцієнтів, що характеризують ліквідність балансу, стабільність зобов'язань банку і потреби банку в додаткових ліквідних коштах.

Різні коефіцієнти переважно розраховуються як співвідношення між обсягами активів і відповідних зобов'язань. Розрахунок коефіцієнтів ліквідності у вигляді економічних нормативів входить до складу обов'язкової звітності банків і використовується регуляторами для контролю за рівнем ліквідності кредитних організацій [29, с.15].

Виділяють три основні групи коефіцієнтів:

1. Коефіцієнти для розрахунку обсягу і структури зобов'язань банку.
2. Коефіцієнти для визначення обсягу і структури ліквідних коштів, що знаходяться на балансі банку.

3. Коефіцієнти, що дають можливість визначити здатність виконання банком своїх зобов'язань за рахунок ліквідних активів.

Як правило, визначається один (або декілька) основних коефіцієнтів для оцінки ліквідності. Інші слугують додатковими (допоміжними), які

допомагають детальніше дослідити той чи інший аспект оцінки ліквідності (табл. 1.6).

Таблиця 1.6

Показники ліквідності балансу банку

Показник	Алгоритм розрахунку	Економічний зміст показника	Орієнтовне значення
1. Коефіцієнт миттєвої ліквідності	$K_{мл} = \frac{K_k + K_{кр}}{Д}$	Показує можливість банку погасити коштами з каси і коррахунків зобов'язань за депозитами ($Д$)	Не менше 20%
2. Коефіцієнт загальної ліквідності	$K_{зл} = \frac{А}{З}$	Характеризує максимальну можливість банку в погашенні зобов'язань ($З$) всіма	Не менше 100%
3. Коефіцієнт відношення високоліквідних активів до робочих	$K_{вл} = \frac{А_{вл}}{А_p}$	Характеризує частку високоліквідних активів ($А_{вл}$) у робочих активах ($А_p$)	Не менше 20%
4. Коефіцієнт ресурсної ліквідності зобов'язань	$K_{рл} = \frac{А_d}{З}$	Характеризує забезпечення дохідними активами банку ($А_d$) його	–
5. Коефіцієнт ліквідного співвідношення виданих кредитів і залучених депозитів (з метою визначення незбалансованої ліквідності)	$K_c = \frac{КP}{Д}$	Розкриває наскільки видані кредити ($КP$) забезпечені всіма залученими депозитами ($Д$), тобто показує чи є незбалансована ліквідність	70-80%
6. Коефіцієнт генеральної ліквідності зобов'язань	$K_{гзл} = \frac{А_{вл} + А_m}{З}$	Розкриває здатність банку погасити зобов'язання ($З$) високоліквідними активами ($А_{вл}$) і шляхом реалізації майна ($А_m$)	–

Ефективне управління ліквідністю банківської установи має бути спрямоване на посилення її фінансової стійкості та надійності в процесі подолання негативних наслідків фінансово-економічної кризи, а також на обґрунтовану оптимізацію цільового співвідношення «ліквідність-дохідність». Необхідність останньої, як відомо, пояснюється існуванням зворотної залежності між підтриманням високого рівня ліквідності та

дохідності активів банку, оскільки підвищення рівня ліквідності спричиняє падіння дохідності активів [15, с.68].

1.3. Методи забезпечення фінансової стійкості в контексті управління доходністю та ліквідністю банку

Аналіз існуючих методичних підходів до оцінки фінансової стійкості банків, що використовуються у вітчизняній та зарубіжній практиці, свідчить про існування суттєвих розбіжностей як у складових фінансової стійкості, так і в показниках, що використовуються для оцінки. Наразі існує потреба у науковому обґрунтуванні прийняття управлінських рішень у банківській сфері для підтримання фінансової стійкості банків та вдосконалення механізму забезпечення фінансової стійкості комерційних банків в нестабільних умовах, знаходженні власних підходів, методів та моделей, які будуть задовольняти особливостям економіки України. Дослідженням даної проблематики займалися як зарубіжні, так вітчизняні науковці. Зокрема аналізу, оцінці та шляхам забезпечення фінансової стійкості банків значну увагу приділили такі зарубіжні науковці як Е.Дж. Долан, Р.Дж. Кемпбелл, Р.Л.Міллер, П.С. Роуз, Дж.Ф. Сінкі, Дж.К.Ван Хорн. Ними обґрунтовано місце фінансової стійкості у фінансовому менеджменті, її показники та критерії. Даним аспектам приділили увагу й такі вітчизняні науковці як О.Д. Вовчак, Ж.М. Довгань, О.Д. Заруба, А.М. Мороз, М.І. Савлук – при розгляді загальних питань фінансового аналізу діяльності банків та менеджменту; В.В. Вітлінський, В.П. Пантелєєв та С.П. Халява, Н.М. Шелудько – при дослідженні теоретичних аспектів та проблем регулювання фінансової стійкості банків; Л.А. Ключко, С.А. Святко, Є.В. Склеповий, Л.Ю. Петриченко, Р.І. Шіллер – при визначенні складових стійкості, розгляді питань аналізу та оцінки фінансової стійкості банку;

В.М. Кочетков – при обґрунтуванні методологічних та організаційних засад управління фінансовою стійкістю банків.

Таблиця 1.7

Категорія «фінансова стійкість» з погляду різних дослідників

Автор	Визначення
Васькович І.М. [5, с. 40-43]	Фінансова стійкість банківської системи — якісна і кількісна характеристика здатності системи трансформувати банківські ресурси та з максимальною ефективністю й мінімальним ризиком виконувати свої функції, витримуючи вплив зовнішніх і внутрішніх факторів
Коваленко В.В. [21, с.55]	Під фінансовою стійкістю банківської системи слід вважати її здатність у динамічних умовах ринкового середовища протистояти дії негативних зовнішніх та внутрішніх чинників, забезпечувати надійність збереження та повернення вкладів юридичних і фізичних осіб, захищати інтереси акціонерів та своєчасно виконувати власні зобов'язання.
Вітлінський В. [26, с. 49]	Фінансова стійкість банку - критерій для суб'єктів банківського аналізу, але значно важливішим для них є перспективна фінансова стійкість банку. Перспективна фінансова стійкість - ймовірність того, що фінансові можливості банку протягом певного часу будуть відповідати критеріям
Водоп'янова Н.О. [43, с. 11]	Фінансова стійкість банку - певний стан структури активів та пасивів банку, що впливають на платоспроможність банку
Крейніна М.Н. [18, с. 33]	Фінансова стійкість банку — одна з характеристик відповідності структури джерел фінансування структурі активів, яка визначається на основі співвідношення різних видів джерел фінансування та його відповідності складу активів
Масленченков Ю.С. [22, с. 25]	Фінансова стійкість банку характеризує стан кредитної установи в ринковому середовищі, яке забезпечує цілеспрямованість його руху в сьогоденні і прогностичній перспективі. Залежить від відповідності господарської діяльності нормативним узагальнюючим показникам, що синтезують характеристики економічних складових стійкості
Пантелєєв О.П. Халява С.П. [10, с. 33]	Фінансова стійкість банку — своєрідне перевищення доходів над витратами. Ознакою фінансової стійкості насамперед є стабільність джерел доходу банку
Міллер Р.І. [18, с. 49]	Фінансова стійкість банку — складова характеристика фінансової стабільності, його надійності, показниками якої є капітальна стійкість, ліквідність, прибутковість та ризик банку
Склеповий І.Є. [12, с. 142]; Шелудько Н.М. [43, с. 42]	Фінансова стійкість — це інтегральна характеристика спроможності банку як системи трансформування ресурсів та ризиків повноцінно (з максимальною ефективністю та мінімальним ризиком) виконувати свої функції, витримуючи вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища
Шиллер Р.І. [24, с. 38]	Фінансова стійкість банку — виражає узагальнюючу результативність усіх складових його стійкості і вимірюється системою показників, насамперед, обсягом і структурою власних ресурсів, рівнем прибутковості, нормою прибутку на власний капітал, встановленими показниками ліквідності, мультиплікативною ефективністю власного капіталу, обсягом створеної доданої вартості тощо

Варто зазначити, що досі нема єдиного загальноприйнятого тлумачення поняття «фінансова стійкість» комерційного банку та чіткого, цілісного механізму управління останньою. У таблиці 1.7. нами наведено визначення поняття «фінансова стійкість» різними дослідниками.

Отже ми вважаємо, що фінансова стійкість комерційного банку це - якісна характеристику його фінансового стану, котрий відзначається достатністю, збалансованістю та оптимальним співвідношенням фінансових ресурсів і активів за умов підтримання на достатньому рівні ліквідності й платоспроможності, зростання прибутку та мінімізації ризиків, і котрий здатний витримати непередбачені втрати і зберегти стан ефективного функціонування. Стійкий фінансовий стан забезпечує спроможність комерційного банку ефективно працювати, досягати окреслених цілей, протидіючи різноманітним ризикам у процесі діяльності на ринку фінансових послуг, а також зберігати та поновлювати життєздатність в разі раптового її порушення [13, с.15].

Управління фінансовою стійкістю комерційних банків передбачає об'єктивне визначення її поточного й бажаного стану, скоординоване управління фінансовими ресурсами банківської установи, вибір таких управлінських рішень, котрі сприяли б забезпеченню фінансової стійкості.

Існуючі підходи до оцінки фінансової стійкості банку базуються на використанні таких основних методів: інтегральний, коефіцієнтний, рейтинговий і експертний. Який із них використовувати, залежить від суб'єктів, що проводять аналіз. Їх можна класифікувати, і в залежності від цієї класифікації, визначити, які саме методи та показники доцільно використовувати у тому чи іншому випадку[40, с.65].

Аналіз методів оцінки фінансової стійкості вітчизняних комерційних банків свідчить про те, що багато внутрішніх банківських методик застосовуваних в Україні побудовані на основі коефіцієнтного аналізу. Дані методики передбачають: структурний аналіз для виявлення ризиків,

викликаних особливостями структури активів, пасивів, позабалансовою позицією банку; оцінку рентабельності діяльності банку, а також його окремих операцій; оцінку достатності власного капіталу; аналіз кредитного ризику, ринкового ризику, ризику ліквідності.

Для досягнення об'єктивної оцінки фінансової стійкості банків у вітчизняній банківській практиці пропонуємо поєднувати два напрямки оцінки: 1) на макроекономічному рівні – зовнішня оцінка фінансової стійкості банківського сектору Національним банком України на основі розробленої цілісної системи оцінки та контролю за дотриманням встановлених економічних нормативів; 2) на рівні окремого банку – самооцінка на основі застосування внутрішньої системи оцінки фінансової стійкості, що містила б комплекс таких показників, які сповна відображали б усі аспекти та специфіку діяльності банку [15, с. 26].

У табл. 1.8 наведено показники, що необхідні для розрахунку та оцінювання фінансової стійкості банку.

Таблиця 1.8

Фінансові показники, що характеризують загальну фінансову стійкість та ефективність діяльності банку

№ п/п	Найменування показника	Алгоритм визначення та економічний зміст показника
1	2	3
1	Індекс “чистого” капіталу	Розраховується як співвідношення суми балансового капіталу, позитивного сальдо неякісних активів, сформованих резервів під активні операції до чистих активів банку. Значення даного показника у певній мірі відображає рівень достатності капіталу банку.
2.	Імобілізація активів	Розраховується як співвідношення довгострокових вкладень, зокрема й основних засобів до балансового капіталу банку. Значення даного показника, з однієї сторони відображає рівень захищеності капіталу основними засобами банку, а з іншої, свідчить про величину імобілізації активів, що в загальному впливає на зниження рівня рентабельності активів банку.
3.	Коефіцієнт поточної ліквідності	Розраховується як співвідношення високоліквідних активів, державних цінних паперів до зобов'язань банку “до запитання”.
4.	Коефіцієнт короткострокової ліквідності	Визначається як співвідношення суми високоліквідних активів, державних цінних паперів, коштів залучених на міжбанківському ринку до чистих активів.

Продовження табл. 1.8

1	2	3
5.	Коефіцієнт співвідношення дохідних активів і платних пасивів	Якщо значення даного показника менше 1, то відповідно виникає ймовірність виникнення проблеми забезпечення такого рівня дохідності, який би був достатнім для виконання зобов'язань по платним пасивам у довгостроковому періоді.
6.	Коефіцієнт забезпеченості кредитів	Розраховується як співвідношення вартості отриманого та наданого забезпечення за кредитними операціями до загальної кредитної заборгованості банку (балансової та позабалансової).
7.	Коефіцієнт резервування під кредитні операції	Визначається як співвідношення сформованих резервів під кредитні операції до загального обсягу кредитного портфеля.
8.	Коефіцієнт балансової кредитної заборгованості	Розраховується як відношення кредитної заборгованості до загальної кредитної заборгованості – балансової та позабалансової.
9.	Рентабельність активів	Розраховується як співвідношення чистого прибутку до загальних активів банку. Визначає рівень окупності чистим прибутком середньорічних загальних активів банку.
10.	Рентабельність балансового капіталу	Розраховується як співвідношення чистого прибутку та власного капіталу банку. Визначає рівень окупності чистим прибутком середньорічного власного капіталу банку.
11.	Дохідна маржа	Визначається як співвідношення чистого прибутку та доходу банку.
12.	Мультиплікатор капіталу	Розраховується як відношення чистих активів до балансового капіталу банку. Даний показник відображає загальний рівень фінансових ризиків банку.
13.	Чиста процентна маржа	Розраховується як співвідношення чистого процентного доходу і активів, що приносять дохід.
14.	Процентний спред	Розраховується як різниця між середнім рівнем відсотків, отриманих на дохідні активи, і середнім рівнем відсотків, сплачених за зобов'язаннями банку.
15.	“Фінансовий важіль”	Даний показник свідчить про ефективність використання банком залученого капіталу.

Виходячи із методики оцінювання фінансової стійкості банку, ми можемо констатувати, що для досягнення фінансової рівноваги банку повинен бути ліквідним. Ліквідність тісно пов'язана з прибутковістю банку. Зрозуміло, що питанням отримання прибутку відводять центральне місце у діяльності банку. З цього приводу К. Р. Макконелл та С. Л. Брю зазначили: “банкір має дві мети, що конфліктують між собою. Одна мета – прибуток комерційного банку, котрий, як й інші підприємства, прагне до прибутку, а з іншого боку – комерційний банк має прагнути до безпечності. Для банків безпека значною мірою обумовлена ліквідністю, зокрема такими ліквідними активами, як готівка і надлишкові резерви. Досягнутий компроміс визначає

відносний розмір активів, котрі дають дохід, щодо високоліквідних активів” [12, с. 290]. Зрозуміло, що найліквіднішим активом є готівка, вкладення в яку прибутку не дають, відповідно банк збільшує частку активів, що дають дохід, але відповідно зменшується частка високоліквідних активів. Тобто, маємо ситуацію, що є характерною для будь-якого економічного суб’єкта: бажання максимізувати прибуток та мінімізувати ризик, у той же час, дохідність будь якого активу прямо пропорційна ризику, і завжди доводиться обирати оптимальний варіант, зважаючи на ці два аспекти [1, с.56].

Високий рівень прибутковості пов’язаний із високоризиковими операціями, що впливає на зниження банківської ліквідності. Політика банку має полягати в тому, щоби досягти рівноваги (оптимального співвідношення) між ризиком та прибутком. Підвищення прибутковості банківських операцій, що не залежить від порушення вимог ліквідності, залежить від ретельного співвідношення граничних витрат за залученими коштами і доходів від кредитних та інвестиційних операцій.

Сучасні умови ведення банківського бізнесу потребують від менеджменту банку розроблення нових та ефективного застосування перевірених часом підходів до управління ліквідністю і прибутковістю, відповідних захисних заходів для зменшення негативного впливу на рівень останніх, зважаючи на швидкозмінність перебігу економічних процесів та необхідність постійної підтримки належного рівня фінансової стійкості банку. При цьому необхідно застосовувати системний підхід і забезпечувати комплексне управління ліквідністю та прибутковістю, зважаючи на тісний взаємозв’язок між ними [4].

Проте банки досі приділяють недостатньо уваги системному аналізу, діагностиці та прогнозуванню своєї діяльності й, відповідно, розробленню ефективних стратегій, зокрема стратегії управління ліквідністю й прибутковістю.

Розроблення стратегії – своєрідний пошук балансу між внутрішніми можливостями банку та зовнішніми чинниками впливу на його діяльність. Чітко визначена й оптимально обрана стратегія є визначальним фактором успіху банку [37].

Стратегія управління ліквідністю та прибутковістю комерційного банку має, бути представленою, на нашу думку, у вигляді окремого документа, котрий чітко визначав би основи банківського менеджменту щодо забезпечення належного рівня ліквідності та прибутковості. Стратегію управління ліквідністю та прибутковістю слід розглядати як процес реалізації певної послідовності заходів, а також завчасно підготовлених варіантів рішень на випадок суттєвих зовнішніх чи внутрішніх змін, котрі б у кінцевому підсумку забезпечували належний рівень ліквідності та отримання максимального прибутку.

Зважаючи на специфіку кожного банку, зокрема його величину, обсяги діяльності, особливості операцій, різноманітність клієнтури та репутацію, стратегія управління ліквідністю і прибутковістю, яку обере банк також відрізнятиметься [11].

Визначимо загальні положення стратегії управління ліквідністю та прибутковістю комерційного банку.

1. Управління ліквідністю є сукупністю методів та прийомів генерування банком необхідної суми ліквідних коштів на визначений момент часу і за прийнятною ціною.

2. Управління ліквідністю визначають у короткотерміновому та довгостроковому періоді, зокрема в короткотерміновому періоді передбачає управління грошовими потоками банку для виконання зобов'язань банку, а в довготерміновому – необхідність забезпечення оптимальної структури балансу, враховуючи раціональне співвідношення між ліквідністю та прибутковістю. Варто зауважити, що у короткотерміновому періоді важливого значення набуває проблема належного прогнозування залишків на

депозитах “до запитання”, оскільки вони становлять основну частку залучених ресурсів, є, з одного боку, найдешевшим ресурсом, а з іншого найнестабільнішим. А в довготерміновому періоді основним завданням є необхідність формування такого портфеля, який був би достатньою мірою диверсифікованим, прогнозованим та прийнятним за вартістю.

3. У процесі управління ліквідністю перед банком постає необхідність виконати ряд заходів, зокрема: визначити обсяг необхідних ліквідних коштів, обрати джерела та методи управління ліквідністю, оптимізувати обрані методи з точки зору мінімізації витрат і максимізації прибутку [22].

4. Стратегічним завданням, яке мають вирішувати банки в процесі управління ліквідністю, – це необхідність уникати як дефіциту, так і надлишку ліквідних коштів. Оскільки дефіцит призводить до виникнення ризику втрати ліквідності банку та всіх наслідків, що випливають із цього (порушення нормативних вимог, штрафні санкції, втрата платоспроможності, порушення фінансової стійкості, ймовірність банкрутства), а надлишок ліквідних коштів є наслідком нераціонального розміщення коштів банку і прямим чинником втрати його майбутнього прибутку. Саме тому з метою уникнення чи хоча б мінімізації ризику незбалансованої ліквідності, зміст якого впливає зі зазначеного, кожний банк зобов'язаний підтримувати оптимальне співвідношення між рівнем ліквідності та прибутковості, сукупність основних прийомів, методів і заходів, які повинні чітко формулюватися у стратегії управління ліквідністю та прибутковістю [28].

5. Управління прибутковістю передбачає необхідність забезпечення максимального прибутку та ринкової вартості банку, при дотриманні у той же час достатнього рівня ліквідності. З метою досягнення поставленого завдання банк має здійснювати систематичний та жорсткий контроль за вартістю залучених ресурсів, розміщення ресурсів за ставками, що відшкодували б їх вартість та достатню для утримання і розвитку банку

відсоткову маржу, а також дотримувати систем лімітів, які обмежують рівень ризиків, що приймають.

Визначимо комплекс послідовних і практичних дій банківського менеджменту, які сукупно передбачають ефективне управління ліквідністю та прибутковістю банку [32].

6. Процес управління ліквідністю та прибутковістю слід починати з їх аналізу, оцінки, визначення потенційних можливостей зростання прибутковості та збереження оптимального рівня ліквідності. За результатами аналізу фактичних даних та прогнозування майбутнього стану банку розробляють фінансові плани. У плані мають бути чітко відображені цільові значення показників банківської ліквідності та прибутковості. Також варто зазначити проблемні операції, що супроводжуються підвищеним ризиком. Плани, що стають основою стратегії управління ліквідністю та прибутковістю, повинні не перешкоджати загальнообраній банківській стратегії, бути об'єктивними та реально оціненими.

Раціональне планування ліквідності варто базувати на: 1) вимірюванні ліквідної позиції як за “нагромадженою”, так і за “купленою” ліквідністю; 2) планах щодо підтримки ліквідності у випадку непередбачуваних обставин, які сформовані на основі стрес-тестів; 3) визначенні граничних меж відхилення ризику ліквідності [8].

7. Вимірювання ліквідної позиції банку. Зокрема, відомо ряд методів, спрямованих на визначення потреби в ліквідних коштах, серед них наступні: 1) метод структурування фондів, який передбачає забезпечення співвідношення між обсягом необхідних резервів ліквідності та заявок за кредитами з обсягом ліквідних активів; 2) метод коефіцієнтів, котрий передбачає розрахунок співвідношення обсягу активів різних видів та згрупованих належним чином пасивів; 3) метод джерел та використання коштів, передбачає розрахунок обсягу ліквідних активів на основі вивчення грошових потоків за всіма договорами та угодами банку.

Сучасні фахівці найбільш оптимальною й ефективною стратегією щодо управління ліквідністю та прибутковістю визначили стратегію збалансованого управління активами і пасивами [23, 18]. Основними перевагами даної стратегії є можливість максимізації прибутку за прийняттого рівня ризику, а також реалізація зваженого підходу до управління ліквідністю завдяки точнішому визначенню потреби у ліквідних коштах.

Відповідно до цієї стратегії, частину очікуваного попиту на ліквідність нагромаджують у формі швидкоореалізованих цінних паперів та депозитів у інших банках, а також завдяки попередньо укладеним угодам із іншими банками про відкриття кредитних ліній. Попит на ліквідні кошти задовольняють завдяки короткотерміновим позикам у партнерів. Коли ж виникає потреба у довготермінових ліквідних коштах, то її реалізують завдяки поверненню короткотермінових чи середньотермінових позик.

Реалізація даної стратегії дає змогу нівелювати недоліки двох попередніх стратегій та водночас максимально використати їх переваги. А саме, мінімізувати втрати від створення надмірних резервів ліквідності та мінімізувати відсотковий ризик при залученні ліквідних активів у момент розриву ліквідності. Основною проблемою, на розв'язання якої спрямована стратегія збалансованого управління, – це необхідність досягти оптимального співвідношення між нагромадженою ліквідністю і залученими ліквідними коштами [16].

Стратегію збалансованого управління активами і пасивами, спрямовують окрім виконання завдань щодо підтримки банківської ліквідності та мінімізації ризику незбалансованої ліквідності, на оптимізацію банківської прибутковості. На прибутковість банку значно впливають: 1) співвідношення темпів зростання (зниження) доходів і витрат банку; 2) середня дохідність окремих активних операцій; 3) питома вага працюючих

активів; 4) рух відсоткових ставок за активними і пасивними операціями; 5) структура кредитного портфеля.

Ефективне управління ліквідністю забезпечують можливість банківського менеджменту швидко реагувати на зміну зовнішніх та внутрішніх факторів, що впливають на банківську ліквідність. Банк має визначити основні параметри управління ліквідністю у різних ситуаціях, зокрема: 1) в умовах звичайної ділової активності; 2) в умовах кризової ситуації в банку; 3) в умовах загальної фінансової кризи [18], з метою мінімізації ризику незбалансованої ліквідності.

Варто зауважити, що критичну ситуацію зі своєю ліквідністю банк може врегулювати швидким продажем активів центральному банку (у формі державних цінних паперів) або реалізацією на вторинному ринку відповідних типів активів, залученням короткотермінових міжбанківських кредитів або відкриттям кредитних ліній. У даному випадку банк має чітко оцінити свою доступність до ринку, тобто яку суму фінансування він зможе отримати у відповідний момент (зокрема, й у несприятливій ситуації). Банк має налагодити відносини з ключовими постачальниками фінансування, забезпечивши “лінію захисту” у випадку виникнення проблем із ліквідністю [7].

Підтримку ж коштами центрального банку, у разі виникнення дисбалансу між залученими та розміщеними коштами через різні механізми рефінансування, варто використовувати лише за наявності об’єктивних причин. Для мінімізації ризику ліквідності банк має керуватися наступними принципами: 1) пріоритетність ліквідності перед прибутковістю, в т. ч. під час вибору напрямку розміщення коштів; 2) проведення на постійній основі аналізу потреб банку в ліквідних коштах, із метою уникнення надлишку чи дефіциту ліквідних коштів; 3) ретельно підходити до визначення своєї ліквідної позиції зокрема розраховувати її на щоденній основі, а також на 1–3 місяці наперед, що сприятиме виявленню суттєвих розривів у фінансуванні

на майбутній період і дасть змогу вплинути на терміни погашення за операціями, щоби компенсувати розрив; 4) планування та прогнозування дій у випадку виникнення ризику незбалансованої ліквідності та кризової ситуації (наявність антикризового плану) [13].

При діагностуванні факту недостатньої ефективності операцій менеджери банку мають спробувати змінити структуру ресурсів у бік дешевших джерел, насамперед основних депозитів. Взаємозв'язок між активами і пасивами, в контексті визначення співвідношення між витратами на залучення коштів та доходами, які можна отримати від вкладення цих коштів у кредити, цінні папери й інші активи, має вирішальне значення для прибутковості банку.

У даному випадку перед банком постане проблема обмеженості обсягів дешевих пасивів. Тому банк має вдаватися до нецінових методів, зокрема: забезпечення високої якості банківських послуг, додатковий сервіс. Проте даний підхід призведе до зростання маржі, оскільки збільшаться додаткові витрати банку на висококваліфікований персонал та інформаційно - консультаційні послуги [24].

Підвищувати відсоткові ставки за кредитами для забезпечення достатнього рівня відсоткової маржі банк може лише в тій ситуації, коли діючі відсоткові ставки значно нижчі від середніх. Окрім цього, даний підхід може призвести до того, що банк втратить надійних клієнтів та збільшиться частка високоризикових активів у кредитному портфелі. Саме тому найоптимальнішим підходом до підвищення рентабельності операцій є управління накладними витратами банку, спрямоване на зниження собівартості банківських операцій.

Висновки до 1 розділу

Дохідність комерційного банку – це сумарний позитивний результат його господарсько-фінансової та комерційної діяльності, та головна мета діяльності банку. Але всі дохідні операції пов'язані із ризиком та зменшенням ліквідності. Досягнення оптимального співвідношення між ліквідністю і дохідністю – одна з найважливіших умов надійності і фінансової стійкості комерційних банків. Суть проблеми в тому, що для ефективного функціонування банку в умовах невизначеності і неповноти інформації розміщення всіх можливих для інвестування коштів повинно здійснюватись таким чином, щоб забезпечити максимальну дохідність банку при його оптимальній ліквідності з урахуванням внутрішніх і зовнішніх обмежень. Для вирішення цієї проблеми необхідно впроваджувати в практику банківської діяльності нові підходи і технології обробки інформації, які засновані на застосуванні сучасного економіко-математичного аналізу, теорії ймовірності і математичної статистики.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОГО СТАНУ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

2.1. Економічно-організаційна характеристика АТ КБ «Приватбанк»

Заснований у 1992 році, комерційний банк ПриватБанк є лідером банківського ринку країни. За даними дослідження CBR Ukraine у II кварталі 2020 року з ним співпрацюють 64,7% українців – фізичних осіб старше 16 років. Вважають основним банком 52,3% користувачів банківських послуг – фізичних осіб, що більше, ніж у наступних за нами двадцяти банках разом взятих.

Серед корпоративних клієнтів у 2020 році цей показник для «Приватбанку» становить: юридичні особи: 65,7% співпрацюють, а 45% вважають своїм основним банком; суб'єкти підприємницької діяльності – фізичні особи (СПД ФО): 75,4% співпрацюють, 69,8% вважають своїм основним банком.

«Приватбанк» є одним з найбільш інноваційних банків світу. Наприклад, понад 10 років тому банк став одним із перших у світі використовувати одноразові SMS-паролі. До останніх інновацій, які отримали визнання по всьому світі, належать такі продукти, як платіжний мінітермінал, вхід в Інтернет-банк через QR-код, онлайн-інкасація, а також десятки різноманітних мобільних додатків.

16 червня 2020 Міжнародне рейтингове агентство Moody's підвищило рейтинги «Приватбанку», зокрема базову оцінку кредитоспроможності до "b3" з "саa1", рейтинг за депозитами в іноземній валюті до "Саa1" з "Саa2" та рейтинг за депозитами в національній валюті до "B3" з "Саa1". Прогноз за рейтингами по депозитах змінено на "стабільний" з "позитивного". Як говориться в повідомленні Moody's, підвищення рейтингів «Приватбанку»

обумовлено підвищенням суверенного рейтингу України та відображає високий рівень рентабельності банку, що спирається на стабільні комісійні доходи, низьку залежність банку від ринкового фінансування та дуже високий рівень ліквідних активів.

Рейтингове агентство Fitch Ratings змінило прогноз за рейтингами семи українських банків на «стабільний» з «позитивного» внаслідок перегляду агентством прогнозу за суверенними рейтингами України відповідно на «стабільний» з «позитивного» через очікування негативного впливу від пандемії COVID-19.

Єдиним акціонером Банку, якому належать 100% акцій банку, є держава в особі Кабінету Міністрів України Держава реалізує свої права власника банку, а органи управління Банку діють відповідно до найкращих світових практик корпоративного управління, зокрема, Принципів Організації економічного розвитку та співробітництва щодо корпоративного управління для підприємств з державною часткою (OECD Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises), Принципів корпоративного управління для банків Базельського комітету з банківського нагляду (Corporate governance principles for banks by Basel Committee on Banking Supervision), Рекомендацій Європейської банківської організації щодо внутрішнього управління (Guidelines on Internal Governance by European Banking Authority), що застосовуються в обсязі, що не суперечить імперативним нормам чинного законодавства України.

Принципи корпоративного управління викладені у Кодексі корпоративного управління.

На рис.2.1. зображено структуру корпоративного управління АТ КБ «Приватбанк».

Банк працює переважно для приватних клієнтів і малого бізнесу. «Приватбанк» має стати прибутковим і залишатиметься державним банком до 2022 року. За цей час банк принесе державі максимально можливий

прибуток і компенсує збитки від кредитів, виданих банком до націоналізації. Мета стратегії — успішний продаж банку потужним закордонним інвесторам. Таким чином гроші платників податків, вкладені з бюджету три роки тому, повернуться до держави й збільшаться.

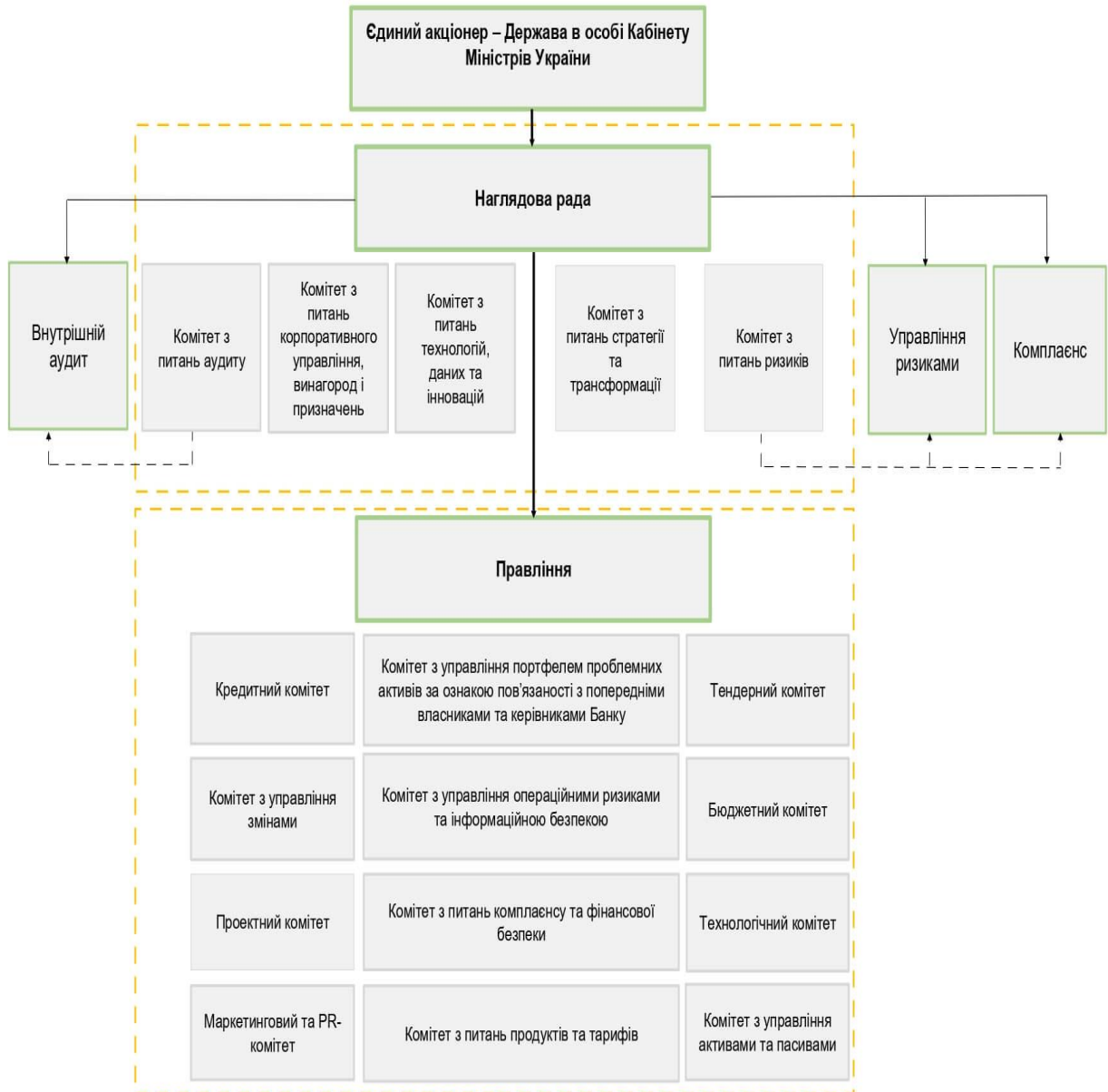

Рис.2.1. Структура корпоративного управління АТ КБ «Приватбанк»

Три роки тому державі довелося вкласти в «Приватбанк» 155 млрд., щоб врятувати його від банкрутства, а українську банківську систему — від

колапсу. Це було востаннє, коли банк отримував допомогу від українських платників податків. До націоналізації «Приватбанк» посідав скромне 11-те місце в списку найбільших платників податків України. У 2019 році банк піднявся на четверту позицію: ми заплатили більше податків, ніж Укрзалізниця або Укрнафта, хоча й менше, ніж Нафтогаз або Philip Morris.

Загалом із моменту націоналізації держава отримала від банку 36 млрд. грн. дивідендів. «Приватбанк» сплачує більше податків, ніж будь-який інший український банк. Минулий рік став найприбутковішим в історії банку: банк заробив 32,6 млрд. грн. Прибуток банку — це різниця між його витратами та доходами. Минулого року банк заробив набагато більше, ніж витратив. Більша частина прибутку за минулий рік — завдяки зростанню основного банківського бізнесу: кредитів, депозитів, комісій тощо. Банк заробляє на операціях, що здійснюють його клієнти: від платежів на комуналку через Приват24 до оплати покупок карткою в супермаркеті. Це називається комісійний дохід. Росте кількість клієнтів та кількість операцій, разом з тим зростає комісійний дохід. Також банк залучає депозити, а потім видає кредити. І саме з кредитування банк отримує процентний дохід. «Приватбанк» розпочав кредитувати надійних позичальників, тому зростає процентний дохід.

Дохід банку від кредитів зростає через дві причини: кредити частіше беруть і частіше повертають. Минулого року банк видав 56,8 млрд. дол. у вигляді кредитів. Водночас частка «проблемних» кредитів, які не повернули вчасно (NPL), зменшилася на 21%. Частка проблемних кредитів залишається високою. Боржники, які отримали кредити в банку безпосередньо перед його націоналізацією в 2016 році, кредити банку досі не повертають.

У 2019 році «Приватбанк» почав приймати менше депозитів у євро та доларах і більше в гривні. Це добре, тому що банк не видає кредити у валюті: в Україні це заборонено законодавством. Тому банк знижує ставки за валютними депозитами, і дедалі більше клієнтів зберігають гроші в гривні.

Загальна кількість грошей, які клієнти тримають у банку, зростає щодня, незважаючи на те, що ставки за депозитами знижуються. Це свідчить про надійність «Приватбанку» та те, що українці йому довіряють. Всупереч тому, що конкуренти дають вищі ставки за депозитами, українці зберігають свої накопичення саме в «Приватбанку». Так вимірюється довіра до банку як установи.

Ще один показник надійності банку — коефіцієнт покриття ліквідністю або LCR. Він вимірюється у відсотках і показує, наскільки добре банк може впоратися з різким відтоком депозитів протягом місяця: виходить своєрідний стрес-тест. LCR розробили європейські фінансисти після кризи 2007–2008 років, щоб оцінювати стійкість банків при різкому відтоку депозитів. З 2018 року Національний банк України використовує LCR як один із нормативів для всіх банків у країні. Коефіцієнт LCR вираховується за формулою, наданою НБУ. Мінімально допустиме значення для українських банків — 100%. Показник «Приватбанку» LCR в усіх валютах складає 286 %, LCR в іноземних валютах 308 %

Ще одне джерело прибутку — зміцнення курсу гривні. Завдяки йому цінні папери та інші активи банку почали коштувати дорожче.

У 2019 році — вперше в історії — курс гривні щодо інших валют зміцнився, а не впав. Інфляція була рекордно низькою, а ВВП збільшувався. ПриватБанк зміг скористатися плодами зростання світової та української економіки, щоб показати максимальний прибуток.

Минулого року «Приватбанк» забезпечив 55% прибутку банківської системи України та 93% прибутку всіх державних банків країни.

У 2019 році майже половина всіх клієнтів «Приватбанку» користувалися Приват24 на сайті та через застосунок у смартфоні. Це другий за популярністю застосунок під Android (після Viber) в Україні за підсумками минулого року. Загалом у 2019 р. кількість користувачів застосунку Приват24 досягла 11 млн.

Весь минулий рік банк працював над тим, щоб допомогти клієнтам швидко та ефективно отримувати державні послуги. Із 2020 р. для користувачів працює сервіс Smart-ID, який замінює електронний або фізичний підпис на державних документах. Зазвичай для підтвердження дійсності такого підпису використовують спеціальні пристрої, але цьому випадку для цього потрібен лише додаток Приват24 на смартфоні. Усі клієнти «Приватбанку» можуть користуватися Smart-ID безкоштовно і витрачають набагато менше часу на взаємодію з державою: наприклад, швидше платять податки або отримують довідки у Пенсійному фонді. Ще один технологічний прорив «Приватбанку» в 2019 році - запуск біометричних платежів FacePay24 разом із Visa. Клієнти банку одними з перших в Європі отримали можливість підтверджувати оплату в магазинах, просто подивившись в об'єктив камери в спеціальному терміналі. Для «прив'язки» картки до обличчя потрібно зробити три селфі в додатку Приват24 - і ви можете спокійно вирушати за покупками не лише без гаманця, але і без смартфона.

В табл. 2.1. зображено аналіз основних показників діяльності АТ КБ «Приватбанк» за 2017-2019 роки. Продовження табл.2.1.

Таблиця 2.1

Основні показники діяльності АТ КБ «Приватбанк» за 2017-2019 рр.

Показники	31.12.17 (млн. грн.)	31.12.18 (млн. грн.)	31.12.19 (млн. грн.)	Відхилення 2018р. від 2017р.	Відхилення 2019р. від 2018р.	Відхиленн я 2019р. від 2017р.
1	2	3	4	5	6	7
1. Активи	253675	278048	309 723	24373	31 675	56 048
Кредитний портфель	38335	50140	59 544	11805	9 404	21 209
2. Зобов'язання	230056	246584	255194	16528	8 610	25 138
Кошти клієнтів	212167	231055	240641	18888	9 586	28 474
Кошти банків	234	195	201	-39	6	-33
Кошти НБУ	12394	9817	7721	-2577	-2 096	-4 673
3. Власний капітал	23619	31464	54529	7845	23 065	30 910
Статутний капітал	206060	206060	206060	0	0	0

Продовження табл. 2.1.

1	2	3	4	5	6	7
4.Нерозподілений прибуток (збиток)	-201139	-198388	-169918	2751	28 470	31 221
5.Прибуток до оподаткування	397	12789	32609	12392	19 820	32 212
6. Чистий прибуток (збиток)	378	12798	32609	12420	19 811	32 231
Процентні доходи	24485	30754	33841	6269	3 087	9 356
Процентні витрати	-18374	-14002	-14174	4372	-172	4 200
Комісійні доходи	13211	19590	24575	6379	4 985	11 364
Комісійні витрати	-3017	-4402	-6386	-1385	-1 984	-3 369

На рис. 2.2 зображено динаміку активів та кредитного портфеля банку за 2017-2019 р.

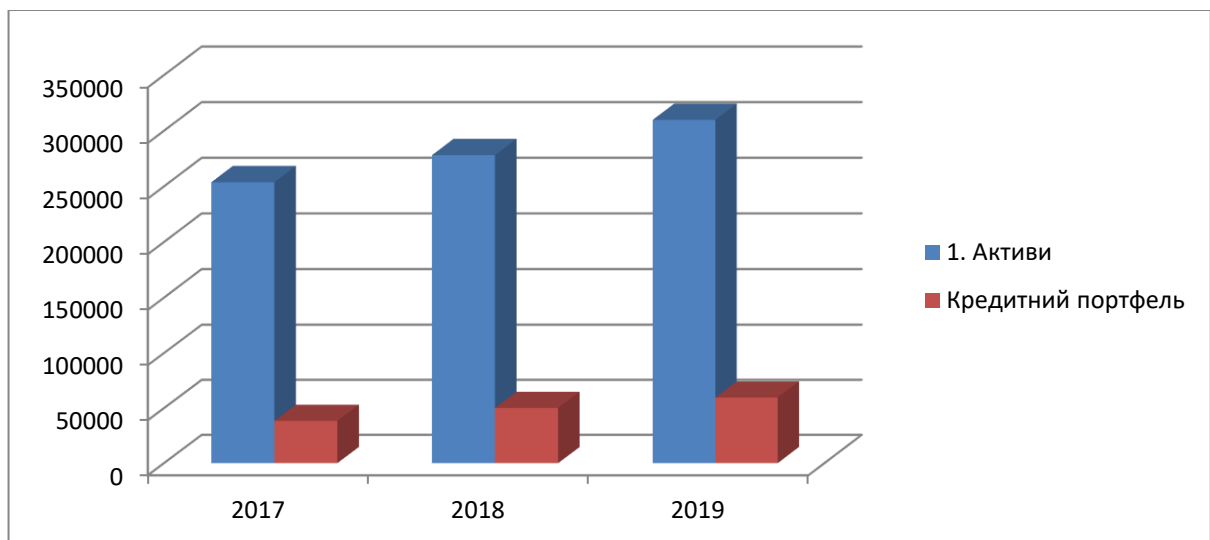

Рис.2.2. Динаміка активів та кредитного портфелю АТ КБ «Приватбанк» за 2017-2019 р.р.

Як бачимо, обсяг активів банку зростає впродовж усього досліджуваного періоду. Кредитний портфель також збільшився на 21209 млн. грн., що є безумовно позитивною динамікою.

На рис.2.3. зображено динаміку чистого прибутку банку та накопиченого збитку минулих років (до націоналізації).

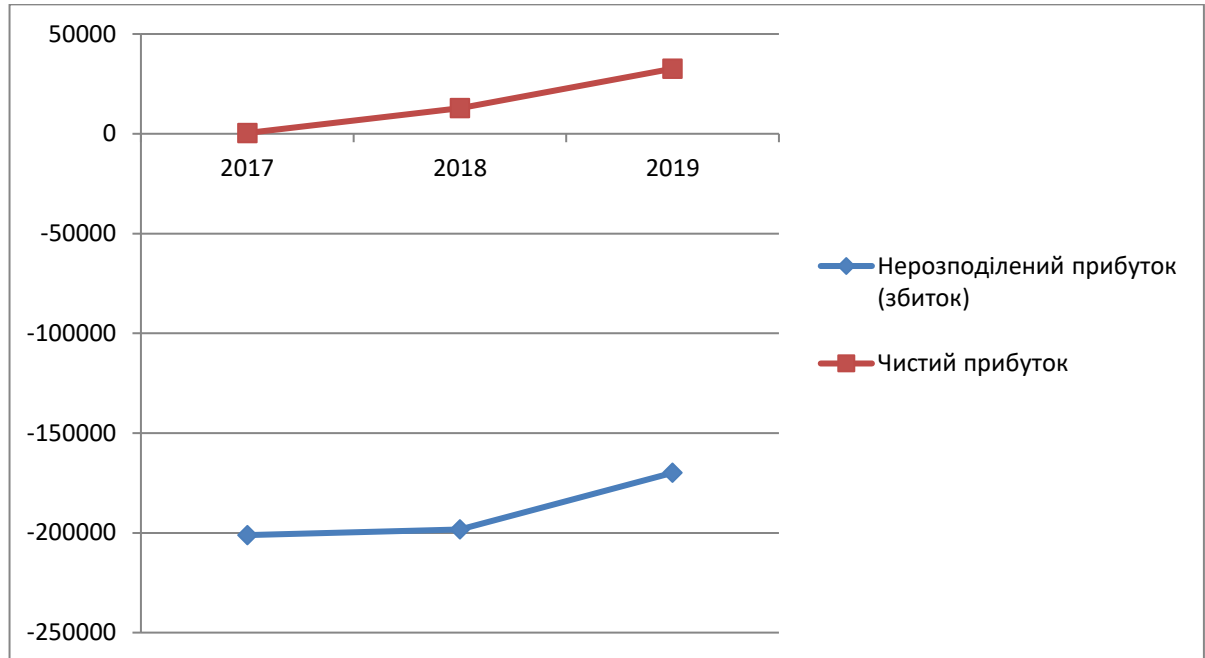

Рис.2.3. Динаміка накопиченого дефіциту минулих років та чистого прибутку АТ КБ «Приватбанк» за 2017-2019 р.р.

Як бачимо, починаючи із 2017 р., банк змінив збиткову діяльність на прибуткову. Протягом останніх трьох років прибуток банку зростає і станом на 31.12.2019 р. становив 32609 млн. грн. Накопичений дефіцит минулих років зменшується та погашається за рахунок прибутку.

Загалом банк, поряд з іншими державними банками, утримував домінуючу позицію на ринку в 2019 році: сукупна частка державних банків становила 55,2% та 61,4% за чистими активами та коштами фізичних осіб відповідно. За підсумками 2019 року Банк залишається лідером банківського сектору України за більшістю позицій:

- з великим відривом банк займає 1 місце за коштами фізичних осіб та 3 місце за коштами юридичних осіб;
- банк зміцнив лідерство за кількістю активних клієнтів як фізичних осіб, так і клієнтів малого та середнього бізнесу, досягнувши збільшення

активних клієнтів фізичних осіб на 18%, юридичних осіб та приватних підприємців – на 22,5% протягом 2019 року.

- протягом 2019 року банку вдалося значно наростити кредитний портфель - на 19% (+9 млрд. грн.). При цьому на ринку кредитування фізичних осіб Банк утримує лідируючі позиції.

За підсумками 2019 року банк має достатній рівень капіталу. Регулятивний капітал банку на кінець 2019 року становить 19,2 млрд. грн., а норматив адекватності регулятивного капіталу 14,15% (при нормі >10%). За підсумками проведеного стрес-тестування банків, проведеного НБУ в 2019 році, навіть при самому негативному сценарії, рівень адекватності капіталу не буде нижчий нормативного. Ліквідність активів: усі нормативні показники банку значно перевищують норми, встановлені НБУ. Норматив короткострокової ліквідності (Н6) складав 100,41% на 31 грудня 2019 року (31 грудня 2018 року: 97,74%) при встановленому НБУ значенні нормативу не менше 60%. Коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) складав 268,26% за всіма валютами та 307,71% в іноземній валюті на 31 грудня 2019 року при встановленому НБУ значенні нормативу не менше 100%. Протягом 2019 року банк значно підвищив рівень прибутковості операцій і забезпечив досягнення 32,6 млрд. грн. чистого прибутку (12,8 за 2018 рік). Основними факторами зростання прибутку в 2019 році є: зростання бізнесу, покращення якості кредитного портфеля, вплив ринкових факторів (динаміки валютних курсів та справедливої вартості активів Банку). Досягнення таких високих показників стало можливим завдяки продовженню роботи щодо підвищення відсоткової маржі за банківськими продуктами. Разом з тим, завдяки лідерству Банку за безготівковими та касовими розрахунками, Банк збільшив чистий комісійний дохід на 20% до 18,2 млрд. грн. Комісії формують значну частину прибутку банку та виступають важливим фактором стійкості бізнесової моделі. У відповідності до прогнозу НБУ у 2020 році темпи зростання коштів населення збережуться на рівні попереднього року попри

суттєве зниження відсоткових ставок за вкладами. Темпи приросту роздрібних кредитів лише трохи уповільняться – попит на них залишається високим завдяки зростанню доходів населення та високій споживацькій упевненості. Зростання корпоративних кредитів буде і надалі обмежуватися низькою прозорістю фінансів компаній. У 2019 році ставки за валютними кредитами були найнижчими за усю історію роботи банківського сектору, проте це не призвело до зростання валютного кредитного портфелю банків. НБУ очікує, що ставки за кредитами у гривні, зокрема за іпотекою, стануть історично найнижчими протягом 2020 року. Завдяки низькій інфляції та макрофінансовій стабільності висока вартість ресурсів перестане бути проблемою, що стримує відновлення кредитування. Завданням Банку на наступний рік є досягнення показників прибутковості згідно з цілями бізнес-стратегії банку зі збереженням лідируючих позицій на українському банківському ринку.

Основні пріоритети Банку на найближчу перспективу:

- подальше нарощування якісного кредитного портфелю, в якому, як і раніше, буде переважати роздрібний сегмент;
- підтримка оптимального та достатнього рівня ресурсної бази при подальшій політиці зниження вартості;
- трансформація внутрішніх бізнес-процесів, які дозволять підвищити ефективність бізнесу та якість обслуговування клієнтів;
- подальша оптимізація та приведення до належного стану регіональної мережі відділень та банківської інфраструктури;
- розробка та впровадження якісних та інноваційних продуктів, сервісів;
- за підсумками 2020 року Банк планує отримати 17,5 млрд. грн. прибутку.

2.2. Аналіз активів та джерел їх формування АТ КБ «Приватбанк»

Аналіз джерел, які стосуються оцінки фінансової стійкості банків, дає змогу зазначити, що методи оцінки фінансової стійкості – це складові моніторингу фінансового стану банків. Зокрема, як зазначила Е.В.Корольова, моніторинг фінансового стану комерційного банку є “системою заходів, яка охоплює безперервне спостереження за важливими показниками фінансового стану, їх оцінку, аналіз і прогноз із метою прийняття своєчасних та ефективних управлінських рішень для забезпечення фінансової стійкості банку” [110, с. 34]. Методи та прийоми оцінки фінансової стійкості комерційних банків постійно змінюються і вдосконалюються, оскільки можуть змінюватися цілі моніторингу, розширюватися перелік підходів, а також сфера їх застосування. У рамках дипломного дослідження ми проаналізуємо фінансову стійкість банку, починаючи з аналізу фінансової звітності. Метою аналізу балансу банку є, з одного боку, оцінка раціональності фактичної структури активів і пасивів з погляду забезпечення прибутковості та стабільності роботи банку, а з іншого - визначення шляхів оптимізації структури банківських ресурсів та напрямків їх ефективного розміщення. Аналіз доцільно розпочати із вертикального та горизонтального аналізу балансу АТ КБ «Приватбанк» за 2017-2019 роки.

Дані по структурі і динаміці пасивів АТ КБ «ПриватБанк» за 2017-2019 рр. наведені в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Аналіз пасивів АТ КБ «ПриватБанк» за 2017-2019 рр.

Найменування статті	2017 рік		2018 рік		Темп приросту, %	2019 рік		Темп приросту, %
	млн. грн.	Питома вага, %	млн. грн.	Питома вага, %		млн. грн.	Питома вага, %	
Власний капітал	23 619	9,31	31 464	11,32	33,21	54 529	17,61	73,31
Зобов'язання	230056	90,69	246584	88,68	7,18	255194	82,39	3,49
Усього пасивів	253675	100	278048	100	9,61	309723	100	11,39

Зобов'язання банку зростали протягом усього досліджуваного періоду. Так, в 2017 році показник становив 230 056 млн.грн, в 2018 році збільшився до 246 584 млн.грн., в 2019 році - до 255 194.

Власний капітал банку зростав протягом 2017-2019 років. Особливо помітне зростання спостерігалось в 2019 році порівняно з 2018 роком. Якщо в 2018 році показник власного капіталу становив 31 464 млн.грн, то в 2019 році – 54 529 млн.грн. А темп приросту показника становив 73,31%. За шість місяців в 2020 року власний капітал банку зменшився до 43 017 млн.грн.

Загалом пасиви банку АТ КБ «ПриватБанк» зростали протягом 2017-2019 років. Найбільше зростання показника за цей період спостерігалось в 2019 році порівняно з 2018 роком. В 2018 році пасиви банку становили 278 048 млн.грн, а в 2019 році – 309 723 млн.грн. Динаміка зміни показників пасивів зображена на рисунку 2.4.

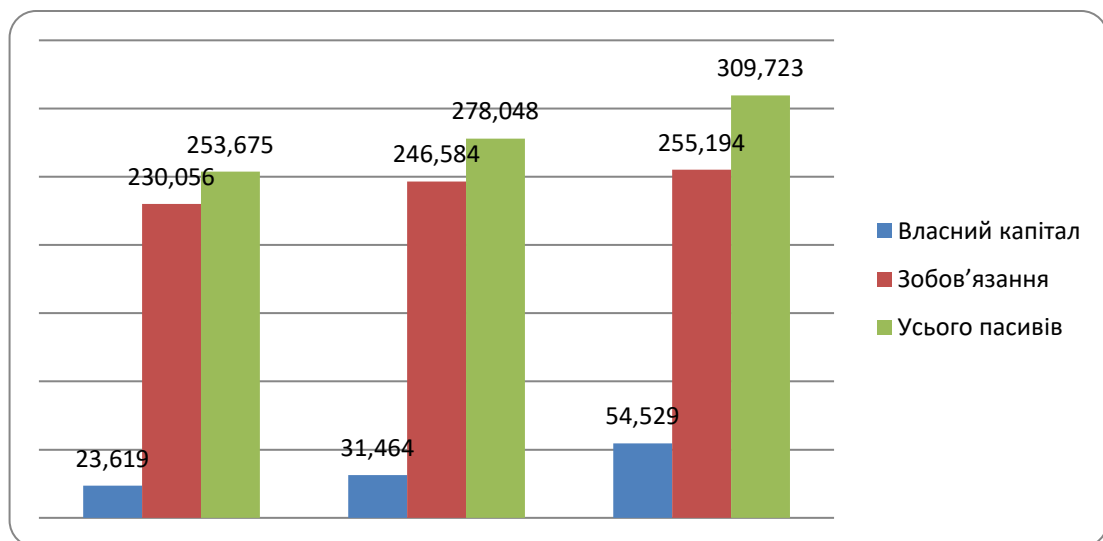

Рис.2.4. Динаміка пасивів АТ КБ «ПриватБанк» за 2017-2019 роки

У структурі пасивів банку переважала частка зобов'язань. Проте, протягом 2017-2019 років відбувалось зменшення питомої ваги зобов'язань. Так, в 2017 році показник становили 90,69%, в 2018 році зменшився до 88,68%, а в 2019 році - до 82,39%. Питома частка власного капіталу відповідно збільшувалась протягом 2017-2019 років. В 2017 році питома вага

власного капіталу становила 9,31%, в 2018 році збільшилась до 11,32%, в 2019 році – до 17,61%.

Отже, у структурі пасивів банку АТ КБ «ПриватБанк» за 2017-2020 роки переважали зобов'язання. Це свідчить про те, що активи банку фінансувалися переважно за рахунок запозичених коштів.

Проведемо аналіз власного капіталу АТ КБ «ПриватБанк» за 2017-2019 рр., які наведені в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Аналіз власного капіталу ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2017-2019 рр.

Найменування статті	2017 рік		2018 рік		Темп приросту, %	2019 рік		Темп приросту, %
	млн. грн.	Питома вага, %	млн. грн.	Питома вага, %		млн. грн.	Питома вага, %	
Статутний капітал	206083	872,53	206083	654,98	0	206083	377,93	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-201139	-851,6	-190388	-605,1	-5,35	-169918	-311,61	-10,75
Резервні та інші фонди банку	6 980	29,55	6 898	21,92	-1,17	7 464	13,69	8,21
Інший власний капітал	11 695	49,52	8 871	28,19	-24,15	10900	19,99	22,87
Усього власного капіталу	23619	100	31464	100	33,21	54529	100	73,31

Протягом усього досліджуваного періоду показник статутного капіталу банку не змінювався і становив 206 083 млн.грн. Непокритий збиток банку зменшувався протягом 2017-2019 років. Так, в 2017 році показник становив -201 139 млн.грн., в 2018 році зменшився до -190 388 млн.грн., в 2019 році – до -169 918 млн.грн. Резерви та інші фонди банку в 2017 становили 6 980 млн.грн., в 2018 році зменшились до 6 898 млн.грн., а в 2019 році зросли до 7 464 млн.грн. Інші складові власного капіталу зменшувались в 2017 та 2019 роках, а в 2018 р. відбувалось зростання показника. Динаміка зміни складових власного капіталу зображена на рисунку 2.5.

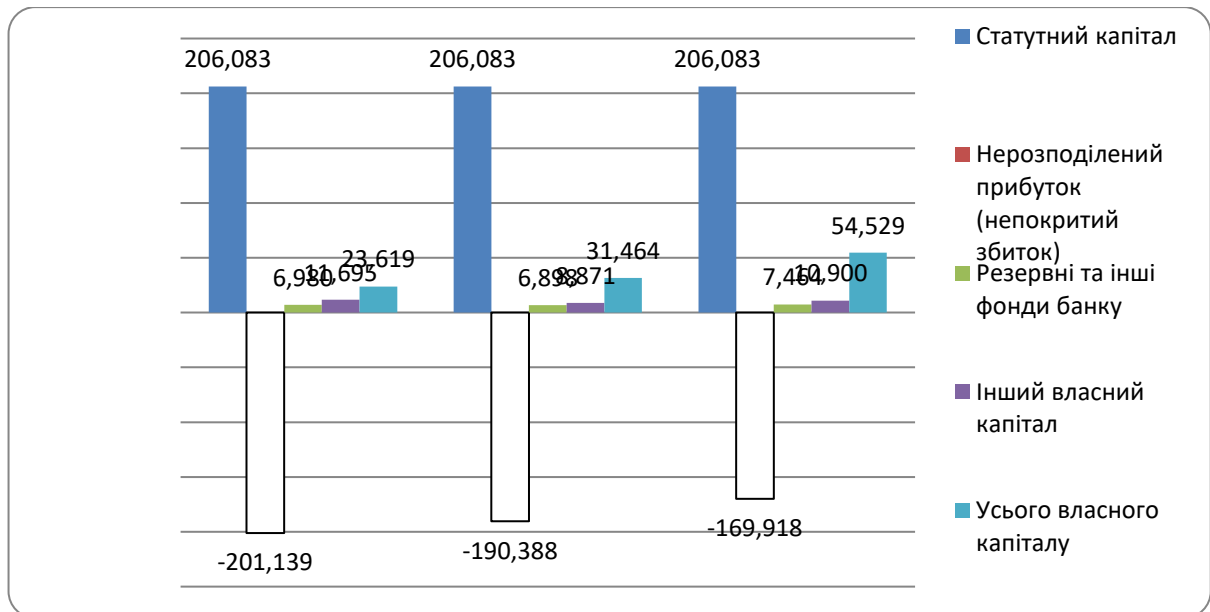

Рис.2.5. Динаміка власного капіталу АТ КБ «ПриватБанк» за 2017-2019 роки

Найбільшу частку у структурі власного капіталу мали статутний капітал і непокритий збиток. Так, питома вага статутного капіталу за 2017-2019 роки зменшилась з 872,53% до 377,93%. А за шість місяців 2020 року збільшилась до 479,07%. Теж саме відбувалось і з часткою непокритого збитку: в 2017 році питома вага показника становила -851,60%, в 2018 році зменшилась до -605,10, в 2019 році до -311,61%, а за шість місяців 2020 року зросла до -423,00%. Такі значення показників можливо пов'язані з отриманим у минулих періодах збитками.

Резерви та інші фонди банку в 2017 році становили 29,55% від загального капіталу. В 2018 році питома вага показника зменшилась до 21,92%, а в 2019 році до 13,69%, за шість місяців 2020 року збільшилась до 21,12%. Питома вага інших складових власного капіталу із 49,52% в 2017 році зменшилась до 19,99% в 2019 році, а за шість місяців 2020 року збільшилась до 22,80%.

Проведемо аналіз показників ефективності управління капіталом АТ «ПриватБанк» за 2017-2019 рр. Дані наведені в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Показники ефективності управління капіталом АТ КБ «Приватбанк» за
2017-2019 рр.

Показники	2017	2018	2019	Норматив
Регулятивний капітал – Н1 (млн.грн.)	3 136	22 275,4	19 555,7	200 млн.грн
Достатність регулятивного капіталу – Н2, (%)	2,10%	20,06	17,46	>10%
Співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів – Н3, (%)	–**	–**	8,84	>7%
Мультиплікатор – М	10,74	8,84	5,68	>8, <16
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу – ROE, (%)	1,60	40,68	554,95	>5%
Коефіцієнт співвідношення власного капіталу та залучених коштів – К1, (%)	10,51	13,05	21,94	X
Коефіцієнт залежності банку від його засновників – К2	8,73	6,55	3,78	X
Коефіцієнта рентабельності статутного капіталу – К3, (%)	0,18	6,21	15,82	X

–** - був введений 17.01.2019

Норматив регулятивного капіталу (Н1) в 2017 році становив 3 136 млн.грн., а 2018 році – 22 275,4 млн.грн., в 2019 році – 19 555,7 млн.грн., за шість місяців 2020 року - 19 223,6 млн.грн. Отже регулятивний капітал ПАТ «ПриватБанк» за 2017-2019 роки значно перевищив встановлений норматив (200 млн.грн.).

Достатність регулятивного капіталу (Н2) в 2017 році складав 2,10% (норматив >10%), але згодом Банк було докапіталізовано і в 2018 році Н2 Банку складав вже 20,06 %. В 2019 році норматив склав 17,46%, а за шість місяців 2020 року – 14,15%.

Норматив співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів (Н3) був введений 17.01.2019. Так, в 2019 році показник склав 8,84%, а за

шість місяців 2020 року – 7,13%. Ці показники вважаються задовільними, оскільки нормативне значення повинно бути не менше 7%.

Мультиплікатор капіталу (М) в 2017 році становив 10,74, в 2018 році – 8,84, що відповідає встановленим нормативам (>8 , <16). Проте в 2019 то 2020 роках показник становив 5,68 та 7,56, тобто не відповідає встановленим нормативам. Така ситуація свідчить про те, що банк не повністю використовує свої можливості, отримує менший дохід, оскільки частка дохідних активів зменшується.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу (ROE) в 2017 році становив 1,6%, що не відповідає встановленому нормативу (не менше 5%). Проте в наступні роки показник збільшився: в 2018 році до 40,68%, в 2019 році – до 554,95%, за шість місяців 2020 року – до 32,63%. Ці значення відповідають встановленому нормативу, та навіть перевищують його.

Коефіцієнт співвідношення власного капіталу та залучених коштів (К1) зростав протягом 2017-2019 років: в 2017 році – 10,51%, в 2018 році – 13,05%, в 2019 році – 21,99%. Це свідчить про підсилення залежності банку від зовнішніх інвесторів і кредиторів, тобто про деяке зниження фінансової стійкості. Проте за шість місяців 2020 року зменшився 15,94%.

Коефіцієнт залежності банку від його засновників (К2) в 2017 році становив 8,73, в 2018 році зменшився до 6,55, в 2019 році – до 3,78. Це свідчить про зменшення залежності банку від його засновників (акціонерів, учасників).

Коефіцієнта рентабельності статутного капіталу (К3) в 2017 році становив 0,18%, в 2018 році збільшився до 6,21%, в 2019 році – до 15,82%. Така ситуація свідчить про зростання ефективності використання коштів власників та доцільність їх вкладання до банку. Але за шість місяців 2020 року зменшився 6,81%.

Проаналізувавши звіт про зміни капіталу Приватбанку можна зробити наступні висновки:

Акціонерний капітал в на початок 2017 року становив 50 695 млн.грн, та протягом року збільшився до 206 060 млн.грн. Це відбулося внаслідок реєстрації акціонерного капіталу на суму 155 365 млн.грн. В 2018-2019 роках показник не змінювався.

Емісійні доходи не змінилися протягом досліджуваного періоду та залишалися на рівні 23 млн.грн.

Резерви переоцінки будівель зменшувалися протягом 2017-2020 років. За 2017 рік показник зменшився до 769 млн.грн., за 2018 рік до 687 млн.грн., за 2019 рік до 614 млн.грн., за шість місяців 2020 року – до 606 млн.грн. Такі зменшення відбулися переважно за рахунок отримання іншого сукупного збитку за рік та переведення (амортизації) резерву переоцінки будівель до нерозподіленого прибутку.

За підсумками 2017 року нереалізований збиток від інвестиційних цінних папери становив 479 млн.грн, за 2018 рік – 3 303 млн.грн. В 2019 рік цей збиток зменшився до 1 274 млн.грн через отримання іншого сукупного доходу. Проте за шість місяців 2020 року збиток знову збільшився до 2 367 млн.грн.

Результат від операцій з акціонером за 2017 рік збільшився із 9 934 млн.грн до 12 174 млн.грн. за рахунок результату від первісного визнання державних боргових цінних паперів, отриманих як внесок в акціонерний капітал. Протягом 2018-2020 років показник не змінився.

Показник загальні резерви та інші фонди значно збільшився протягом 2017 року (із 1 619 млн.грн. до 6 211 млн.грн), в 2018 році не змінився, в 2019 році збільшився до 6 850 млн.грн, а за шість місяців 2020 року – до 8 481 млн.грн. зростання відбувалось за рахунок через переведення частини прибутку до резервного фонду.

Накопичений дефіцит несуттєво збільшився за 2017 рік: із -201 536 млн.грн. до -203 269 млн.грн. Проте з 2018 року накопичений дефіцит почав зменшуватися: в 2018 році до -190 388 млн.грн., в 2019 році до -169 918

млн.грн. Це відбувалося переважно через отримання інших сукупних доходів за рік. За шість місяців 2020 року показник збільшився до -181 960 млн.грн.

Проаналізувавши Примітки 19 «Акціонерний капітал та інші резервні фонди», можна зробити наступні висновки:

Прибуток, що належить акціонеру банку за 2017 рік склав 378 млн.грн, в 2018 році – 12 798 млн.грн, в 2019 році – 32 609 млн.грн.

Середньозважена кількість простих акцій в обігу в 2017 році становила 420,85 млн.грн, в 2018 році – 735,93 млн.грн, в 2019 році не змінилась та становила 735,93 млн.грн.

Базовий та розбавлений прибуток на акцію в 2017 році становив 0,90 гривень на акцію, в 2018 році 17,39 гривень на акцію, в 2019 році 44,29 гривень на акцію.

Наступним кроком проведемо аналіз зобов'язань банку «ПриватБанк» за 2017-2019 роки.

В таблицях 2.5-2.7 представлений масштабів зобов'язань «ПриватБанку» за 2017-2019 роки.

Таблиця 2.5

Аналіз масштабів зобов'язань АТ КБ «Приватбанк» банку за 2017 рік

Показники	01.01.2017	31.12.2017	Відхилення	
			абсолютне	відносне, %
1. Зобов'язання банку, тис. грн	206 109	230 056	23 947	11,62
2. Капітал банку, тис. грн	-26 348	23 619	49 967	189,64
3. Валюта балансу банку, тис. грн	179 761	253 675	73 914	41,12
4. Частка зобов'язань у валюті балансу, %	114,66	90,69	-24	
5. Співвідношення зобов'язань та капіталу (коефіцієнт фінансового важеля)	7,82	9,74	1,92	

Згідно з даними таблиці 2.5, зобов'язання банку за 2017 рік збільшились на 11,62%. Капітал банку на початку року становив -26348 млн.грн., та протягом року збільшився на 49 967 млн.грн. або на 189,64%. Від'ємне значення на початку року було через отримані в попередніх періодах збитки. Частка зобов'язань у валюті балансу на початок 2017 року становила 114,66%, а на кінець року зменшилась до 90,69%. Коефіцієнт фінансового важеля на початок року становив 7,82, а на кінець збільшився до 9,74. Збільшення цього показника свідчить про підвищення ділової активності банку, але про зниження його фінансової стабільності. Значення коефіцієнта фінансового важеля повинно бути близько 20 : 1.

Таблиця 2.6

Аналіз масштабів зобов'язань АТ КБ «Приватбанк» банку за 2018 рік

Показники	01.01.2018	31.12.2018	Відхилення	
			абсолютн е	відносне, %
1. Зобов'язання банку, тис. грн.	230 056	246 584	16 528	7,18
2. Капітал банку, тис. грн.	23 619	31 464	7 845	33,21
3. Валюта балансу банку, тис. грн.	253 675	278 048	24 373	9,61
4. Частка зобов'язань у валюті балансу, %	90,69	88,68	-2	
5. Співвідношення зобов'язань та капіталу (коефіцієнт фінансового важеля)	9,74	7,84	-2	

Зобов'язання банку протягом 2018 року збільшились на 7,18%, а капітал банку зріс на 33,21%. Частка зобов'язань у валюті балансу з 90,69% зменшилась протягом року до 88,68%. Коефіцієнт фінансового важеля за 2018 рік зменшився із 9,74 до 7,84.

Показник зобов'язань банку несуттєво зріс за 2019 рік (на 3,49%). А капітал банку збільшився на 73,31%, що значно більше, ніж в попередньому

періоді. Частка зобов'язань у валюті балансу продовжувала зменшуватись, та на кінець 2019 року становила 82,39%. Коефіцієнт фінансового важеля також зменшився за 2019 рік (із 7,84 до 4,68).

Таблиця 2.7

Аналіз масштабів зобов'язань АТ КБ «Приватбанк» банку за 2019 рік

Показники	01.01.2019	31.12.2019	Відхилення	
			абсолютн е	відносне, %
1. Зобов'язання банку, тис. грн	246 584	255 194	8 610	3,49
2. Капітал банку, тис. грн	31 464	54 529	23 065	73,31
3. Валюта балансу банку, тис. грн	278 048	309 723	31 675	11,39
4. Частка зобов'язань у валюті балансу, %	88,68	82,39	-6	
5. Співвідношення зобов'язань та капіталу (коефіцієнт фінансового важеля)	7,84	4,68	-3	

Отже, протягом 2017-2019 років спостерігалось постійне зростання показників зобов'язань та капіталу банку. Частка зобов'язань у валюті балансу та коефіцієнт фінансового важеля мали загальну тенденцію до зменшення, що є індикатором підвищення фінансової стабільності банку.

Проведемо аналіз зобов'язань банку за депонентами. В таблицях 2.8-2.10 наведений аналіз структури зобов'язань «ПриватБанку» за депонентами «ПриватБанку» за 2017-2019 роки.

Згідно з даними таблиці 2.8, кошти фізичних осіб за 2017 рік збільшились на 13,46%, а кошти юридичних осіб збільшились на 37,37%. На початку 2017 року банк не мав коштів бюджетних та позабюджетних фондів. Так за рік «ПриватБанк» показник збільшився на 40 млн. грн.

Таблиця 2.8

Аналіз зобов'язань за депонентами за 2017 рік

Показники	На 01.01.2017		На 31.12.2017		Відхилення		
	тис. грн	%	тис. грн	%	абсолютне	%	за структурою, %
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Кошти фізичних осіб	150726	73,13	171011	74,33	20285	13,46	1,21
а) до запитання	31207	15,14	51535	22,40	20328	65,14	7,26
б) строкові депозити	119519	57,99	119476	51,93	-43	-0,04	-6,05
2. Кошти юридичних осіб	29 930	14,52	41 116	17,87	11 186	37,37	3,35
а) до запитання	15 253	7,40	28 318	12,31	13 065	85,66	4,91
б) строкові	14 677	7,12	12 798	5,56	-1 879	-	-1,56
						12,80	
3. Кошти бюджету та позабюджетних фондів	0	0,00	40	0,02	40		0,02
4. Кошти інших банків	20 714	10,05	12 628	5,49	-8 086	-	-4,56
						39,04	
а) заборгованість перед НБУ	18 047	8,76	12 394	5,39	-5 653	-	-3,37
						31,32	
б) заборгованість перед іншими банками	627	0,30	215	0,09	-412	-	-0,21
						65,71	
в) заборгованість перед іншими фінансовими організаціями	2 040	0,99	19	0,01	-2 021	-	-0,98
						99,07	
5. Цінні папери	2	0,00	2	0,00	0	0,00	0,00
6. Іншим кредиторам (кредиторська заборгованість)	3 022	1,47	2 779	1,21	-243	-8,04	-0,26
7. Інші зобов'язання	1 715	0,83	2 480	1,08	765	44,61	0,25
Усього зобов'язань	206 109	100	230056	100	23947	11,62	0

Кошти інших банків за 2017 рік зменшились на 39,04% або на 8 086 млн. грн. Такі зміни відбулись переважно через зменшення заборгованості перед НБУ на 5 653 млн. грн. Показник цінних паперів протягом року не змінився. Кредиторська заборгованість банку зменшилась на 8,04%, а інші зобов'язання банку збільшились на 44,61%. Загалом зобов'язання за 2017 рік збільшились на 11,62% або на 23 947 млн. грн.

Відповідно до даних таблиці 2.9, кошти фізичних осіб за 2018 рік зросли на 6,82%, а кошти юридичних осіб збільшились на 17,25%. Кошти бюджету та позабюджетних фондів збільшились майже в 3,5 рази. Кошти

інших банків зменшились за 2018 рік на 20,72%. Показник цінних паперів протягом року не змінився.

Кредиторська заборгованість збільшилась майже на 20%, а інші зобов'язання банку зменшились на 11,98%. Загалом зобов'язання за 2018 рік збільшились на 7,18% або на 16 528 млн. грн.

Таблиця 2.9

Аналіз зобов'язань за депонентами за 2018 рік

Показники	На 01.01.2018		На 31.12.2018		Відхилення		
	тис. грн	%	тис. грн	%	абсолютне	%	за структурою, %
1. Кошти фізичних осіб	171 011	74,33	182 670	74,08	11 659	6,82	-0,25
а) до запитання	51 535	22,40	72 892	29,56	21 357	41,44	7,16
б) строкові депозити	119 476	51,93	109 778	44,52	-9 698	-8,12	-7,41
2. Кошти юридичних осіб	41 116	17,87	48 207	19,55	7 091	17,25	1,68
а) до запитання	28 318	12,31	36 785	14,92	8 467	29,90	2,61
б) строкові	12 798	5,56	11 422	4,63	-1 376	-10,75	-0,93
3. Кошти бюджету та позабюджетних фондів	40	0,02	178	0,07	138	345,00	0,05
4. Кошти інших банків	12 628	5,49	10 012	4,06	-2 616	-20,72	-1,43
а) заборгованість перед НБУ	12 394	5,39	9 817	3,98	-2 577	-20,79	-1,41
б) заборгованість перед іншими банками	215	0,09	195	0,08	-20	-9,30	-0,01
в) заборгованість перед іншими фінансовими організаціями	19	0,01	0	0,00	-19	-100,00	-0,01
5. Цінні папери	2	0,00	2	0,00	0	0,00	0,00
6. Іншим кредиторам (кредиторська заборгованість)	2 779	1,21	3 332	1,35	553	19,90	0,14
7. Інші зобов'язання	2 480	1,08	2 183	0,89	-297	-11,98	-0,19
Усього зобов'язань	230 056	100	246 584	100	16 528	7,18	0

Згідно з даними таблиці 2.10, за 2019 рік кошти фізичних осіб збільшились на 4,01%, а кошти юридичних осіб зросли на 4,65%. Показник кошти бюджету та позабюджетних фондів не змінювався протягом року.

Кошти інших банків зменшились на 20,87%. За 2019 рік не було випущено цінних паперів.

Кредиторська заборгованість зменшилась на 17,98%, а інші зобов'язання банку зросли на 79,48%. Загалом зобов'язання банку за 2019 рік збільшились на 3,49% або на 8 610 млн. грн.

Динаміка змін даних показників за три роки зображена на рисунку 2.6.

Таблиця 2.10

Аналіз зобов'язань за депонентами за 2019 рік

Показники	На 01.01.2019		На 31.12.2019		Відхилення		
	тис. грн	%	тис. грн	%	абсолютне	%	за структурою, %
1. Кошти фізичних осіб	182 670	74,08	189 995	74,45	7 325	4,01	0,37
а) до запитання	72 892	29,56	90 827	35,59	17935	24,60	6,03
б) строкові депозити	109 778	44,52	99 168	38,86	-10610	-9,66	-5,66
2. Кошти юридичних осіб	48 207	19,55	50 448	19,77	2 241	4,65	0,22
а) до запитання	36 785	14,92	39 822	15,60	3 037	8,26	0,69
б) строкові	11 422	4,63	10 626	4,16	-796	-6,97	-0,47
3. Кошти бюджету та позабюджетних фондів	178	0,07	178	0,07	0	0,00	0,00
4. Кошти інших банків	10 012	4,06	7 922	3,10	-2090	-20,87	-0,96
а) заборгованість перед НБУ	9 817	3,98	7 721	3,03	-2096	-21,35	-0,96
б) заборгованість перед іншими банками	195	0,08	201	0,08	6	3,08	0,00
в) заборгованість перед іншими фінансовими організаціями	0	0,00	0	0,00	0		0,00
5. Цінні папери	2	0,00	0	0,00	-2	-100	0,00
6. Іншим кредиторам (кредиторська заборгованість)	3 332	1,35	2 733	1,07	-599	-17,98	-0,28
7. Інші зобов'язання	2 183	0,89	3 918	1,54	1 735	79,48	0,65
Усього зобов'язань	246 584	100	255 194	100	8 610	3,49	0

Отже, протягом 2017-2019 років кошти фізичних та юридичних осіб зростали, кошти бюджетних та позабюджетних фондів несуттєво збільшились.

Кошти інших банків зменшувались протягом усього досліджуваного періоду. Зміни відбулись переважно через зменшення заборгованості перед НБУ. Показник кредиторської заборгованості зменшувався в 2017 та 2019 роках, а в 2018 році зростав. А показник інших зобов'язань банку, навпаки, зростав протягом 2017 то 2019 років, та зменшився в 2018 році. Найбільших змін за досліджуваний період зазнав показник коштів фізичних осіб до запитання, за кожний рік зростав майже на 20 000 млн. грн.

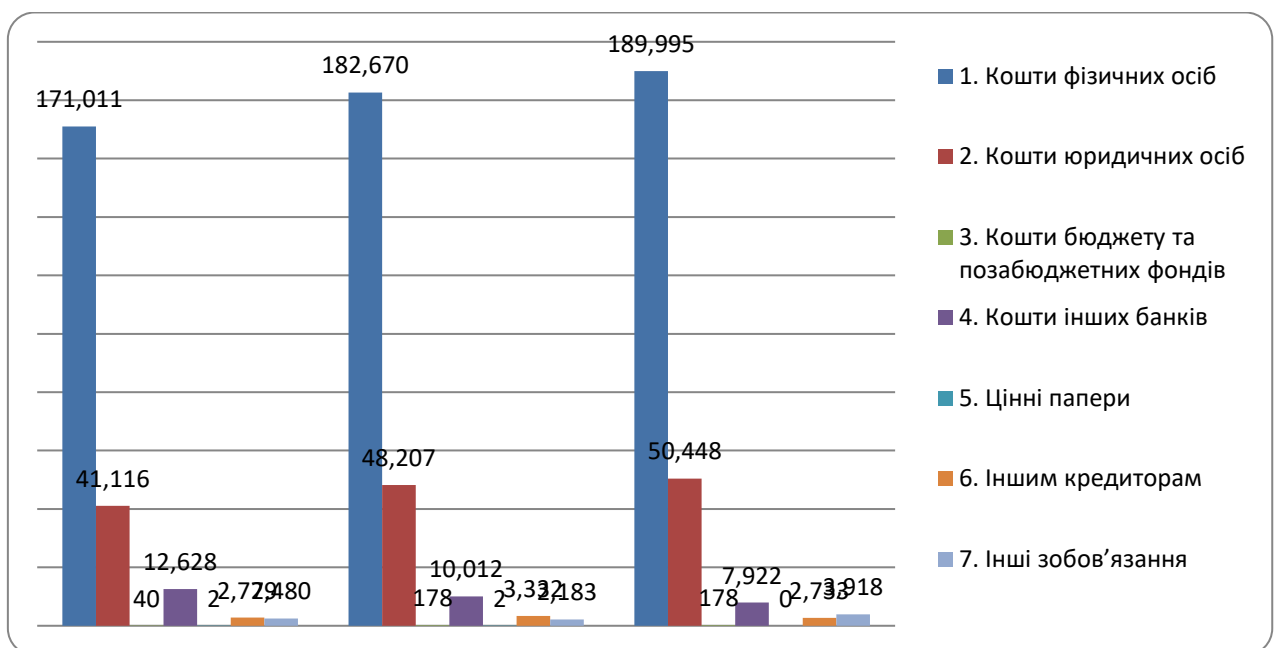

Рис. 2.6. Динаміка складових зобов'язань «ПриватБанку» за категоріями вкладників за 2017-2019 роки

Отже протягом 2017-2019 років спостерігалось постійне зростання показників зобов'язань та капіталу банку. Частка зобов'язань у валюті балансу та коефіцієнт фінансового важеля мали загальну тенденцію до зменшення, що є індикатором підвищення фінансової стабільності банку. Але це також може свідчити про зменшення ділової активності банку.

Проаналізуємо активи досліджуваного банку за 2017-2019 р.р.

З таблиці 2.11 видно що у 2017 року спостерігається позитивні тенденції щодо збільшення розміру активів банку, стабілізації та покращення

структури активів та пасивів АТ КБ «Приватбанк». Активи банку продемонстрували ріст на 41 відсоток. Спостерігається подальший ріст розміру та частки цінних активів в структурі активів. Частка кредитів залишилась майже без змін, а ось у абсолютному вираженні їх розмір зріс на 5719 млн. грн. Структуру активів станом на 31.12.2017р. зображено на рис. 2.7.

Таблиця 2.11

Аналіз активів АТ КБ «Приватбанк» за 2017 р.

Показники	01.01.2017		31.12.2017		Відх. в млн. грн	Відхилення, %	Темп росту, %	Темп приросту, %
	млн. грн.	%	млн. грн.	%				
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Активи:	179761	100	253675	100	73914	-	141,1	41,1
- грошові кошти	30159	16,8	25296	10,0	-4863	-6,8	83,9	-16,1
- кредити	32616	18,1	38335	15,1	5719	-3,0	117,5	17,5
- цінні папери	64409	35,8	126676	49,9	62267	14,1	196,7	96,7
- інші активи	52577	29,2	63368	25,0	10791	-4,3	120,5	20,5

Як ми бачимо з таблиці 2.12, у 2018 році АТ КБ «Приватбанк» вийшов на шлях сталого розвитку. Структура балансу банку не зазнала значних змін. Виключення становить тільки такі елементи активів, як цінні папери та інші активи. Валюта балансу збільшилася за минулий на 24373 млн. грн. тобто темп приросту склав більше ніж 9 відсотків.

Таблиця 2.12

Аналіз активів АТ КБ «Приватбанк» за 2018 р.

Показники	01.01.2018		31.12.2018		Відх. в млн. грн.	Відхилення, %	Темп росту, %	Темп приросту, %
	млн. грн.	%	млн. грн.	%				
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Активи:	253675	100	278048	100	24373	-	109,6	9,6
- грошові кошти	25296	10,0	27360	9,8	2064	-0,1	108,2	8,2
- кредити	38335	15,1	50140	18,0	11805	2,9	130,8	30,8
- цінні папери	126676	49,9	180081	64,8	53405	14,8	142,2	42,2
- інші активи	63368	25,0	20467	7,4	-42901	-17,6	32,3	-67,7

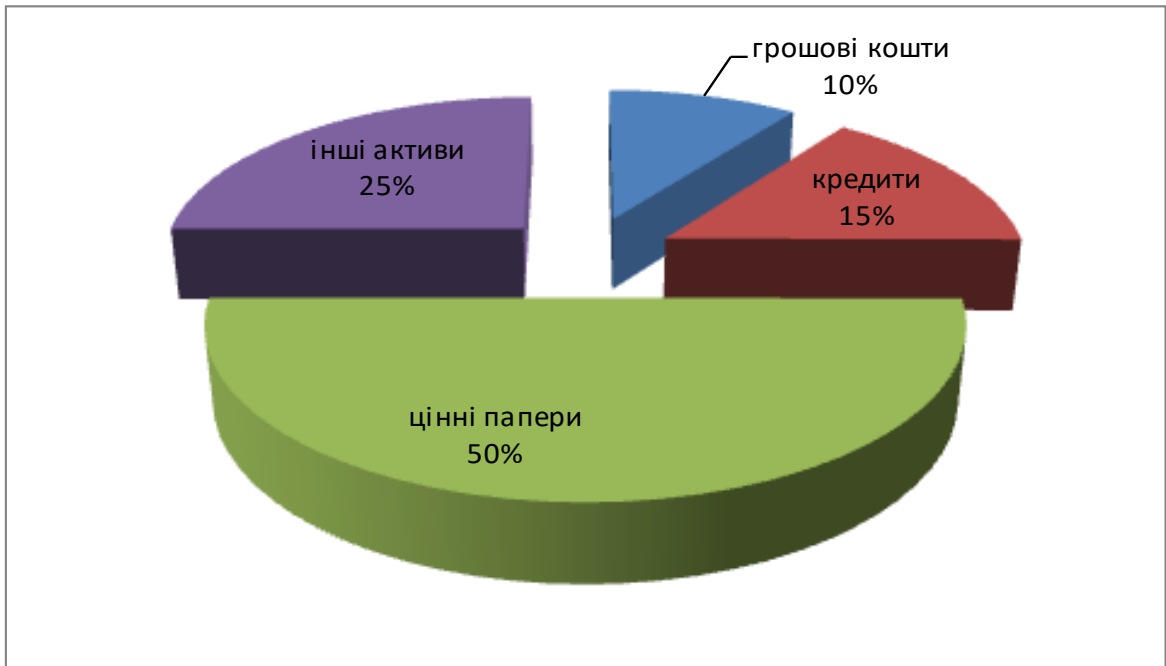

Рис.2.7. Структура активів АТ КБ «Приватбанк» станом на 31.12.2017 р.

Сума виданих кредитів зросла значно більше ніж сума залучених депозитів у відносному значення – 30,79% проти 8,9%. Хоча в абсолютному вираженні картина дещо інша – 11805 млн. грн. проти 18888 млн. грн. (рис.2.8.)

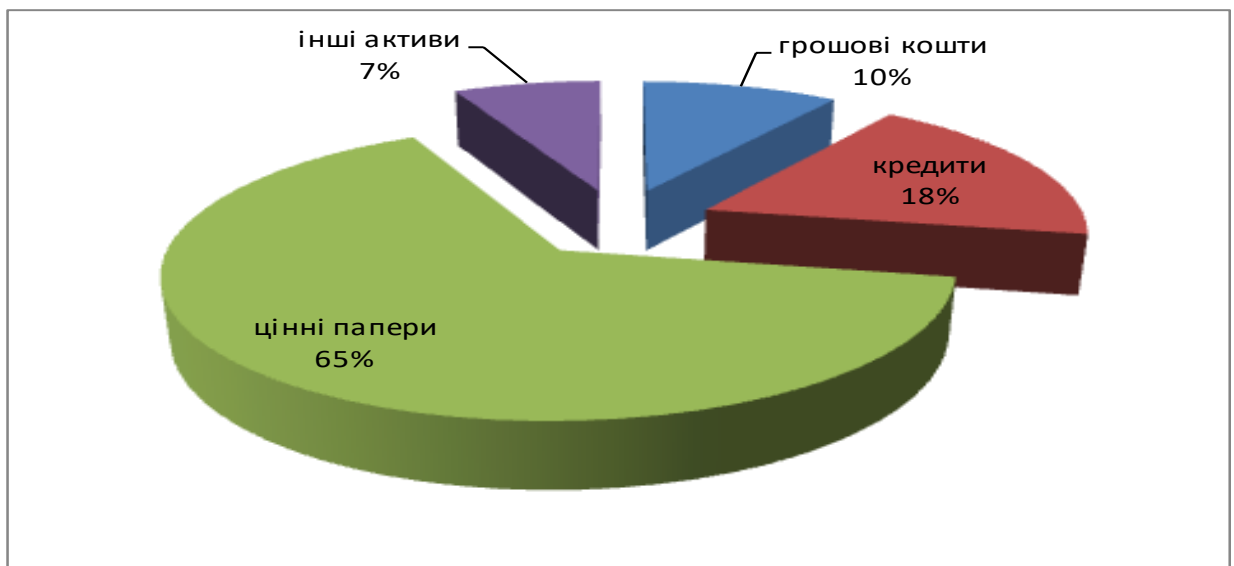

Рис.2.8. Структура активів АТ КБ «Приватбанк» станом на 31.12.2018 р.

У табл. 2.13 зображено аналіз активів банку за 2019 р.

Таблиця 2.13

Аналіз активів АТ КБ «Приватбанк» за 2019 р.

Показники	01.01.2019		31.12.2019		Відх. в млн. грн.	Відхи лення, %	Темп росту, %	Темп приросту, %
	млн. грн.	%	млн. грн.	%				
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Активи:	278048	100	309 723	100	31 675	-	111	11
- грошові кошти	27360	9,8	45 894	14,82	18 534	5,0	168	68
- кредити	50140	18	59 544	19,2	9 404	1,2	119	19
- цінні папери	180081	64,8	152166	49,13	-27 915	-15,7	84	-16
- інші активи	20467	7,4	52188	16,85	31 721	9,5	255	155

Як бачимо, протягом 2019 року значно зросли грошові кошти та їх еквіваленти - з 27 360 млн. грн. до 45 894 млн. грн. Кредити та аванси клієнтам продовжували зростати. На відміну від попереднього періоду, в 2019 році інвестиційні цінні папери банку зменшились з 180 081 млн. грн. до 152 157 млн. грн.

На рис.2.9 зображено структуру банку станом на 31.12.2019 р.

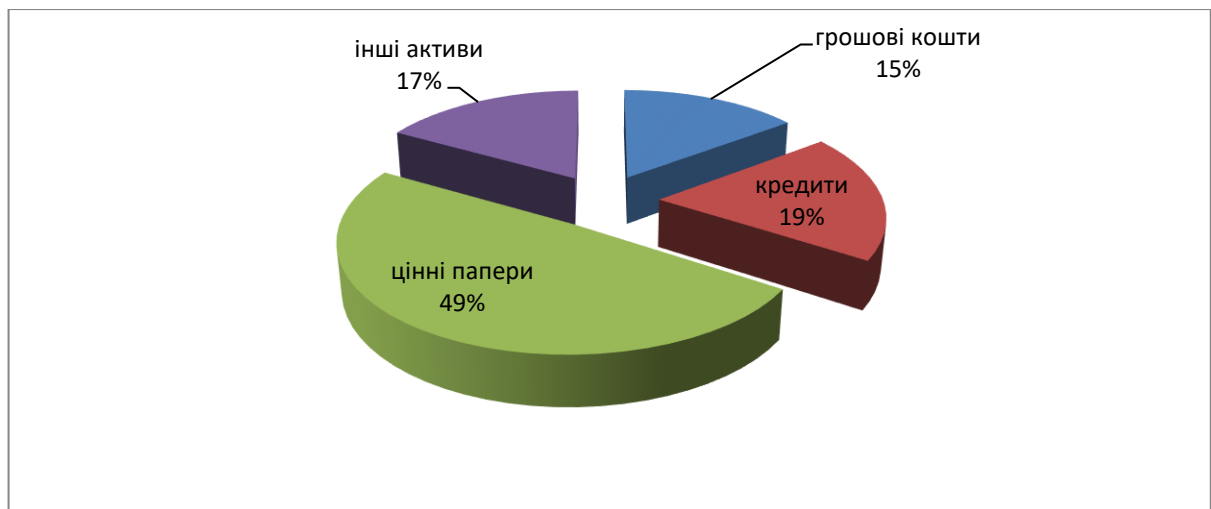

Рис.2.9. Структура активів АТ КБ «Приватбанк» станом на 31.12.2019

р.

Найбільшу частку в структурі активів «ПриватБанк» в 2019 році продовжували займати інвестиційні цінні папери, але протягом року показник зменшився з 64,77% до 49,13%. Частка кредитів та авансів клієнтам збільшилась з 18,03% до 19,22%. Також зросла питома вага грошових коштів та їх еквівалентів – з 9% до 15,%. Інші активи збільшилися із 7% до 17%.

Протягом 2017 – 2019 років відбувалось постійне збільшення активів «ПриватБанк», при чому зростання відбувалось переважно через збільшення показника інвестиційних цінних паперів банку та кредитів та авансів клієнтам. Також ці показники мали найбільшу частку у структурі активів банку.

2.3. Аналіз ліквідності, дохідності та фінансової стійкості АТ КБ «Приватбанк»

Як вже зазначалося, поняття фінансової стійкості банку не обмежується лише розрахунком її показників. Це комплексне поняття. Робити висновки стосовно того чи є банк фінансово стійким можна лише проаналізувавши показники ліквідності, рентабельності, ділової активності «Приватбанку».

Спочатку проаналізуємо показники ліквідності (табл.2.14).

Національний банк у зв'язку із переходом банків до розрахунку коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR) скасував економічні нормативи миттєвої ліквідності (Н4) та поточної ліквідності (Н5) з вересня 2019 року.

Запроваджений у 2018 році норматив LCR установлює мінімально необхідний рівень ліквідності для покриття чистого очікуваного відтоку грошових коштів упродовж 30 днів з урахуванням стрес-сценарію. По суті він є більш жорстким, ніж нормативи Н4 та Н5, а тому немає практичної доцільності у подальших розрахунках цих чинних нормативів. Але ми

розрахували ці показники за попередній період, на той момент, коли вони ще розраховувалися.

Норматив миттєвої ліквідності (Н4), який розраховується як відношення високоліквідних активів до зобов'язань, що погашаються на вимогу. Цей норматив складав 43,46% на 31 грудня 2018 року (31 грудня 2017 року: 32,47%) при встановленому НБУ значенні нормативу не менше 30% для ощадних банків

Таблиця 2.14

Аналіз показників ліквідності АТ КБ «Приватбанк» за 2017-2019 р.р.

Показник ліквідності	Станом на 31.12.2017	Станом на 31.12.2018	Станом на 31.12.2019	Нормативне значення
Норматив миттєвої ліквідності (Н4)	32,47	43,46	Скасовано НБУ	Не менше 30%
Норматив поточної ліквідності (Н5)	155,54	141,98	Скасовано НБУ	Не менше 40%
Норматив короткострокової ліквідності (Н6)	99,76	97,74	100,41	Не менше 60%
Коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) за всіма валютами (LCRBB)	Введено із 2018 р.	263,61	268,26%	Не менше 100%
Коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) в іноземній валюті (LCRIB).	Введено із 2018 р.	102,03	307,71	Не менше 80%

Норматив поточної ліквідності (Н5), який розраховується як відношення ліквідних активів до зобов'язань зі строком погашення, який не перевищує 31 календарний день. Цей норматив складав 141,98% на 31 грудня 2018 року (31 грудня 2017 року: 155,54%) при встановленому НБУ значенні нормативу не менше 40% (31 грудня 2017 року: 40%);

Норматив короткострокової ліквідності (Н6), який розраховується як відношення ліквідних активів до зобов'язань зі строком погашення до одного року. Цей норматив складав 97,74% на 31 грудня 2018 року (31 грудня 2017 року: 99,76%) при встановленому НБУ значенні нормативу не менше 60% (31

грудня 2017 року: 60%). Станом на 31 грудня 2019 року (Н6) складав 100,41% при встановленому НБУ значенні нормативу не менше 60%. Коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) за всіма валютами (LCRBV) та в іноземній валюті (LCRIB). Цей норматив складав 263,61% за всіма валютами (LCRBV) та 102,03% в іноземній валюті (LCRIB) на 31 грудня 2018 року при встановленому НБУ значенні нормативу не менше 80% за всіма валютами (LCRBV) та 50% в іноземній валюті (LCRIB). Станом на 31.12.2019 р. коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) складав 268,26% за всіма валютами та 307,71% в іноземній валюті при встановленому НБУ значенні нормативу не менше 100%.

Як ми бачимо банк є ліквідним: усі нормативні показники банку значно перевищують норми, встановлені НБУ.

На наступному етапі ми проаналізували дохідність та прибутковість банку. А саме провели вертикальний та горизонтальний аналіз доходів та витрат банку в розрізі трьох років та розрахували показники, що характеризують ефективність управління банком.

Використовуючи дані Форми 2, проаналізуємо доходи банку за 2016-2018 роки (табл. 2.15, табл. 2.16.).

Таблиця 2.15

Аналіз доходів АТ КБ «Приватбанк» за 2016-2018рр.

Показники	31.12.2017, млн. грн.	31.12.2018, млн. грн.	31.12.2019, млн. грн.	2019/2017	
				Абсолютне, млн. грн.	Темп приросту, %
Сукупний чистий дохід	42 964	54 932	67515	24551	+57
процентні доходи	24 485	30 754	33841	9356	+38,2
комісійні доходи	13 211	19 590	24575	11364	+86
доходи від переоцінки та від операцій купівлі- продажу валюти	0	3 128	2589	-539	-18 (по відношенню до 31.12.2018)
інші доходи	5 268	1 460	6510	1242	+23,5

Метою звіту про прибутки і збитки та інший сукупний дохід є надання користувачам фінансової звітності інформації про доходи, витрати, прибутки (збитки), інший сукупний дохід від діяльності банку за період з початку звітного року до звітної дати.

З даних таблиці 2.15 видно, що за період, що аналізується дохід зріс на 24551 млн. грн, або на 57%. Зростання відбулося за рахунок збільшення процентних доходів на 38%, що свідчить про активну кредитно-інвестиційну діяльність банку. Також зросли комісійні доходи на 86 % (11364). Також збільшилися інші доходи банків на 1242 млн. грн.

Таблиця 2.16

Структурний аналіз доходів АТ КБ «Приватбанк» за 2017-2019рр.

Показники	31.12.2017		31.12.2018		31.12.2019		Відхилення, %
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	
Сукупний чистий дохід	42 964	100	54 932	100	67515	100	-
процентні доходи	24 485	57	30 754	56	33841	50	-7
комісійні доходи	13 211	31	19 590	36	24575	36	-5
доходи від переоцінки та від операцій купівлі-продажу валюти	0	0	3 128	6	2589	3,8	3,8
інші доходи	5 268	12	1 460	3	6510	9,6	-2,6

Як ми бачимо з таблиці 2.16 на протязі періоду, що аналізується, відбувається поступове зменшення частки процентних доходів у сукупному доходу із 57% до 50%. Доля комісійних доходів навпаки зросла та досягла 36 відсотків порівняно з 31% у 2017 році. Динаміку та структур доходів КБ «Приватбанку» представимо у вигляді діаграми (рис.2.10.)

На рис 2.10 наочно видно, що найбільшу питому вагу мають процентні доходи. Але частка комісійних доходів також має значних обсяг, що свідчить, про активне надання банківських послуг, внаслідок чого банк отримує комісійне винагородження. Аналогічно проводимо горизонтальний та вертикальний аналіз витрат АТ КБ «Приватбанк» (табл. 2.17., табл. 2.18).

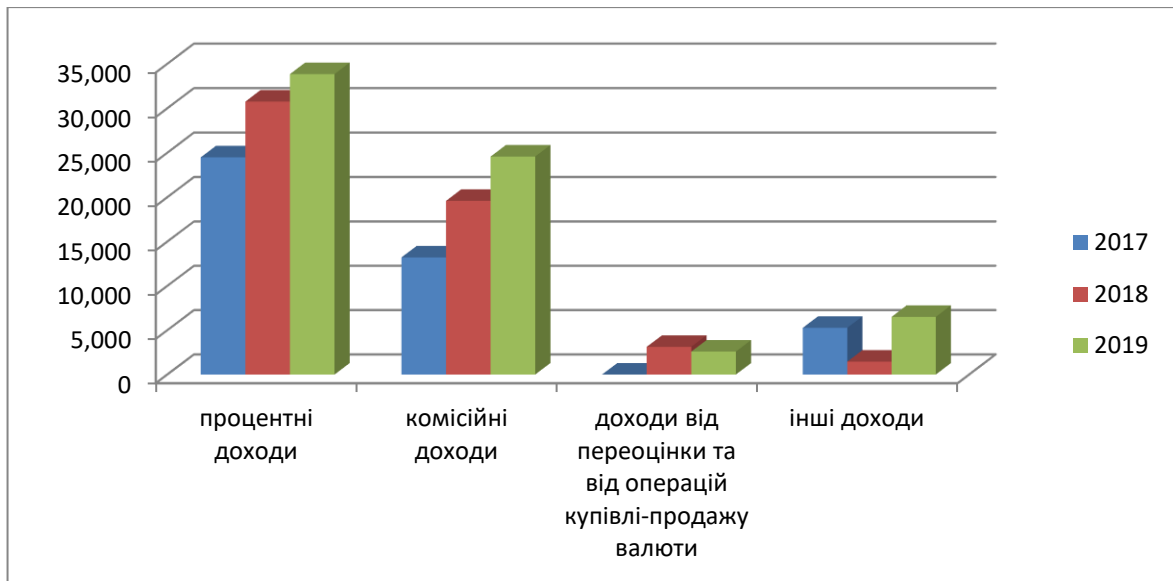

Рис.2.10. Динаміка доходів АТ КБ «Приватбанк» за 2017-2019 р.р.

Таблиця 2.17

Аналіз витрат та прибутку АТ КБ «Приватбанк» за 2017-2019рр.

Показники	31.12.2017, млн. грн.	31.12.2018, млн. грн.	31.12.2019, млн. грн.	2019/2017	
				Абсолют. відхил., млн. грн.	Темп приросту %
ВИТРАТИ	42 586	42 164	37039	-5547	-13
процентні витрати	18 374	14 002	14174	-4200	-23
комісійні витрати	3 017	4 402	6386	3369	112
загальні адміністративні витрати	12 194	13 988	14815	2621	21
інші витрати	186	3 683	1660	1474	792
результат від переоцінки та від операцій купівлі-продажу валюти	1 417	0	0	-1417	-100
відрахування в резерви	7 379	6 089	4	-7375	-100
податок на прибуток	19	9		-19	-100
ЧИСТИЙ ПРИБУТОК (ЗБИТОК)	378	12 798	32609	32231	8527

Аналізуючи витрати, ми бачимо що процентні витрати зменшилися на 4200 млн. грн, в той час коли комісійні витрати збільшилися на 3369 млн. грн. Це корелюється з ростом комісійних доходів на протязі останніх трьох років на 86%.

Таблиця 2.18

Структурний аналіз витрат АТ КБ «Приватбанк» за 2017-2019рр.

Показники	31.12.2017		31.12.2018		31.12.2019		Відхилення, % 2019/2017
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	
ВИТРАТИ	42 586	100	42 164	100	37039	100	-
процентні витрати	18 374	43,15	14 002	33,21	14174	38,26	-5
комісійні витрати	3 017	7,08	4 402	10,44	6386	17,24	10
загальні адміністративні витрати	12 194	28,63	13 988	33,18	14815	39	10
інші витрати	186	0,44	3 683	8,73	1660	4,48	4
результат від переоцінки та від операцій купівлі-продажу валюти	1 417	7,71	-	0	0		-8
відрахування в резерви	7 379	17,33	6 089	14,44	4	0,01	-17
податок на прибуток	19	0,16	-	0		-	0
Чистий прибуток (збиток)	378		12 798		32609		0

Адміністративні витрати збільшилися на 2621 млн. грн. Цей ріст частково пояснюється ростом мінімальної заробітної плати, цін на утримання приміщень, тощо. Суттєво зменшилися відрахування на резерви, що свідчить про поліпшення якості активів. На рис.2.11 Показано динаміку витрат досліджуваного банку.

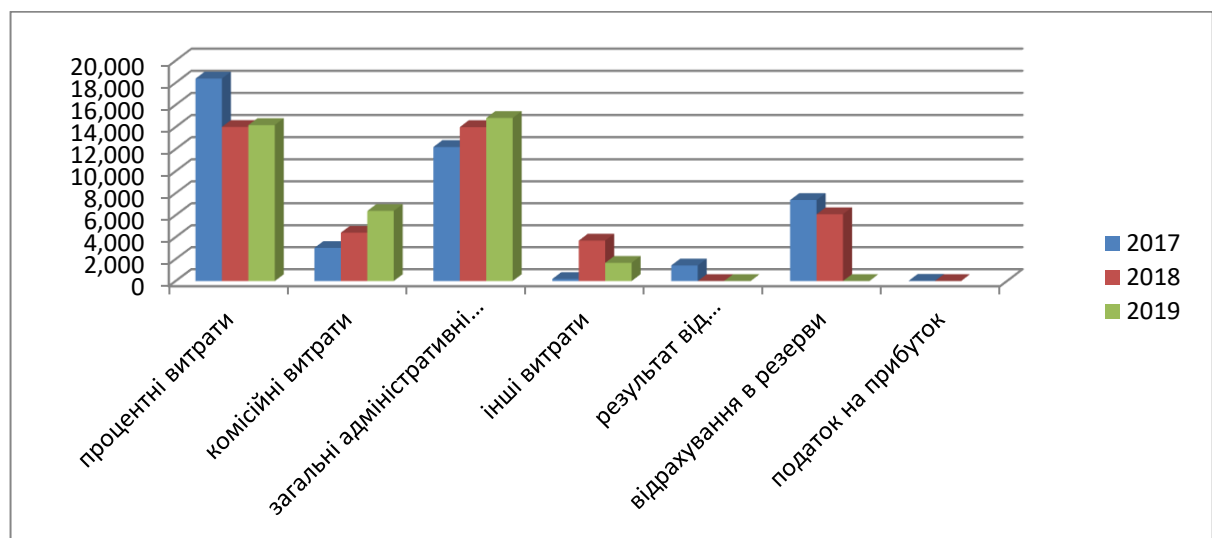

Рис.2.11. Динаміка витрат АТ КБ «Приватбанк» за 2017-2019 р.р.

Також необхідно звернути увагу динаміку чистого прибутку. (рис.2.12). Чистий прибуток Банку за 2019 рік досяг 32,6 млрд. грн., що складає понад половину прибутку всього банківського сектору України за 2019 рік. В т.ч. чистий процентний дохід склав 19,7 млрд. грн., чистий комісійний дохід – 18,2 млрд. грн., торговий дохід та переоцінки, включаючи валютну переоцінку, переоцінку ОВДП та майна – 7,5 млрд. грн., операційні витрати – 14,8 млрд. грн. Основними факторами зростання прибутку в 2019 році є: зростання бізнесу, покращення якості кредитного портфеля, вплив ринкових факторів (динаміки валютних курсів та справедливої вартості активів банку).

Завдяки зваженій процентній політиці в 2019 році Банк значно покращив процентну маржу, та досяг збільшення протягом року процентного доходу на 2,9 млрд. грн. (17,4%).

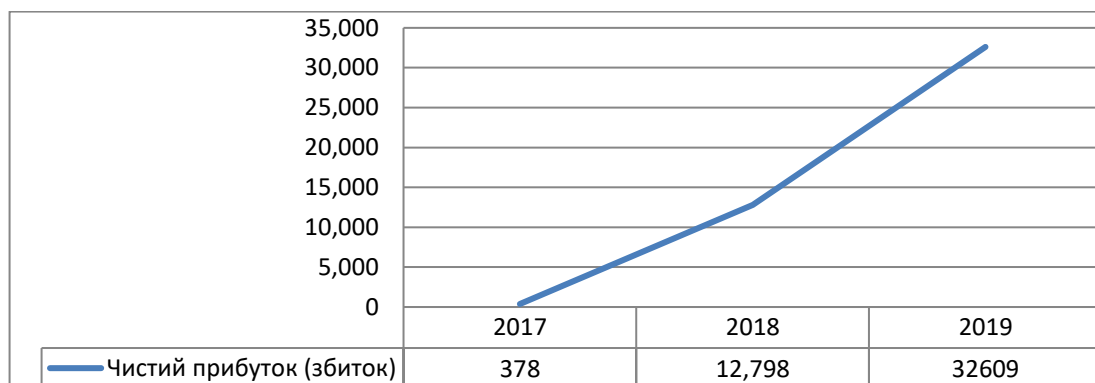

Рис.2.12. Динаміка фінансово результату АТ КБ «Приватбанк» за 2017-2019 р.р.

Збільшення кількості активних клієнтів та зростання обсягів транзакцій, як у відділеннях, так і в он-лайн каналах дозволили досягти збільшення чистого комісійного доходу на 3 млрд. грн. (19,8%). При цьому операційні витрати залишилися на контрольованому рівні (+6% до рівня 2018 року). Показник Витрати / Доходи за 2019 рік склав 33%, що є одним з кращих серед конкурентів. Банк завершив рік з прибутком 32,6 млрд грн, що

є максимумом в історії Банку та зумовило рекордний прибуток банківської системи України.

Наступним етапом ми розрахували показники, що характеризують дохідність банку. В таблиці 2.19 наведені результати аналізу основних показників дохідності АТ КБ «Приватбанк».

Таблиця 2.19

Оцінка рівня дохідності АТ КБ «Приватбанк»

Показник	01.01.17	31.12.17	31.12.18	31.12.19	Оптимальне значення	Економічна характеристика
K1	-98,04%	0,15%	4,60%	10,53%	1-4%	Ефективність роботи активів
K2	-397,52%	0,86%	23,30%	48,93%	8-20%	Кількість отриманого прибутку з кожної гривні доходів
K3	24,66%	17,36%	19,76%	21,52%	14-22%	Дохідність 1 грн активів
K4	17,44%	9,65%	11,06%	10,93%	10-18%	Рівень ефективності та ризикованості вкладень
K5	2,00%	3,57%	7,19%	8,16%	1-3%	Ефективність роботи дохідних активів
K6	1,11%	2,41%	6,02%	6,35%	1-4%	Ефективність управління спредом
K7	106,79%	133,26%	219,64%	238,75%	110-125%	Покриття процентних витрат процентними доходами
K8	29,27%	44,41%	44,01%	49,22%	4-15%	Ефективність використання внутрішньобанківських резервів
K9	91,17%	40,63%	40,14%	34,30%	10-25%	Якість управління затратами банку
K10	-1,190	1,037	0,977	0,621	1,2-1,7	Дохідність 1 грн основного капіталу банку
K12	4,50%	13,87%	30,50%	29,51%	6-8%	Ефективність процентної політики банку
K13	7,22%	7,71%	8,70%	10,59%	1-3%	Можливості використання внутрішньобанківських резервів
K14	0,554	0,674	0,838	0,778	0,75-0,85	Частка дохідних активів (розглядається у взаємозв'язку з K ₁₅)
K15	0,495	0,760	0,967	0,963	> 1,0	Кількість дохідних активів на 1 грн платних пасивів (має пріоритет перед K ₁₄)
K16		752,91%	718,75%	454,20%	8-18%	Величина дохідних активів на 1 грн власного капіталу
K17		3,642	1,387	1,294	0,5-2,0	Пріоритетність напрямів використання капіталу
K18	0,156	0,109	0,128	0,135	Визначає банк	Дохідність використання ресурсної бази банку

Майже всі показники (крім K10, який характеризує дохідність 1 грн основного капіталу банку) відповідали оптимальному значенню та мали тенденцію до збільшення. Варто зазначити, що в банку протягом досліджуваного періоду були високими та значно перевищували оптимальне значення показники ефективність використання внутрішньобанківських резервів (інвестиційні цінні папери), величина доданої вартості та ефективність управління спредом.

Також ми розрахували загальні показники ефективності діяльності банку (табл. 2.20).

У цілому, як свідчать дані табл.2.20, за останні роки відбулися зміни в рівнях показників, що характеризують збільшення окупності доходами і чистим прибутком активів, витрат, загального капіталу і статутного фонду. Але необхідно зауважити що за результатами 2017 р. банк отримав збитки, але фінансова звітність була перерахована, та чистий збиток було віднесено до рекласифікованих статей і у фінансовій звітності 2018 р. за результатами 2017 р. відображено чистий прибуток у розмірі 378 млн. грн.

Таблиця 2.20

Динаміка показників ефективності діяльності АТ КБ «Приватбанк»

№	Найменування показника	Позначення	Станом на 31.12.			Абсолютне відхилення	
			2017р	2018р	2019р	2018/2017р	2019/2018р
1	Рентабельність активів ROAA	ROAA	0,14	4,3	10,5	4	6
2	Рентабельність капіталу ROE	ROAE	1,6	40,9	59,8	39	19
3	Чиста процентна маржа у %	ЧМП	2,8	7,5	6,34	5	-1
4	Чистий спред	ЧС	79,8	45,5	40,4	-34	-5

Ми розрахували ROAA та ROAE без врахуванням рекласифікованих статей (рис.2.13). Станом на 31.12.2018 р. та 31.12.2019 р. АТ КБ «ПриватБанк» має найбільш високу серед державних банків рентабельність

капіталу на рівні 40 % та 55%, підтримуючи позитивну тенденцію зростання прибутковості банківського сектора України.

За останні два роки в статусі банку з державною власністю «Приватбанк» є одним з провідних драйверів позитивних змін розвитку банківського сектора, Програма трансформації «Приватбанку», що ґрунтується на загально визнаних у світі принципах корпоративного управління, забезпечує зміцнення позицій на ринку сучасних банківських послуг та стабільно прибуткову роботу банку.

Фінансова стійкість банку - це динамічна інтегральна характеристика спроможності банку як системи трансформування ресурсів та ризиків повноцінно виконувати свої функції з урахуванням наявного балансу економічних інтересів, витримуючи вплив факторів зовнішнього і внутрішнього середовища. Фінансова стійкість забезпечує спроможність комерційного банку ефективно працювати, досягаючи мети, динамічно розвиватися, протидіючи різноманітним ризикам у процесі діяльності на ринку фінансових послуг.

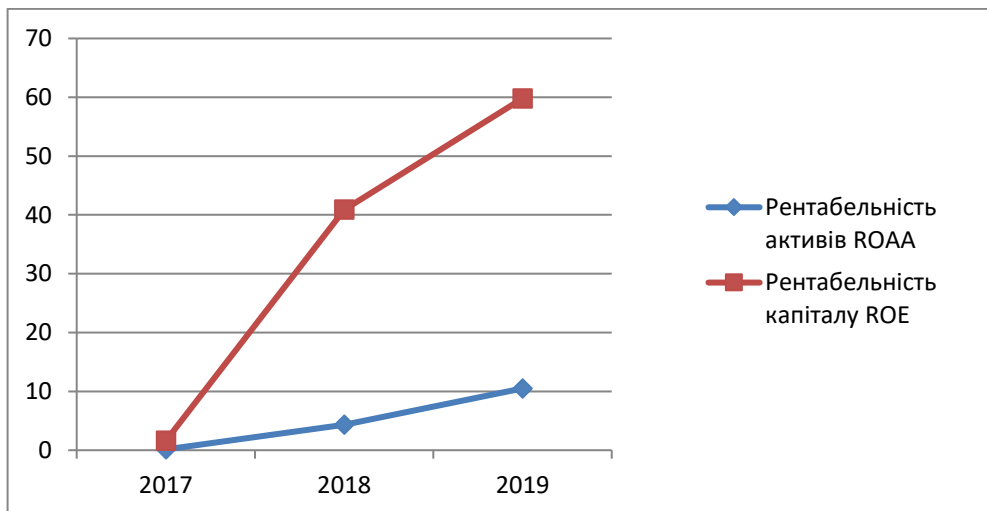

Рис.2.13. Динаміка показників рентабельності активів та капіталу АТ КБ «Приватбанк» за 2017-2019 р.р.

Існують різні методи оцінки фінансової стійкості банку, одним з яких є встановлення НБУ нормативів та лімітів відкритої валютної позиції. За

допомогою економічних нормативів діяльності банків в Україні забезпечується стабільна діяльність банків та своєчасне виконання ними зобов'язань перед вкладниками, а також запобігається неправильному розподілу ресурсів і втраті капіталу через ризики, що притаманні банківській діяльності.

Ще одним методом оцінки фінансової стійкості банку є розрахунок відповідних коефіцієнтів. Коефіцієнтний аналіз є продовженням загального аналізу фінансового стану і дозволяє, за допомогою коефіцієнтів що розраховуються, оцінити якісні характеристики активів і пасивів. Отже, деякі показники, які характеризують безпосередньо фінансову стійкість, наведені в таблиці 2.21.

Таблиця 2.21

Показники фінансового стану «ПриватБанк» за 2017-2019 роки

Показник	01.01. 2017	31.12. 2017	Відхиле ння	31.12. 2018	Відхиле ння	31.12. 2019	Відхил ення	Оптимал ьне значення
Коефіцієнт надійності	-0,13	0,11	0,24	0,13	0,03	0,22	0,09	не менше 0,05
Коефіцієнт фінансового важеля	-7,82	9,74	17,56	7,84	-1,90	4,68	-3,16	в межах 0,05
Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів - достатність капіталу	-0,15	0,09	0,24	0,11	0,02	0,18	0,06	не менше 0,1
Коефіцієнт захищеності власного капіталу	-0,49	0,60	1,09	0,27	-0,33	0,17	-0,10	не менше 0,2
Коефіцієнт захищеності дохідних активів	-1,07	-0,35	0,72	-0,06	0,29	-0,06	0,00	
Коефіцієнт мультиплікатора капіталу	3,55	1,23	-2,31	1,35	0,12	1,50	0,15	12,0-15,0

Варто зазначити, що у зв'язку з певними подіями (націоналізація банку) на початок 2017 року переважна більшість показників «ПриватБанк» мали від'ємне значення та були значно нижчі за оптимальне значення. Коефіцієнт надійності характеризує рівень залежності банку від залучених коштів. Даний показник зростав протягом аналізованого періоду. Так, на кінець 2017 року показник становив 0,11, на кінець 2018 року збільшився до 0,13, а на кінець 2019 року – до 0,22. Отже, надійність банку зростала, що є позитивною динамікою. Коефіцієнт фінансового важеля характеризує здатність банку залучати кошти на фінансовому ринку. Впродовж 2017-2019 років даний коефіцієнт зменшився більш ніж в двічі, що є негативним економічним фактом. Коефіцієнт захищеності дохідних активів сигналізує про захист дохідних активів мобільним власним капіталом. В даному випадку він мав від'ємне значення протягом усього досліджуваного періоду. Це свідчить про те, що розмір власного капіталу за мінусом недохідних активів не покривав дохідних активів. Проте, коефіцієнт мав тенденцію до зменшення і в 2018-2019 роках майже наблизився до 0, що є позитивною динамікою. Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів розкриває достатність сформованого власного капіталу в активізації та покритті різних ризиків. Цей коефіцієнт мав тенденцію до збільшення. Так, на кінець 2017 року коефіцієнт становив 0,9, на кінець 2018 року збільшився до 0,11, а на кінець 2019 року – до 0,18. Ця динаміка вказує на підвищення забезпеченості капіталом. Коефіцієнт захищеності власного капіталу показує яку частину капіталу розміщено в нерухомість (майно). Наприкінці 2017 року цей показник становив 0,6, протягом 2018 року зменшився до 0,28, а на кінець 2019 року становив 0,17. Отже, протягом аналізованого періоду відбувалось постійне зменшення нерухомості банку. Коефіцієнт мультиплікатора капіталу характеризує ступінь покриття активів акціонерним капіталом. Протягом досліджуваного періоду мав тенденцію до збільшення.

Отже, переважна більшість розрахованих коефіцієнтів мали позитивну економічну динаміку та відповідали оптимальним значенням, але в банку існують проблеми з здатність банку залучати кошти на фінансовому ринку та захищеністю власного капіталу. Для того, щоб комплексно оцінити різні сторони діяльності банку проведемо більш детальний аналіз за допомогою показників, пов'язаних з оцінкою активів, достатності капіталу, ліквідності, ризиків, прибутковості, якості управління (табл.2.22).

Таблиця 2.22

Фінансові показники, що характеризують загальну фінансову стійкість та ефективність діяльності «Приватбанк» за 2017-2019 роки

Показник	01.01.2017	31.12.2017	Відхилення	31.12.2018	Відхилення	31.12.2019	Відхилення
1	2	3	4	5	6	7	8
Індекс “чистого” капіталу	1,252	1,124	-0,128	1,231	0,107	1,205	-0,026
Імобілізація активів	-2,609	4,986	7,595	4,638	-0,347	1,675	-2,963
Коефіцієнт поточної ліквідності	2,035	1,902	-0,133	1,888	-0,014	1,514	-0,374
Коефіцієнт короткострокової ліквідності	0,641	0,649	0,008	0,782	0,133	0,665	-0,117
Коефіцієнт співвідношення дохідних активів і платних пасивів	0,620	0,916	0,295	0,969	0,053	0,968	-0,001
Коефіцієнт забезпеченості кредитів	5,988	5,187	-0,801	4,822	-0,365	3,972	-0,851
Коефіцієнт резервування під кредитні операції	0,857	0,838	-0,019	0,828	-0,010	0,799	-0,029
Коефіцієнт балансової кредитної заборгованості	0,143	0,162	0,019	0,172	0,010	0,201	0,029
Рентабельність активів	-0,980	0,001	0,982	0,046	0,045	0,105	0,059
Рентабельність балансового капіталу	-6,689	0,016	6,705	0,407	0,391	0,598	0,191
Дохідна маржа	-3,753	0,009	3,762	0,233	0,224	0,468	0,235
Мультиплікатор капіталу	-6,823	10,740	17,563	8,837	-1,903	5,680	-3,157
Чиста процентна маржа	0,016	0,030	0,014	0,072	0,042	0,081	0,009
Процентний спред	0,105	0,037	-0,068	0,074	0,036	0,083	0,009
“Фінансовий важіль”	-7,823	9,740	17,563	7,837	-1,903	5,680	-2,157

Індекс “чистого” капіталу є показником, який в певній мірі відображає рівень достатності капіталу банку. Значення даного показника протягом аналізованого періоду постійно змінювалось: в 2017 році показник зменшився з 1,252 до 1,124, в 2018 році збільшився до 1,231, а в 2019 році знову зменшився до 1,205. Імобілізація активів вказує з однієї сторони рівень захищеності капіталу основними засобами банку, а з іншої, характеризує величину імобілізації активів, що в загальному впливає на зниження рівня рентабельності активів банку. Найбільшого значення цей показник досяг наприкінці 2017 року, а потім почав зменшуватися. Коефіцієнт поточної ліквідності мав тенденцію до зменшення, тобто в банку зменшувалась здатність розраховуватися за своїми зобов'язаннями за рахунок ліквідних та майже ліквідних активів. Коефіцієнт короткострокової ліквідності вказує на здатність банку виконувати прийняті ним короткострокові зобов'язання за рахунок ліквідних активів. Коефіцієнт збільшувався протягом 2017-2018 років, а в 2019 році почав зменшуватися. Коефіцієнт співвідношення дохідних активів і платних пасивів мав значення, наближене до 1, а тому банк здатний забезпечувати такий рівень дохідності, який є достатнім для виконання зобов'язань по платним пасивам у довгостроковому періоді. Коефіцієнт забезпеченості кредитів та коефіцієнт резервування під кредитні операції протягом 2017-2019 років мали тенденцію до зниження. А коефіцієнт балансової кредитної заборгованості зростав через збільшення резервів під кредитні операції, що може вказувати на погіршення якості кредитного портфелю.

Рентабельність активів та рентабельність балансового капіталу мали тенденцію до зростання, а отже рівень окупності активів та власного капіталу зростав, що є позитивним економічним фактом. Показники прибутковості дохідна маржа, чиста процентна маржа, процентний спред несуттєво зросли протягом досліджуваного періоду. Але “фінансовий важіль” мав тенденцію

до зменшення, що вказує на зменшення ефективності використання банком залученого капіталу.

Висновки до 2 розділу

Протягом 2017-2019 років ліквідність балансу досліджуваного банку мала тенденцію до зростання; забезпеченість кредитів зменшувалась, а резерви зростали, а отже збільшувалась ризикованість діяльності банку; рентабельність активів та капіталу суттєво зросла; показники дохідності також зросли; завдяки збільшенню власного капіталу зросла надійність банку. Варто зазначити, що банк протягом аналізованого періоду був здатний забезпечувати такий рівень дохідності, який є достатнім для виконання зобов'язань по платним пасивам у довгостроковому періоді. Отже, можна стверджувати, що «ПриватБанк» мав протягом 2017-2019 років нормальну фінансову стійкість, яка характеризується стабільною діяльністю, відсутністю неплатежів чи затримки виконання своїх зобов'язань, стабільною рентабельністю.

РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДОХІДНІСТЮ ТА ЛІКВІДНІСТЮ АТ КБ «ПРИВАТБАНК» У НАПРЯМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

3.1. Застосування стратегії управління ліквідністю та прибутковістю АТ КБ «Приватбанк» у механізмі забезпечення його фінансової стійкості

Зважаючи на результати аналізу окремих фінансових показників, що характеризують фінансовий стан АТ КБ «Приватбанк» як задовільний, було виявлено, що на балансі банку знаходиться збиток минулих років (накопичений дефіцит) у обсязі 162999 млн. грн. Із огляду на зазначене, а також зважаючи на значимість рівня ліквідності та прибутковості у забезпеченні фінансової стійкості, першочерговою задачею банку на даному етапі є активізація зусиль з забезпечення оптимального рівня ліквідності при заданому рівні прибутковості та дохідності.

Сучасні умови ведення банківського бізнесу потребують від менеджменту банку розроблення нових та ефективного застосування перевірених часом підходів до управління ліквідністю і прибутковістю. При цьому, на нашу думку, необхідно застосовувати системний підхід і забезпечити комплексне управління ліквідністю та прибутковістю, зважаючи на тісний взаємозв'язок між ними.

Розроблення стратегії – своєрідний пошук балансу між внутрішніми можливостями банку та зовнішніми чинниками впливу на його діяльність. Чітко визначена й оптимально обрана стратегія є визначальним фактором успіху банку.

У сучасному трактуванні термін “стратегічний” варто розуміти як “такий, що містить загальні, основні установки для виконання якогось завдання” [16, с. 767]. Саме в такому розумінні він входить у термінологію

управління економічними процесами загалом й банківською діяльністю зокрема.

АТ КБ «Приватбанк» наразі державний банк. На сьогодні власник — держава — визначає та затверджує стратегію банку. Контролює виконання стратегії незалежна Наглядова рада банку з дев'яти осіб, а втілюють її в життя вісім членів Правління та 22 тисячі співробітників банку. Стратегія «Приватбанку» на п'ять років була узгоджена з Міністерством фінансів України у 2018 році. Банк працює переважно для приватних клієнтів і малого бізнесу. «Приватбанк» має бути прибутковим і залишатиметься державним банком до 2022 року. За цей час банк повинен принести державі, максимально можливий прибуток і компенсувати збитки від кредитів, виданих банком до націоналізації.

Мета стратегії — успішний продаж банку потужним закордонним інвесторам. Таким чином гроші платників податків, вкладені з бюджету три роки тому, повернуться до держави й збільшаться.

Це загальна мета банку. Ми вважаємо за доцільне в рамках загальної стратегії банку, розробку стратегії управління саме ліквідністю та прибутковістю банку.

Стратегія управління ліквідністю та прибутковістю комерційного банку має, бути представленою, на нашу думку, у вигляді окремого документа, котрий чітко визначав би основи банківського менеджменту щодо забезпечення належного рівня ліквідності та прибутковості. Стратегію управління ліквідністю та прибутковістю слід розглядати як процес реалізації певної послідовності заходів, а також завчасно підготовлених варіантів рішень на випадок суттєвих зовнішніх чи внутрішніх змін, котрі б у кінцевому підсумку забезпечували належний рівень ліквідності та отримання максимального прибутку.

Завдання менеджменту банку – забезпечити функціонування відлагодженої структури щодо ефективного управління ліквідністю і

прибутковістю відповідно до затвердженої стратегії. Зокрема, відповідальність за належне управління ліквідністю і прибутковістю покладають зазвичай на Комітет з управління активами і пасивами банку (КУАП), а також на Казначейство банку. Усі підрозділи банку мають працювати згідно з розробленою стратегією, зокрема дотримуватися встановлених процедур та лімітів.

I. Визначимо загальні положення стратегії управління ліквідністю та прибутковістю комерційного банку.

1. Управління ліквідністю є сукупністю методів та прийомів генерування банком необхідної суми ліквідних коштів на визначений момент часу і за прийнятною ціною.

2. Управління ліквідністю визначають у короткотерміновому та довгостроковому періоді, зокрема в короткотерміновому періоді передбачає управління грошовими потоками банку для виконання зобов'язань банку, а в довготерміновому – необхідність забезпечення оптимальної структури балансу, враховуючи раціональне співвідношення між ліквідністю та прибутковістю. Варто зауважити, що у короткотерміновому періоді важливого значення набуває проблема належного прогнозування залишків на депозитах “до запитання”, оскільки вони становлять основну частку залучених ресурсів, є, з одного боку, найдешевшим ресурсом, а з іншого найнестабільнішим. А в довготерміновому періоді основним завданням є необхідність формування такого портфеля, який був би достатньою мірою диверсифікованим, прогнозованим та прийнятним за вартістю.

3. У процесі управління ліквідністю перед банком постає необхідність виконати ряд заходів, зокрема: визначити обсяг необхідних ліквідних коштів, обрати джерела та методи управління ліквідністю, оптимізувати обрані методи з точки зору мінімізації витрат і максимізації прибутку.

4. Стратегічним завданням, яке мають вирішувати банки в процесі управління ліквідністю, – це необхідність уникати як дефіциту, так і надлишку ліквідних коштів. Оскільки дефіцит призводить до виникнення ризику втрати ліквідності банку та всіх наслідків, що випливають із цього (порушення нормативних вимог, штрафні санкції, втрата платоспроможності, порушення фінансової стійкості, ймовірність банкрутства), а надлишок ліквідних коштів є наслідком нерационального розміщення коштів банку і прямим чинником втрати його майбутнього прибутку. Саме тому з метою уникнення чи хоча б мінімізації ризику незбалансованої ліквідності, зміст якого впливає зі зазначеного, кожний банк зобов'язаний підтримувати оптимальне співвідношення між рівнем ліквідності та прибутковості, сукупність основних прийомів, методів і заходів, які повинні чітко формулюватися у стратегії управління ліквідністю та прибутковістю.

5. Управління прибутковістю передбачає необхідність забезпечення максимального прибутку та ринкової вартості банку, при дотриманні у той же час достатнього рівня ліквідності. З метою досягнення поставленого завдання банк має здійснювати систематичний та жорсткий контроль за вартістю залучених ресурсів, розміщення ресурсів за ставками, що відшкодували б їх вартість та достатню для утримання і розвитку банку відсоткову маржу, а також дотримувати систем лімітів, які обмежують рівень ризиків, що приймають.

II. Визначимо комплекс послідовних і практичних дій банківського менеджменту, які сукупно передбачають ефективне управління ліквідністю та прибутковістю банку.

1. Процес управління ліквідністю та прибутковістю слід починати з їх аналізу, оцінки, визначення потенційних можливостей зростання прибутковості та збереження оптимального рівня ліквідності. За результатами аналізу фактичних даних та прогнозування майбутнього стану банку розробляють фінансові плани. У плані мають бути чітко відображені

цільові значення показників банківської ліквідності та прибутковості. Також варто зазначити проблемні операції, що супроводжуються підвищеним ризиком. Плани, що стають основою стратегії управління ліквідністю та прибутковістю, повинні не перешкоджати загально обраній банківській стратегії, бути об'єктивними та реально оціненими. Раціональне планування ліквідності варто базувати на: 1) вимірюванні ліквідної позиції як за “нагромадженою”, так і за “купленою” ліквідністю; 2) планах щодо підтримки ліквідності у випадку непередбачуваних обставин, які сформовані на основі стрес-тестів; 3) визначенні граничних меж відхилення ризику ліквідності.

2. Вимірювання ліквідної позиції банку. Зокрема, відомо ряд методів, спрямованих на визначення потреби в ліквідних коштах, серед них наступні: 1) метод структурування фондів, який передбачає забезпечення співвідношення між обсягом необхідних резервів ліквідності та заявок за кредитами з обсягом ліквідних активів; 2) метод коефіцієнтів, котрий передбачає розрахунок співвідношення обсягу активів різних видів та згрупованих належним чином пасивів; 3) метод джерел та використання коштів, передбачає розрахунок обсягу ліквідних активів на основі вивчення грошових потоків за всіма договорами та угодами банку.

Шляхом підрахунку вхідних та вихідних грошових потоків можна розрахувати ліквідну позицію банку (ЛПБ) за наступною формулою:

$$\text{ЛПБ} = \text{К} + \text{Кк} + \text{ПК} - \text{ПБ}, \quad (3.1)$$

де К – залишок коштів у касі; Кк – залишок коштів на кореспондентському рахунку банку; Пк – платежі клієнтів на користь банку за активними операціями (в т. ч.: повернення коштів за кредитними операціями; надходження від сплати клієнтами відсотків за кредитами; частка спекулятивного портфеля, яку передбачають реалізувати на

найближчих торгах; отримання комісійної винагороди за надання послуг) і платежі клієнтів за пасивними операціями (приплив коштів клієнтів на розрахункові, поточні, депозитні рахунки; приплив коштів за рахунок продажу власних боргових зобов'язань банку, до яких належать депозитні й ощадні сертифікати, облігації; збільшення статутного капіталу банку); ПБ – платежі банку за активними операціями (в т. ч.: виплата заробітної плати, орендні виплати, видача кредитів) і пасивними операціями (у т. ч.: погашення кредитів центробанку, погашення міжбанківських кредитів, погашення боргових зобов'язань, що випустив банк, за якими закінчився термін обігу (депозитні сертифікати, ощадні сертифікати), облігації, виплата відсотків та комісійні винагороди, виплата дивідендів акціонерам).

Показником, що характеризує стан ЛПБ, є розрив ліквідності, або нетто-ліквідна позиція банку (тобто різниця між обсягом ліквідних коштів, що є в банку, та попитом на них). Банк має бути здатним оперативно залучати кошти у випадку від'ємного розриву (дефіциту) ліквідності та розміщувати в дохідні активи у випадку додатного розриву (надлишку) ліквідності.

Для оцінки рівня прибутку банку використовують наступні підходи: аналіз системи фінансових коефіцієнтів, факторний аналіз та структурний аналіз джерел прибутку. Застосування даних прийомів забезпечує достатній рівень аналітичної інформації щодо оцінки рівня прибутковості комерційного банку.

Ми пропонуємо в рамках вдосконалення стратегії управління ліквідністю та прибутковістю використання методу аналізу беззбитковості. Взагалі метод беззбитковості використовується у процесі ціноутворення та встановлення ціни на банківські продукти. Ми пропонуємо покласти цей метод в основу цільового планування прибутку та розглядати його як один із головних етапів управління прибутковістю банку.

Точка беззбитковості визначається як кількість продуктів чи послуг, для якої $TЯ = TC$. (ТЯ - загальний дохід від реалізації, ТС - загальні витрати, пов'язані з виробництвом), або середні загальні витрати дорівнюють ціні, тобто $ATC = P$. Виходячи з цих умов, при відомих витратах і планованому обсязі випуску, робиться розрахунок ціни.

Ми пропонуємо окремо розглядати два напрями: аналіз беззбитковості виробництва і реалізації банківських продуктів, за методикою якого враховуються тільки постійні та змінні доходи і витрати, а також аналіз беззбитковості загальної банківської діяльності, у методиці якого додатково враховуються доходи і витрати, які не стосуються процесу надання банківських операцій і послуг (нереалізаційні доходи і витрати, податок на прибуток, витрати з чистого прибутку).

Ми застосували процедуру аналізу беззбитковості та отримали систему аналітичних показників для АТ КБ «Приватбанк» (табл.3.1).

Таблиця 3.1

Аналітичні показники беззбитковості діяльності діяльності АТ КБ «Приватбанк»

№	Показник	Формула розрахунку	2018	2019
1	Прибуток покриття, тис. грн	$CM = R - VC = FC + P$	62,19	76,05
2	Одиничний прибуток покриття, грн	$UCM = CM / Q$	0,29	0,28
3	Коефіцієнт покриття	$CMR = CM / R$	0,52 або 52%	0,54 або 54%
4	Точка беззбитковості виробництва і реалізації банківських послуг:- обсяг доходів, тис. грн. - обсяг залучених коштів, тис грн	$R_{BEP} = FC / CMR$ $Q_{BEP} = FC / UCM$	49,30 113,90	52,22 126,82
5	Запас міцності: у - грошовому виразі, тис. грн - відносний (у %)	$ЗМ = R - R_{BEP}$ $R - R_{BEP}$ $ЗМ\% = \frac{\quad}{R} \cdot 100\% = 1$ $-(R_{BEP} / R) \cdot 100\%$	43,68 30,08%	59,68 38,01%

Продовження табл.3.1

6	Сила дії операційного важеля	$OB = CM / P$	2,05	1,3
7	Точка беззбитковості загальної банківської діяльності: -обсяг доходів, тис. грн. -обсяг залучених коштів, тис грн	$C_{\text{нереал}} - R_{\text{нереал}} + P_{\text{приб}} + C_{\text{ч.приб}}$ $R_{\text{ВЕР діяльн.}} = R_{\text{ВЕР}} + \frac{C_{\text{нереал}} - R_{\text{нереал}} + P_{\text{приб}} + C_{\text{ч.приб}}}{Q_{\text{ВЕР діяльн.}} - Q_{\text{ВЕР}}}$ CMR UCM	70,4 164,2	62,5 139,5

Умовні позначення:

Q – обсяг залучених коштів банку; FC – постійні витрати; R – обсяг одержаного банком доходу; VC – змінні витрати банківської установи; P – прибуток; $C_{\text{нереал}}$ – нереалізаційні витрати; $R_{\text{нереал}}$ – нереалізаційні доходи; $P_{\text{приб}}$ – податок на прибуток; $C_{\text{ч.приб}}$ – витрати з чистого прибутку

Одиничний прибуток покриття – прибуток покриття, який приносить кожна грошова одиниця залучених коштів. Коефіцієнт покриття показує, як прибуток покриття реагує на зміну загального обсягу доходів банку. Коефіцієнт покриття аналізованого банку дорівнює 54%. Це означає, що при зростанні обсягу доходів на 1000 грн. загальний прибуток покриття буде збільшуватися на 540 грн. (на 54%). Чистий прибуток теж збільшиться на 540 грн. за умови, що постійні витрати не зміняться. Порівняно з минулим роком цей показник зріс на 2 процентних пункта, що є позитивною тенденцією, оскільки темп росту загальних доходів перевищив темп росту постійних витрат (зміна цих показників прямо пропорційно впливає на зміну коефіцієнту).

Запас міцності визначається як різниця між загальними доходами, отриманими банком, та обсягом, який забезпечує досягнення беззбитковості діяльності. Часто цей показник розраховується у процентах до обсягу

загальних доходів. Якщо $ZM_{\%}$ менше за 30% – це прояв високого ризику. У банку, що розглядається, відносний запас міцності дорівнює 38,01%, що позитивно характеризує якість управління ризиками в банку. Порівняно з 2018 роком показник поліпшився. Це пояснюється зменшенням рівня безбитковості, що є позитивною тенденцією.

Дія операційного важеля характеризує вплив структури витрат на розмір прибутку банку та його зміну. У розглянутому банку операційний важіль дорівнює 1,3 (в минулому році – 2,13). Отримані дані підтверджують, що ризиковість операцій банку знизилась за рахунок зниження питомої ваги постійних витрат (з 51,75% до 49,76%). Така ситуація спричинила уповільнення приросту прибутку. Якщо вказана тенденція збережеться, то при зростанні обсягів залучення банк ризикує недоотримати прибуток.

Ще одне стратегічне завдання щодо прибутковості – досягти конкурентоспроможної рентабельності активів (ROA) за її мінімальної волатильності. ROA та ступінь її мінливості залежать від чистої процентної маржі (ЧПМ) та її мінливості. Рівень ROA, ЧПМ та їх мінливості АТ КБ «Приватбанк» показано у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Волатильність чистої процентної маржі та ROA АТ КБ «Приватбанк» протягом 01. 01. 2017–01. 01. 2020 рр.

Дата	ЧПМ,%	ROA, %
01.01.2017	3,5	-98,5
01.01.2018	2,8	0,15
01.01.2019	7,5	4,6
01.01.2020	6,34	10,53
Середнє	5,03	-20,8
Стандартне відхилення	0,73	0,88
Коефіцієнт варіації(Кв.)	0,145	-0,04

Зважаючи на дані табл. 3.2, можна зазначити, що протягом 01. 01. 2010– 01. 01. 2019 рр. спостерігалася більша мінливість значень ROA порівняно зі значеннями ЧПМ. Зокрема, середнє значення ЧПМ становило 5,3% при стандартному відхиленні 0,73%, а середнє значення ROA – -20,8% при стандартному відхиленні 0,88%. Стандартне відхилення показує, наскільки широкий розрив між значеннями конкретного спостереження (у даному випадку ЧПМ чи ROA) та середнім значенням ряду.

Коефіцієнт варіації (Кв.) дає змогу наглядніше показати ступінь волатильності: Кв. ЧПМ $(0,73/5,03) = 0,145$, а Кв. ROA $(0,88/-20,8) = -0,011$.

Нагадаємо, що більше значення Кв. свідчить про вищий ступінь волатильності. В нашому випадку значення ЧПМ та ROA – з різними ступенями мінливості. Тобто, можемо вважати, що протягом досліджуваного періоду банк отримував ЧПМ з достатнім рівнем стабільності, але не в достатній кількості, що відповідно відображалось і на рівні ROA.

Також для оптимізації банківського прибутку, як зазначила М.А. Поморіна, “банк може застосовувати “захисну” стратегію, яка передбачає підтримку повного балансу між активами та пасивами і є доцільною у випадках значного, непередбачуваного коливання відсоткових ставок, або “наступальну” стратегію, яка, навпаки, передбачає отримання додаткового прибутку на змінах відсоткових ставок та валютних курсів” [183, с. 7]. Тому банк має ретельно стежити за розривом (застосовуючи геп-метод), щоби уникнути збитків. Кількісні параметри даної стратегії відображають у системі лімітів, якими передбачають рекомендовані значення щодо підтримки відповідних співвідношень між активами і пасивами. Зокрема, між нестабільними пасивами та ліквідними активами, між довготерміновими вкладеннями банку чи довготерміновими ресурсами.

З урахування усіх рекомендацій, методика забезпечення фінансової стійкості банку можна представити у наступному вигляді (рис.3.1).

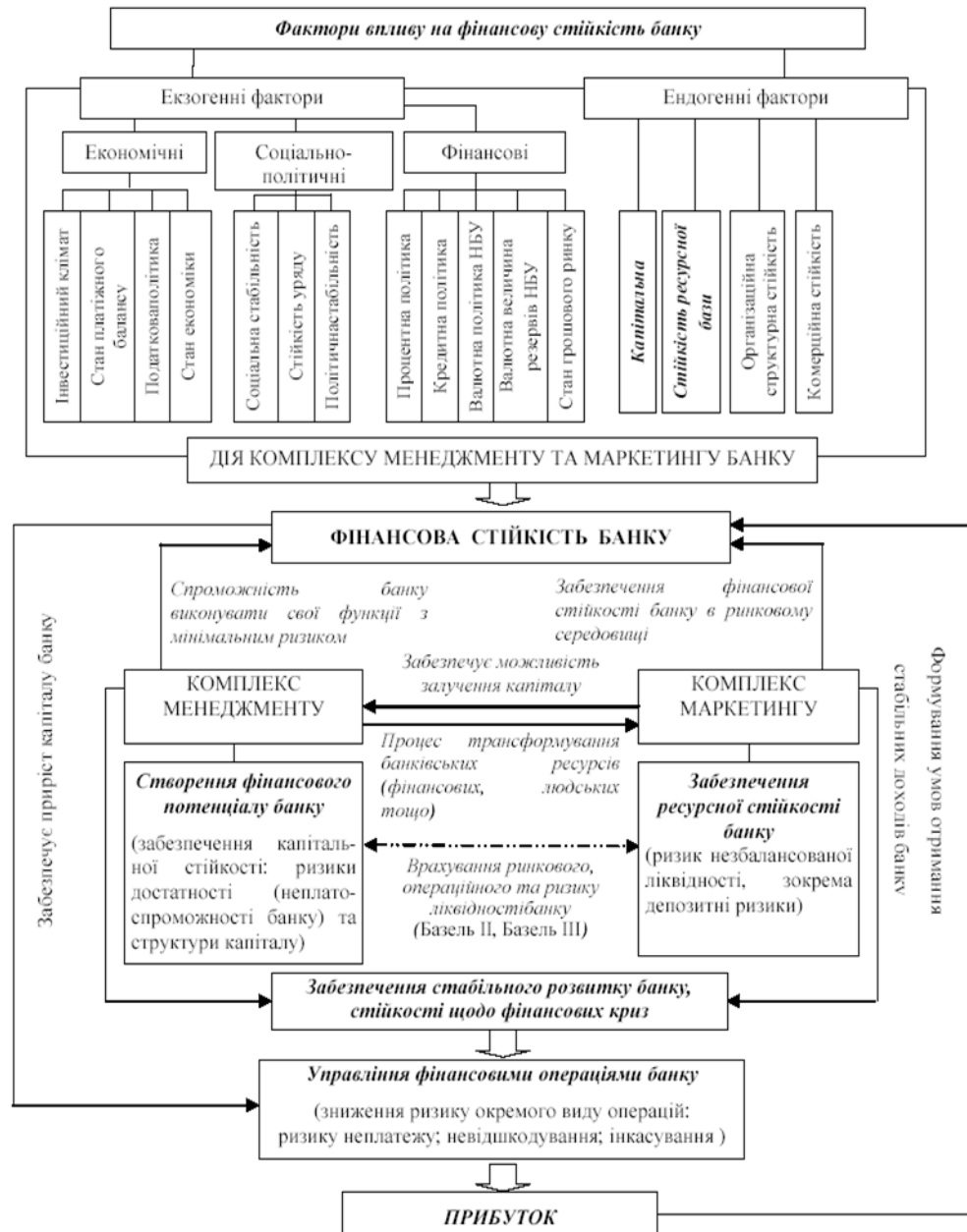

Рис.3.1. Методика забезпечення фінансової стійкості АТ КБ «Приватбанк»

Отже, варто зазначити, що стратегія управління ліквідністю та прибутковістю має забезпечити оптимальне співвідношення між рівнем ліквідності та прибутковості (при цьому пріоритетне місце слід відводити ліквідності), яке б одночасно мінімізувало ризик незбалансованої ліквідності та відсотковий ризик.

Таким чином фінансова стійкість є головною умовою банку для здійснення своєї діяльності. Саме вона є рушійним елементом побудови банківської системи України в цілому. Фінансово стійкий банк – це банк, що прогресивно розвивається та демонструє позитивну динаміку при допустимих ризиках та ефективності, для якого характерним є пропорційне і збалансоване зростання його системо утворюючих компонент – капіталу, ліквідності, активів, фінансового результату, при цьому випереджаючі темпи зростання капіталу і ліквідності можуть свідчити про зростання потенціалу фінансової стійкості банку. Фінансова стійкість банку прямо залежить від рівня ризикованості та якості управління активами і пасивами. Залежно від фінансового стану банку керівництво банку має вибрати відповідну політику управління активами: агресивну, оборонну або помірну. До умов забезпечення фінансової стійкості сучасного банку можна віднести: достатній обсяг власного капіталу (за відсутності надлишкового); збалансованість структури активів та пасивів за строками і сумами; належний рівень рентабельності діяльності банку та його підтримка. Тому забезпечення фінансової стійкості комерційного банку вкрай необхідне для розвитку економіки нашої держави.

3.2. Удосконалення методики оцінювання ліквідності банківської установи

Наслідки сучасної фінансової кризи підтвердили тезу про необхідність подальшого удосконалення методик оцінки ліквідності банку. У першу чергу це пов'язано з непрогнозованим збільшенням розмірів банківських ризиків у період значних змін чинників зовнішнього середовища. Через те у сучасному фінансовому аналізі банківської діяльності рекомендується враховувати стан та ефективність системи-ризик менеджменту банку.

Рекомендації щодо побудови комплексної оцінки ліквідності АТ КБ «Приватбанк» мають будуватися на основі наступних принципів:

- побудова системи оцінки ліквідності для окремого комерційного банку має базуватися на комплексі показників, який відображає всі специфічні аспекти діяльності банку;

- оцінка ліквідності, що впливає з необхідності кількісного та обов'язково якісного аналізу банку, з позиції динаміки розвитку, тобто акцентувати слід на відносних показниках;

- аналітична робота, котра вивчає регресійну залежність ліквідності від рівнів показників та створюватиме можливість об'єктивно визначити значення кожного з показників.

Розвиток системи діагностики та прогнозування кризових явищ у діяльності банківських установ відбувається значними темпами, а розвиток супроводжує низька прозорість та публічність всієї системи, крім того відіграє значно і відсутність жорсткого контролю з боку наглядових та регулювальних органів, що, в свою чергу, може привести до великого попиту з боку таких органів на ефективні моделі прогнозування ймовірності банкрутства банківських установ [1]. Таким чином, діагностичне обстеження АТ КБ «Приватбанк» має здійснюватися шляхом проведення перевірки оцінки якості активів, достатності капіталу та стрес-тестування. Діагностичне обстеження АТ КБ «Приватбанк» необхідно здійснювати у два етапи (рис. 3.2).

Під час першого етапу діагностичного обстеження банку мають здійснюватися:

- оцінка якості активів, уключаючи прийнятність забезпечення, кредитного ризику та НКР;

- оцінка нерухомого майна та інвестицій банку;

- екстраполяція результатів перевірки якості кредитів;

- оцінка достатності (адекватності) регулятивного капіталу та

основного капіталу.

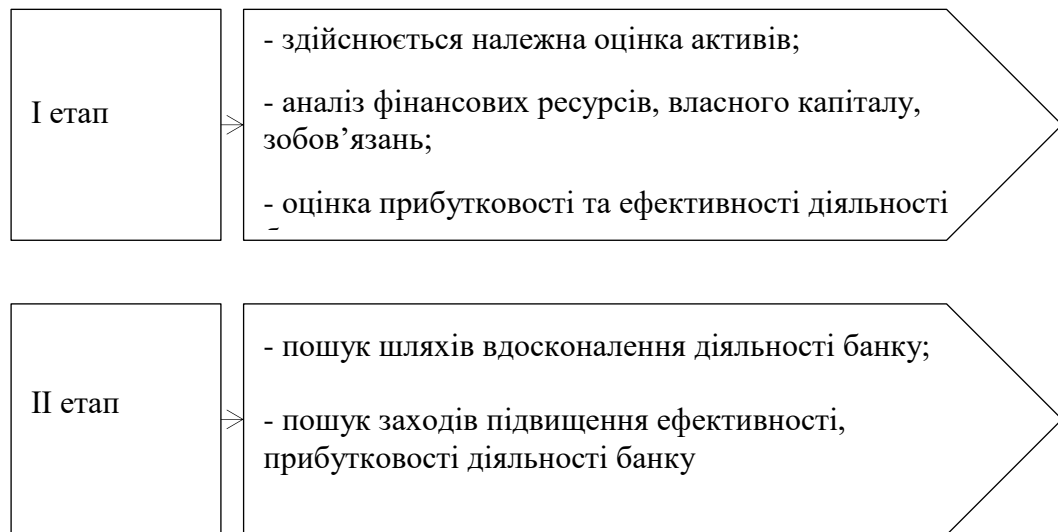

Рис. 3.2. Етапи оцінки фінансового стану АТ КБ «Приватбанк»

Об'єктом діагностичного обстеження АТ КБ «Приватбанк» є дані бухгалтерського обліку, статистичної звітності та інші дані банку, скориговані з урахуванням результатів першого етапу діагностичного обстеження щодо оцінки якості активів (з урахуванням екстраполяції результатів перевірки якості кредитів).

Вимоги і стандарти системи Базель III з 2019 р. є обов'язковими для всіх країн ЄС. Упровадження нових правил дає змогу більш ефективно функціонувати банківській установі, залишить на банківському ринку України лише конкурентоспроможні банки. Розглядаючи засоби, які використовували найкрупніші банківські установи Європи для того, щоб зміцнити фінансову безпеку установи, ми виокремили такі [10]:

- перегляд стратегії фінансової безпеки, яка б відповідала фінансовому стану банку та умовам ринку;
- залучення додаткових коштів;
- регулярна оцінка поточного рівня фінансової безпеки банку;
- підвищення відсоткових ставок;

- реструктуризація зобов'язань на більш довгий термін;
- підтримка уряду.

Під час побудови методичного підходу до оцінки рівня фінансової безпеки АТ КБ «Приватбанк» пропонуємо врахувати тактичні та стратегічні пріоритети розвитку (рис. 3.3).

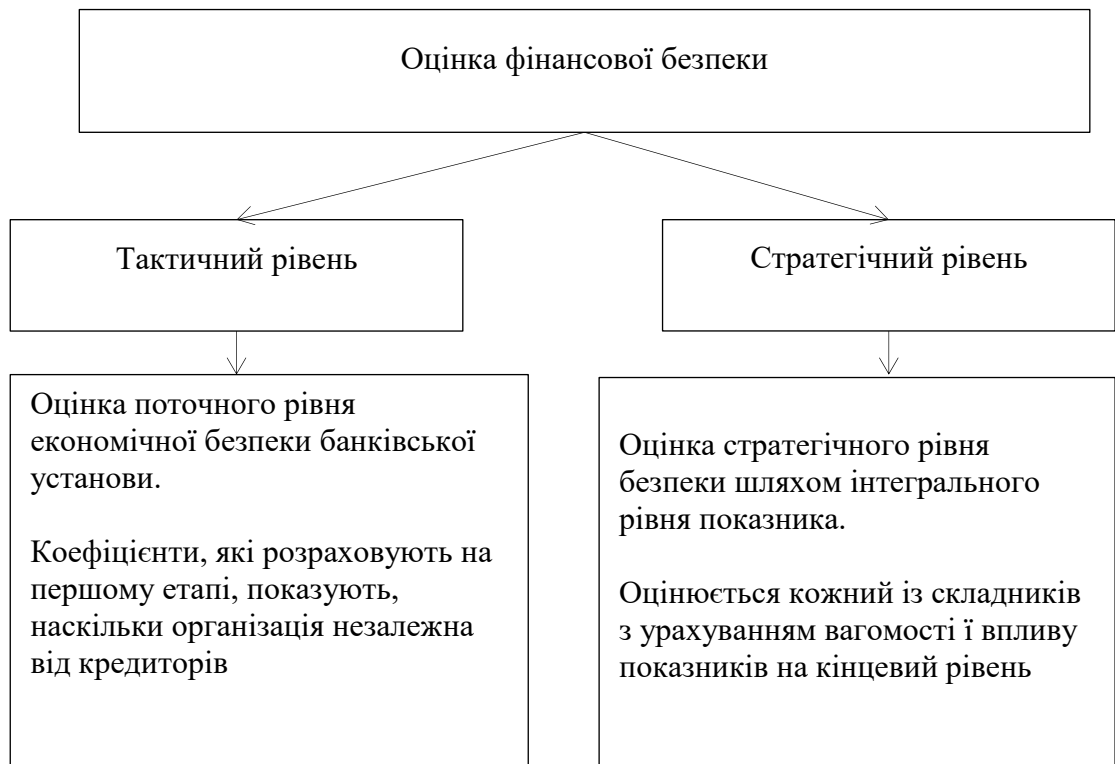

Рис. 3.3. Рівні оцінювання фінансової безпеки АТ КБ «Приватбанк»

Новітні заходи, які були запропоновані Базельським комітетом, упроваджують передусім використання власних коштів завдяки сформованим «буферним» резервам. Коли додатково сформовані капітали будуть використані, тоді дії банку для збереження належного рівня фінансової безпеки будуть націлені на зменшення обсягів платежів у вигляді премій та зменшення обсягу виплачуваних дивідендів. Запропоновані дії Базельського комітету (табл. 3.3) повинні сприяти більшій надійності банківського сектору, посиленню фінансової безпеки, обмеженню

економічного ризику, усуненню загроз та небезпек фінансової структури.

Таблиця 3.3

Заходи Базельського комітету з удосконалення механізму банківського нагляду

Назва	Основна теза	Методи досягнення
Регулятивний капітал	Обсяг капіталу в банківській системі повинен бути збільшений для підвищення його стійкості до майбутніх епізодів економічного й фінансового потрясіння	Досягнення єдиного рівня й якості капіталу, більш високих, ніж наявні по Базелю I і Базелю II, і прийнятних для сприяння стабільності в банківському секторі на довгострокову перспективу. – захисні модулі: – покриття ризиків; – підвищення якості, погодженості й прозорості найвищих форм капіталу I рівня для забезпечення рівноправної конкуренції; – управління різноманітними вимірниками (показниками) при оцінці ризиків
Ліквідність	Принципи ефективного управління ризиком ліквідності та контролю	Реалізація принципів, розробка оптимальних (еталонних) значень, інструментів і показників для використання послідовних, однорідних стандартів ліквідності для транснаціональних банків
Управління ризиками	Подолання недоліків в управлінні ризиками, виявленими в результаті кризи	Корпоративний устрій та управління ризиками банківської установи; оцінка ризику позабалансових експозицій і сек'юритизації; – ефективне управління ризиками концентрації; – стимулювання управління ризиками та прибутком (у т. ч. винагороди працівників); – макропруденційний підхід до здійснення банківського нагляду
Прозорість	Ринкова дисципліна – встановлює низку необхідних вимог до розкриття інформації, які доповнюють дві інші основи Базеля II	Це дасть учасникам ринку змогу оцінити достатність капіталу банку на основі компонентів інформації про сферу застосування, капітал, експозиції ризику та процес оцінки ризиків. Розкриття інформації, пов'язаної із сек'юритизацією, торговельними операціями

Усі ці заходи допомогли стабілізувати фінансування клієнтів. У цілому банківська специфіка вимагає того, щоб методичний підхід до оцінювання був досить нескладним у використанні та міг виконуватися без залучення додаткових консультантів та фахівців, а також щоб ознайомлення здійснювалось без додаткових капіталовкладень на програмне забезпечення.

Дотримання належного рівня фінансової безпеки банків є умовою забезпечення стабільної, безкризової та ефективної діяльності. Для її досягнення система повинна визначати потенційні проблеми в діяльності банку, усувати їх та здійснювати контроль над результативністю заходів щодо забезпечення фінансової безпеки. Основою системи фінансової безпеки банків є три підсистеми:

- 1) фінансової діагностики;
- 2) фінансових важелів і методів забезпечення фінансової безпеки;
- 3) контролю й аналізу результатів.

Пропонуємо проводити комплексну оцінку ліквідності АТ КБ «Приватбанк» відповідно до структурно-логічної схеми, представленої на рис. 3.4.

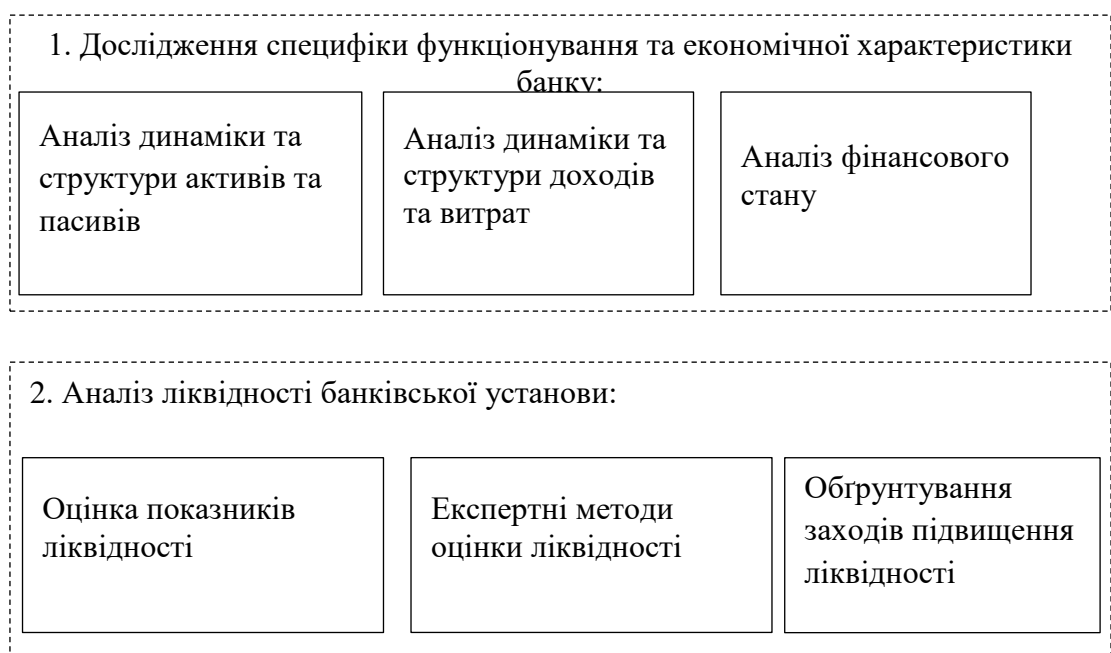

Рис. 3.4. Структурно-логічна схема проведення комплексної оцінки ліквідності АТ КБ «Приватбанк»

Вважаємо, що комплексне дослідження специфіки формування та аналізу сучасного стану ліквідності є необхідною умовою для виявлення причин, що знижують ефективність функціонування АТ КБ «Приватбанк», а

також розробки заходів з їх подолання. Процес оцінки, на нашу думку, має складатися з таких блоків:

- 1) визначення цілей та завдань оцінки;
- 2) формування системи показників, що характеризують ступінь досягнення поставлених цілей та завдань;
- 3) розробка алгоритму проведення оцінки;
- 4) визначення періодичності та термінів здійснення оцінки;
- 5) визначення способів отримання необхідної інформації та методів її обробки тощо та відповідати головним принципам: об'єктивності, всебічності, оперативності, періодичності та можливості вдосконалення (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Принципи розробки методики оцінки ліквідності АТ КБ «Приватбанк»

Принцип	Характеристика	Механізм реалізації
1	2	3
Об'єктивність	Полягає в необхідності використання інформації, яка адекватно відбиває реальну ринкову ситуацію, а також відповідає таким властивостями: однозначність трактування результатів оцінки, планування та ретельне проведення експертного опитування для отримання необхідної інформації з метою зниження похибки та ризиків	Чітке визначення джерел інформації, необхідної для процесу оцінки: фінансова звітність, результати експертного опитування тощо
Всебічність	Оцінка повинна враховувати всі важливі характеристики та результати функціонування банку. Відповідно до даного принципу, банк розглядається як складна система із функціонально-структурною будовою, взаємозв'язками і взаємообумовленістю її складників	Виділення складників фінансової безпеки та розробка системи критеріїв для кожного складника, яка відображає якісні та кількісні показники функціонування банку

Продовження табл. 3.4

1	2	3
Оперативність	Полягає в тому, що оцінка повинна активно впливати на процес функціонування банку та його результати, надавати можливість своєчасно реагувати та коригувати дані процеси. Відповідно до даного принципу, оцінка не повинна потребувати значних витрат часу та коштів на її використання	Для реалізації даного принципу необхідна розробка комп'ютерної програми розрахунку фінансової безпеки
Періодичність	Передбачає необхідність систематичного (щорічного, щоквартального) проведення аналітичних досліджень з урахуванням високої якості організації та планування аналітичної роботи	Даний принцип реалізується шляхом розробки чіткої поетапності процесу оцінки
Можливість вдосконалення	Полягає в тому, що розроблена методика повинна мати можливість покращання	Для реалізації даного принципу змінюється склад показників, ураховуючи специфіку функціонування банківських установ, а також можливі зміни в банківському секторі

Отже, науково і практично обґрунтоване оцінювання ліквідності є одним з важливих етапів в управлінні АТ КБ «Приватбанк» з метою уникнення негативних соціальних та економічних наслідків ймовірних банкрутств. Створення ефективної системи оцінювання ліквідності банку повинно стати важливою частиною політики Національного банку України, спрямованої на підвищення рівня транспарентності та прозорості банківської системи.

Пропонуємо власний підхід, представлений на рисунку 3.5, до класифікації методів аналізу ліквідності АТ КБ «Приватбанк» з позиції різних економічних суб'єктів (основних стейкхолдерів). Аналіз ліквідності з позиції менеджера банку проводиться з використанням методів вертикального, горизонтального, порівняльного, факторного аналізу. Для аналізу ризику ліквідності додатково застосовують аналіз розривів ліквідності (гар-аналіз), метод вартісного аналізу (VaR), стрес- та бек-тестування. Варто навести детальну характеристику кожного з них.

Горизонтальний аналіз базується на вивченні динаміки показників, що характеризують ліквідність банку, у часі. В процесі використання цієї системи аналізу розраховуються темпи росту (приросту) окремих показників за визначену кількість періодів і визначаються загальні тенденції щодо їх зміни. Вертикальний аналіз базується на структурному розподілі окремих показників і розрахунку питомої ваги кожної окремої складової. Ця система методів використовується для структурного аналізу активів (за рівнем дохідності, ризику, прогнозованості, диверсифікованості) та пасивів (за вартістю, мінливістю, диференціацією, керованістю).

Порівняльний аналіз базується на зіставленні значень окремих груп показників між собою, розрахунку абсолютних та відносних відхилень показників, що порівнюються. Його застосування базується на наступних способах порівняння: планових і фактичних показників, що можуть прямо чи опосередковано характеризувати ліквідність банку з метою аналізу виконання плану; фактичних показників з нормативними для поточного аналізу ліквідності; фактичних показників із динамікою аналогічних показників за минулий період для визначення тенденцій розвитку; фактичних показників із середньоринковими, що проводиться з метою визначення рейтингу на ринку за окремими показниками ліквідності [59].

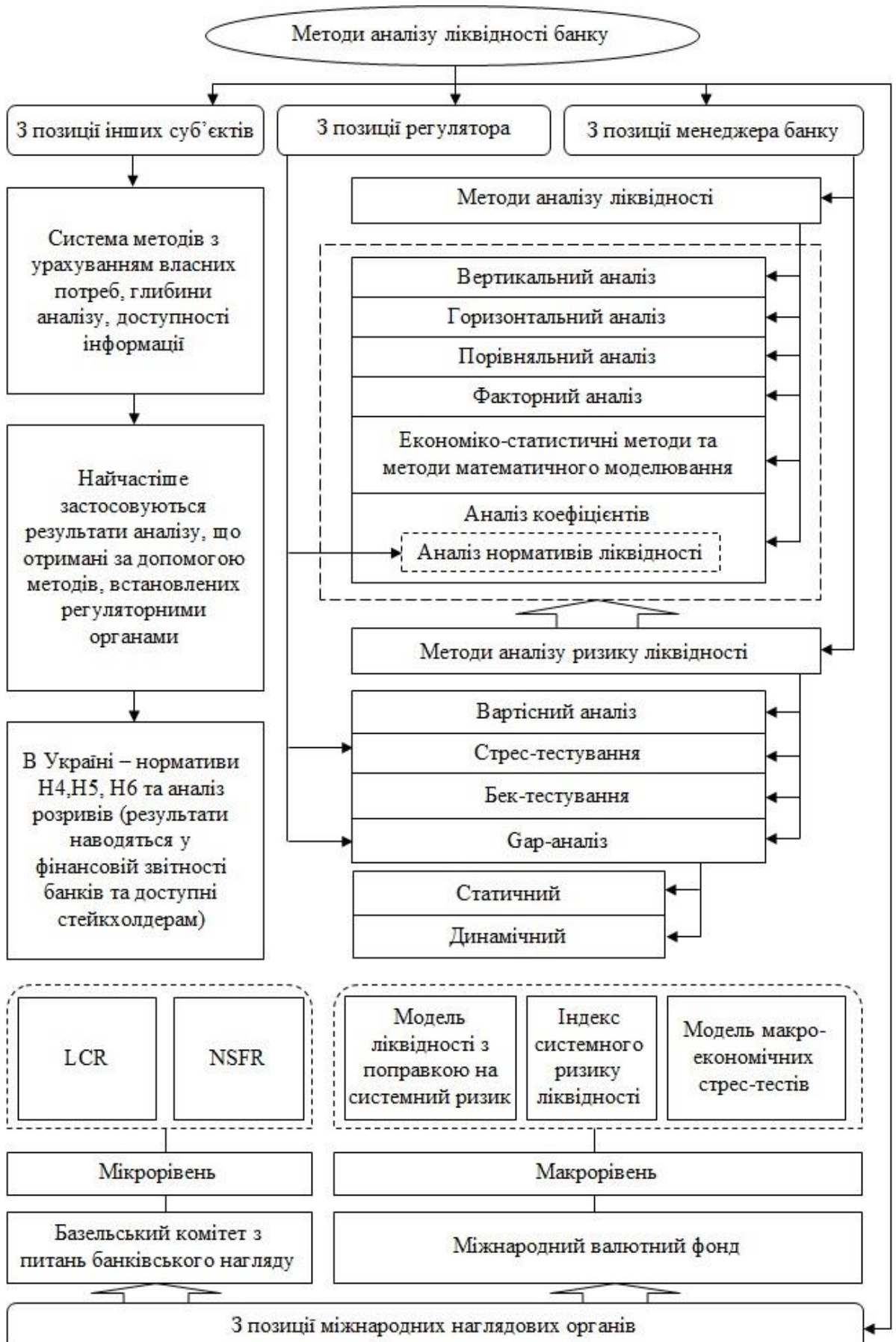

Рис. 3.5. Класифікація методів аналізу ліквідності банку

Вищезазначені методи є загальнонауковими і можуть застосовуються під час аналізу різних економічних явищ. Їх використання у процесі аналізу ліквідності банку обумовлене важливістю дослідження структури та динаміки розвитку окремих показників, що дає змогу зробити загальні висновки про її стан. Головною перевагою цих методів є простота, проте саме це є перешкодою на шляху до їх використання у якості головних – в такому випадку аналіз не є точним і комплексним.

За коефіцієнтним аналізом розраховуються відносні показники, які безпосередньо визначають ліквідність банку з точки зору запасу. Виділяють зовнішні (нормативи ліквідності, виконання яких контролюється НБУ) та внутрішні коефіцієнти ліквідності (сукупність значень відносних показників, що визначають мінімально допустимий рівень ліквідності банку) [59].

З боку регулятора аналіз коефіцієнтів є головним методом в системі контролю ліквідності банків другого рівня. НБУ встановлює обов'язкові економічні нормативи ліквідності – миттєвої, поточної, короткострокової ліквідності. Цей підхід має ряд переваг: універсальність, наочність, легкість, можливість аналізу та порівняння. Поряд з цим, у нього є суттєві недоліки: статичність; зменшення дохідності банків через потребу підтримувати значні обсяги активів у ліквідній формі; неврахування особливостей окремих банків; складність визначення діапазону допустимих значень показників; непристосованість до аналізу ризику надлишкової ліквідності банку; відсутність можливості прогнозу ліквідності [54, С.137].

Підсистема внутрішніх показників ліквідності, які доцільно формувати з абсолютних та відносних показників (рис. 3.6), розробляється аналітиками банку з метою її ефективного контролю та регулювання.

Рис. 3.6. Складові елементи підсистеми внутрішніх показників ліквідності АТ КБ «Приватбанк»

Внутрішні показники ліквідності у розрізі виділених груп доцільно розподілити на підгрупи за ознакою економічної однорідності, а саме: достатності власного капіталу, якості активів та залучених ресурсів, збалансованості активів і пасивів за сумами і строками їх погашення, ризиками, вартістю, стабільністю тощо. У свою чергу підгрупи, що характеризують активи і пасиви банку, слід доповнити показниками, які б дозволяли аналізувати ліквідність однотипних портфелів активів і пасивів та синхронність грошових потоків. Такий методологічний підхід до побудови системи показників ліквідності надасть банкам можливість ефективно управляти своєю ліквідністю на основі якісного статистичного аналізу на різних рівнях.

Варто зазначити, що коефіцієнтний метод, крім його простоти у застосуванні та доступності інформаційної бази, має і ряд недоліків:

- неможливість комплексно оцінити загальну тенденцію зміни ліквідності балансу банку через використання окремих показників;
- аналіз ліквідності за цим методом здійснюється статично без урахування динамічної складової;
- узагальнення даних для розрахунку коефіцієнтів може негативно позначитися на достовірності інформації, що отримує аналітик у результаті здійснення такого аналізу.

Таким чином, розроблений методичний підхід до оцінки ліквідності АТ КБ «Приватбанк» повинен запобігти настанню глибоких криз шляхом раннього попередження негативних тенденцій у його роботі та нейтралізувати можливі проблемні аспекти в поточній діяльності. За допомогою даного підходу можна комплексно визначити рівень ліквідності АТ КБ «Приватбанк» як у теперішньому часі, так і в майбутньому, що дасть змогу зацікавленим користувачам цієї інформації приймати виважені рішення щодо вибору партнерів по бізнесу, додаткового залучення інвестицій тощо.

3.3. Прогнозування фінансових результатів АТ КБ «Приватбанк» із урахування впливу зовнішніх та внутрішніх факторів

Результативність діяльності будь якої банківської установи залежить від впливу на неї як зовнішніх так і внутрішніх чинників. І якщо вплив внутрішніх факторів можна нівелювати, то вплив зовнішніх факторів можна лише оцінювати та враховувати у банківській діяльності. У табл. 3.5 представлено основні показники діяльності досліджуваного банку та головні макроекономічні показники, які й виступають факторами зовнішнього впливу, за період з 2001 по 2019 р.

Таблиця 3.5

Динаміка показників діяльності АТ КБ «Приватбанк» та основних макроекономічних показників України

	Активи, млн. грн.	Власни й капітал, млн. грн.	Зобов'язання , млн. грн.	Депозити , млн. грн.	Фінансови й результат, млн. грн.	Курс долара	Інфля ція*	ВП, млн. грн.	Доходи населення , млн. грн.
2001	7221,36	303,71	6912,33	2409,57	34,52	5,43	106,1	204587	108835
2002	10259,71	430,36	9837,99	4336,65	148,86	5,29	99,4	225810	191946
2003	17724,43	726,46	17092,38	6017,72	60,48	5,33	08,2	67344	211922
2004	14671,25	1451,99	13308,96	10317,32	163,16	5,34	12,3	45113	264382
2005	21719,16	2165,39	19606,09	13627,08	472,04	5,35	10,3	41452	381404
2006	30652,74	3957,79	27493,53	20220,28	471,77	5,05	11,6	44153	472061
2007	51149,69	5377,56	46242,43	36249,36	1534,4	5,05	16,6	20731	623289
2008	78410,04	8445,14	70515,63	55244,57	1291,7	5,45	22,3	48056	845641
2009	81813,22	10790,9	71753,93	52858,58	1050,49	7,79	12,3	13345	894286
2010	109752,5	8860,20	98001,05	77139,56	1370,17	7,93	09,1	082569	1101175
2011	142236,7	13545,1	125700,1	92043,44	1425,8	7,95	04,6	316600	1266753
2012	169570,4	14897,5	151391,3	106275,7	1532,7	7,99	9,6	408889	1457864
2013	211425,8	16352,0	191189,0	129863,5	1873,4	7,99	00,5	454931	1548733
2014	201471,2	18100,7	180045,4	144343,8	749,03	11,88	24,9	566728	1516768
2015	251551,1	21256,4	225827,1	169502,6	267,69	21,86	43,3	979458	772016 ¹
2016	269032,4	26348,0	240100,6	191603,6	-135309	25,55	12,4	383182	051331 ²
2017	245882,1	23619,0	218345,2	564738,7	406	26,62	13,7	982920	652082 ²
2018	278048,	31464,	246534,0	231055,0	12846,0	28,15	09,8	558706	219518 ³
2019	309659,	54626,	255033,4	240457,5	32670,6	25,8	04,1	974564	699305 ³

Як бачимо, на початку аналізованого періоду банк мав фінансовий результат на рівні 34,52 млн.грн. Це пояснюється тим, що на той час банк лише вийшов на ринок, а тому користувався низькою довірою населення, а також загальними економічними процесами, що відбувалися в Україні.

Значне падіння фінансового результату спостерігається у 2015 році, обсяг зменшився до 267,69 млн.грн. За результатами 2016 р. АТ КБ «Приватбанк» отримав рекордний збиток – 135039 млн.грн. Це був рік з нестабільною політичною та економічною ситуацією в країні та процесом націоналізації самого банку. Необхідно відзначити, що це друга хвиля падіння.

Таблиця 3.6

Аналіз часового ряду фінансових показників АТ КБ «Приватбанк» за 2001-2019 рр.

Показники	Рівняння тренду	R ²
Активи, млн. грн.	$Y = 18272x - 51775$	0,95
Власний капітал, млн. грн.	$Y = 1774,6x - 5298,5$	0,95
Зобов'язання, млн. грн.	$Y = 16249x - 45483$	0,95
Депозити, млн. грн.	$Y = 19490x - 79160$	0,60

Для проведення статистичного аналізу фінансових результатів банку сформуємо таблицю, в якій відобразимо основні статистичні показники по фінансових результатах АТ КБ «Приватбанк» (табл. 3.7) та деяких макроекономічних показниках (табл. 3.7.). В середньому АТ КБ «Приватбанк» за вісімнадцять років отримував 1,74 млрд. грн. фінансового результату, мав 121,81 млрд. грн активів та 108,88 млрд. грн зобов'язань, при загальній сумі депозитів 105,99 млрд. грн. При цьому темп інфляції за аналізований період становив 112,06 %. Курс долара в середньому складав 10,89 за 1 доллар США, доходи населення 1143,33 млрд. грн., а ВВП 1241,37 млрд. грн. Аналізуючи статистичні оцінки відмітимо, що активи, зобов'язання, власний капітал, доходи населення та ВВП мають відносно нормальний розподіл, а саме співвідношення асиметрії до її стандартної похибки та ексцесу відповідно вказує на не порушення умов нормальності (< 2).

Таблиця 3.7

Описова статистика показників ПАТ КБ «Приватбанк» за 2001–2019 рр.

Показники	Фінансовий результат, млн. грн.	Активи, млн. грн.	Зобов'язання, млн. грн.	Депозити юридичних і фізосіб, млн. грн.	Власний капітал, млн. грн.
Середнє	1742,04	121810,66	108883,16	105991,5	11560,67
95 % довірчий інтервал:					
– нижня межа	-330,70	72049,29	64566,99	39177,16	6725,59
– верхня межа	3814,8	171572,02	153199,34	172805,84	16395,75
Асиметрія	4,11	0,33	0,33	2,55	0,54
Стандартна похибка асиметрії	0,54	0,54	0,54	0,54	0,54
Асиметрія / Стандартна похибка асиметрії	7,61	0,61	0,61	4,72	1
Екссес	17,22	-1,55	-1,56	8,01	-0,75
Стандартна похибка екссесу	1,04	1,04	1,04	1,04	1,04
Екссес / Стандартна похибка екссесу	16,56	-1,49	-1,5	7,70	-0,72

Наявність нормального розподілу дозволяє здійснити прогноз за допомогою довірчих інтервалів ($x - E < \mu < x + E$). Так власний капітал АТ КБ «Приватбанк» у 2020 році буде коливатися в межах від 6,73 до 16,40 млрд. грн., обсяг активів від 72,05 до 171,57 млрд. грн., а зобов'язання від 64,57 до 153,20 млрд. грн. Прогнозований обсяг ВВП становитиме 760,27–1722,46 млрд. грн. відповідно, а доходи населення 703,58–1583,09 млрд. грн. При цьому присутня середня правостороння асиметрія

$$(0,25 < |A_s| < 0,5, \quad A_s > 0, \quad x_{cp} > M_e > M_o),$$

По макроекономічних показниках сильна асиметрія ($|A_s| > 0,5$), плоско вершинний розподіл (< 3).

Значно гірші показники розподілу по фінансових результатах, депозитах юридичних і фізичних осіб, інфляції та курсу долара. Присутня сильна правостороння асиметрія, гостро вершинний розподіл, повністю

відсутній нормальний розподіл, що не дозволяє здійснити прогноз. Аналізуючи екстремальні викиди за даними показниками необхідно відмітити суттєві зміни в основній тенденції для фінансового результату ПАТ КБ «Приватбанк» у 2018 році, та для депозитів юридичних і фізичних осіб у 2017 році.

Таблиця 3.8

Описова статистика макроекономічних показників за 2001–2018 рр.

Показники	ВВП, млн. грн.	Доходи населення, млн. грн.	Курс долара до гривні	Інфляція
Середнє	1241365,22	1143333,67	10,89	112,06
95 % довірчий інтервал:				
– нижня межа	760269,57	703578,65	6,75	106,88
– верхня межа	1722460,87	1583088,68	15,03	117,23
Асиметрія	1,082	0,88	1,38	1,62
Стандартна, похибка асиметрії	0,54	0,54	0,54	0,54
Асиметрія / Стандартна, похибка асиметрії	2	1,63	2,56	3
Ексцес	0,65	0,31	3,99	3,99
Стандартна, похибка ексцесу	1,04	1,04	1,04	1,04
Ексцес / Стандартна, похибка ексцесу	0,63	0,30	3,84	3,84

На наступному етапі проаналізуємо вплив вищенаведених факторів на динаміку фінансових результатів АТ КБ «Приватбанк» за допомогою кореляційного аналізу в програмному продукті SPSS (Табл.3.9).

На власний капітал АТ КБ «Приватбанку» переважна більшість показників має істотний вплив, окрім інфляції ($r=0,27$). Згідно з нашим дослідженням індекс споживчих цін (інфляція) взагалі не впливає на діяльність банку, обрані показники мають парний коефіцієнт кореляції від 0,08 до 0,29, при цьому прослідковується слабкий лінійний взаємозв'язок її з курсом долара 0,34 (табл. 5), тому що при збільшенні інфляційних процесів в країні курс долара теж зростає. В свою чергу, на такий важливий показник як власний капітал банку, що має прямий зв'язок із його фінансовими

результатами, чинять істотний вплив: активи ($r=0,98$), депозити ($r=0,76$), зобов'язання ($r=0,98$) банку, а також курс долара (0,90), ВВП ($r=0,97$) та доходи населення ($r=0,98$).

Аналізуючи матрицю парних коефіцієнтів кореляції Пірсона відмітимо, що на фінансові результати банку його активи ($r=0,45$), зобов'язання ($r=0,45$), розмір депозитів ($r=0,30$) та інфляція ($r=-0,08$) не чинять впливу, адже коефіцієнти кореляції Пірсона по них є надто низькими, що вказує на слабкий зв'язок (від 0,3 до 0,5) між даними показниками, а по інфляції зв'язок взагалі відсутній (від 0 до 0,3).

Таблиця 3.9

Матриця парних коефіцієнтів кореляції

Показники	Актив и	Власни й капітал	Зобов'я - зання	Депозит и	Курс долар а	Інфляці я	ВВП	Доходи населенн я	Фінансови й результат
Активи	1	0,980**	1,000*	0,756**	0,860*	0,290	0,932*	0,946*	0,454
		0,000	0,000	0,000	,000	0,242	0,000	0,000	0,059
Власний капітал	0,980*	1	0,978*	0,757**	,897**	0,273	0,971*	0,976*	0,569*
	0,000		0,000	0,000	,000	0,272	0,000	0,000	0,014
Зобов'язання	1,000*	0,978**	1	0,753**	,857**	0,292	0,929*	0,944*	0,449
	0,000	0,000		0,000	,000	0,239	0,000	0,000	0,061
Депозити	0,756*	0,757**	0,753*	1	,816**	0,190	0,837*	0,825*	0,303
	0,000	0,000	0,000		,000	0,451	0,000	0,000	0,221
Курс долара	0,860*	0,897**	0,857*	0,816**	1	0,340	0,932*	0,899*	0,539*
	0,000	0,000	0,000	0,000		0,167	0,000	0,000	0,021
Інфляція	0,290	0,273	0,292	0,190	,340	1	0,231	0,197	-0,082
	0,242	0,272	0,239	0,451	,167		0,357	0,432	0,747
ВВП	0,932*	0,971**	0,929*	0,837**	,932**	0,231	1	0,995*	0,655**
	0,000	0,000	0,000	0,000	,000	0,357		0,000	0,003
Доходи населення	0,946*	0,976**	0,944*	0,825**	,899**	0,197	0,995*	1	0,652**
	0,000	0,000	0,000	0,000	,000	0,432	0,000		0,003
Фінансовий результат	0,454	0,569*	0,449	0,303	,539*	-0,082	0,655*	0,652*	1
	0,059	0,014	0,061	0,221	,021	0,747	0,003	0,003	

**Кореляція значима на рівні 0,01. *Кореляція значима на рівні 0,05.

Отже, як свідчать результати кореляційного аналізу, на власний капітал ПАТ КБ «Приватбанк» переважна більшість аналізованих показників має сильний вплив, окрім інфляції. Активи, зобов'язання, розмір депозитів та індекс споживчих цін на фінансові результати банку не чинять суттєвого впливу. Найістотніший зв'язок фінансові результати банку мають з ВВП та розміром доходів населення за рік. Вплив власного капіталу та курсу національної валюти до долара США має середній вплив.

Хоча інфляція суттєво не впливає на фінансові показники банку, вважаємо доречним подальше дослідження реальної тенденції фінансових результатів у цінах базового року. Даний захід зменшить коливання, що відбулися за рахунок збільшення курсу долара і забезпечить достовірніший прогноз. Дану методику аналізу можна використовувати для оцінки впливу зовнішнього і внутрішнього середовища на будь-який банк.

На наступному етапі ми розрахуємо прогнозний показник фінансового результату Ат КБ «Приватбанк». Існують різні підходи до визначення прогнозних значень показників діяльності банків: побудова прогнозу часового ряду засобами регресійного аналізу, прогнозування на основі експоненційного згладжування та адаптивні моделі прогнозування.

В даній роботі пропонуємо використовувати підхід до прогнозування показників діяльності банку із використанням програмного продукту Microsoft Excel, в основі якого покладено експоненційне згладжування – це спосіб, що забезпечує швидке реагування прогнозу на всі події, що відбуваються протягом періоду довжини базової лінії, тобто базових значень. Методи, засновані на регресії, такі як функції «ТЕНДЕНЦІЯ» і «РІСТ», застосовують до всіх точок прогнозу одну й ту саму формулу. З цієї причини досягнення швидкої реакції на зрушення в рівні базової лінії значно ускладнюється. Згладжування дозволяє в досить простий спосіб обійти дану проблему.

Основна ідея застосування методу згладжування полягає в тому, що кожен новий прогноз отримується за допомогою переміщення попереднього прогнозу в сторону поліпшення. Метод експоненційного згладжування дає можливість отримати оцінку параметрів тренду, що характеризують не середній рівень процесу, а тенденцію, що склалася до моменту останнього спостереження [6].

З огляду на дані фактичної діяльності банку за показником «Активи» та тенденції, що спостерігаються у фінансовій сфері пропонується зробити математичний прогноз результатів за показником «Активи», «Зобов'язання», «Власний капітал», «Прибуток» на 2020 рік.

Вихідними даними для річного прогнозування були дані щодо основних фінансових показників діяльності банку в період з 2010р. по 2020р.

На основі вихідних даних було побудовано прогнозні значення цих показників на 2020 рік. Метод експоненційного згладжування забезпечує отримання прогнозу на один період вперед, яке базується на урахуванні ступеня новизни інформації. Для отримання прогнозних значень скористаємося наступними формулами.

Експоненційна середня Y_t , тобто згладжене значення рівня часового ряду на момент t , має вигляд:

$$Y_t = a \cdot y_t + (1 - a) \cdot Y_{t-1}, \quad (3.1)$$

де в якості початкового значення Y найчастіше приймається y_1 , a – параметр згладжування ($a \in [0;1]$).

Наведене рівняння можна представити у вигляді

$$Y = a \cdot y + a \cdot (1 - a) \cdot y + a \cdot (1 - a)^2 \cdot y + \dots + a \cdot (1 - a)^t \cdot Y, \quad (3.2)$$

(2) з якого видно, що експоненційна середня є середньою з експоненційно розподіленими вагами. Виходячи з того, що формулу для обчислення Y_t можна представити у вигляді

$$Y = a \cdot y + (1 - a) \cdot Y \quad Y - a = (y - Y), \quad (3.3)$$

За допомогою описаного методу отримано прогностні значення показників на 2020 рік наступні (табл. 3.10).

Таким чином, узагальнюючи вищевикладене, слід виділити такі основні заходи, які дозволять підвищити фінансову стійкість банку як у коротко строковій, так і в довгостроковій перспективі.

Таблиця 3.10

Отримані прогностні значення АТ КБ «Приватбанк» на 2020 р.

Рік	Активи банку	Власний капітал банку	Зобов'язання	Чистий прибуток
2017	253675	23619	230056	378
2018	278048	31464	246584	12798
2019	309723	54529	255194	32609
2020(прогноз)	352322	49882	302439	21279

Розробка ефективної стратегічної програми розвитку банку; підвищення ефективності управління витратами з урахуванням цілей стратегічної програми розвитку; оптимізація організаційної структури, постійне удосконалення функцій менеджменту; оптимізація структури банківських продуктів з урахуванням поточних і довго тривалих цілей банку; формування високого технічного й технологічного потенціалу; залучення додаткового капіталу.

Висновки до 3 розділу

В третьому розділі ми запропонували удосконалення управління дохідністю та ліквідністю АТ КБ «Приватбанк» у напрямку забезпечення фінансової стійкості. Зокрема запропонували застосування стратегії

управління ліквідністю та прибутковістю АТ КБ «Приватбанк»; удосконалення методики оцінювання ліквідності банківської установи; та здійснили прогнозування фінансових результатів АТ КБ «Приватбанк» із урахування впливу зовнішніх та внутрішніх факторів. Безпосередньо було застосовано аналіз часового ряду, статистичний і кореляційний аналізи, які дозволили встановити причинно-наслідкові зв'язки макроекономічних показників і фінансових результатів діяльності ПАТ КБ «Приватбанк».

ВИСНОВКИ

В процесі виконання кваліфікаційної роботи було узагальнено теоретично-методичні засади управління дохідністю та ліквідністю комерційного банку у напрямі забезпечення фінансової стійкості; проаналізовано фінансову стійкість АТ КБ «Приватбанк», запропоновано удосконалення управління дохідністю та ліквідністю АТ КБ «Приватбанк» у напрямі забезпечення фінансової стійкості, та зокрема отримано наступні висновки.

Дослідивши теоретично-методичні засади управління дохідністю, визначили, що дохідність комерційного банку – це сумарний позитивний результат його господарсько-фінансової та комерційної діяльності. За рахунок доходів банку покриваються всі його операційні витрати, формується прибуток, обсяг якого визначає рівень дивідендів, зростання капіталу, розвиток активних та пасивних операцій. У рамках будь-якої концепції банківського прибутку ключовими елементами при визначенні її величини є доходи й витрати. Важливими умовами забезпечення дохідності банку є оптимізація структури доходів і витрат, визначення мінімально допустимої маржі, виявлення тенденцій у дохідності кредитних операцій, планування оптимальної дохідної маржі для прогнозування орієнтованого рівня процентів за активними і пасивними операціями. Дохідність банківської діяльності залежить також від підтримки ліквідності, управління банківським ризиком і його мінімізації. Для загальної оцінки рівня дохідності порівнюють: доходи; активи, що забезпечують доходи; прибутки; дохідність однієї гривні активів. Для оцінки дохідності банку використовують ряд коефіцієнтів. Рівень дохідності банк може підняти шляхом зміни структури активних операцій і співвідношення між позичковими та інвестиційними операціями на користь більш вигідних, а також через регулювання своєї короткострокової заборгованості й депозитних рахунків.

Дослідивши теоретично-методичні засади управління ліквідністю комерційного банку визначили, що ліквідність це одна із узагальнюючих якісних характеристик діяльності банку, що характеризує його надійність та здатність забезпечувати своєчасне виконання своїх зобов'язань. Ліквідність банку за своїм призначенням має не лише забезпечити спроможність банку своєчасно і в повному обсязі виконувати власні грошові зобов'язання, а й сприяти його розвитку на основі нарощування обсягів операцій відповідно до стратегії розвитку установи та попиту на ринку банківських послуг. Управління ліквідністю банку – один із ключових елементів менеджменту банку. Серед методів, які використовуються при оцінці ліквідності, виділяють методи внутрішньої та зовнішньої оцінки ліквідності: коефіцієнтний аналіз ліквідності балансу, аналіз грошових потоків, оцінка величини чистого вибуття зобов'язань банку, оцінка зміни характеристики платоспроможності банку. В межах загального аналізу фінансово-господарського стану ліквідність комерційного банку можна оцінити за допомогою: нормативів НБУ; коефіцієнтів. Національний банк у зв'язку із переходом банків до розрахунку коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR) скасував економічні нормативи миттєвої ліквідності (Н4) та поточної ліквідності (Н5) з вересня 2019 року. Запроваджений у 2018 році норматив LCR установлює мінімально необхідний рівень ліквідності для покриття чистого очікуваного відтоку грошових коштів упродовж 30 днів з урахуванням стрес-сценарію. По суті він є більш жорстким, ніж нормативи Н4 та Н5, а тому немає практичної доцільності у подальших розрахунках цих чинних нормативів.

Проаналізувавши теоретичні аспекти доходності та ліквідності банку, визначили, що вони мають безпосередній вплив на рівень фінансової стійкості банку. Фінансова стійкість банку – це якісна динамічна інтегральна характеристика спроможності банку ефективно виконувати свої функції та забезпечувати цілеспрямований розвиток шляхом трансформації ресурсів та

мінімізації ризиків, витримуючи вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. Аналіз існуючих методичних підходів до оцінки фінансової стійкості банків, що використовуються у вітчизняній та зарубіжній практиці, свідчить про існування суттєвих розбіжностей як у складових фінансової стійкості, так і в показниках, що використовуються для оцінки. На нашу думку, система показників має визначатися факторами, що обумовлюють фінансову стійкість банку, а, отже, головними складовими оцінки є: достатність капіталу, прибутковість банку, ліквідність, якість активів та пасивів. Для забезпечення фінансової стійкості комерційні банки мають застосовувати прогресивні методи, що спрямовані на підвищення рівня своєї капіталізації, поліпшення якості активів та фінансового менеджменту, оптимізацію управління активами і зобов'язаннями. Управління фінансовою стійкістю комерційних банків передбачає об'єктивне визначення її поточного й бажаного стану, скоординоване управління фінансами банківської установи, вибір таких управлінських рішень, котрі сприяли б фінансовій стійкості. Механізм управління фінансовою стійкістю не є статичним утворенням, а постійно перебуває у динамічному розвитку. Необхідно враховувати конкретні економічні умови, в яких функціонує банк, і відповідно до змін в економічному середовищі вносити корективи до механізму управління фінансовою стійкістю.

Для дослідження було обрано комерційний банк «Приватбанк». АТ КБ «Приватбанк» – найбільший банк України, що займає лідируючі позиції за всіма фінансовими показниками в галузі. Складає майже четверту частину всієї банківської системи країни, будучи найбільшою, системною, ощадно спеціалізованою структурою, що обслуговує третину вкладів населення країни. Фінансові результати діяльності банку виражаються розміром його кредитного портфеля, активів, власного та статутного капіталу, а також сумою чистого прибутку та наявних зобов'язань. В ході дослідження ринку банківських послуг, проведеного компанією GFK-USM, 37,8 % опитаних

жителів України назвали ПАТ КБ «Приватбанк» найбільш привабливим для себе українським банком. Він має найбільш високий рівень пізнавальності серед населення і найвищий показник привабливості: більше 48 % опитаних, які знають бренд ПАТ КБ «Приватбанк», вважають його послуги і якість обслуговування найбільш привабливими. АТ КБ «Приватбанк» також є лідером серед українських комерційних банків за кількістю клієнтів: його послугами користується понад 24 % населення України.

В кваліфікаційній роботі ми провели аналіз фінансово-господарського стану банку загалом, та зокрема більш ґрунтовно проаналізували дохідність, ліквідність та фінансову стійкість АТ КБ «Приватбанк».

Протягом 2017 – 2019 років відбувалось постійне збільшення активів «Приватбанк», при чому зростання відбувалось переважно через збільшення показника інвестиційних цінних паперів банку та кредитів та авансів клієнтам. Також ці показники мали найбільшу частку у структурі активів банку. Пасиви банку АТ КБ «Приватбанк» також зростали протягом аналізованого періоду. Найбільше зростання показника за цей період спостерігалось в 2019 році порівняно з 2018 роком. В 2018 році пасиви банку становили 278 048 млн.грн, а в 2019 році – 309 723 млн.грн. У структурі пасивів банку переважала частка зобов'язань. Проте, протягом 2017-2019 років відбувалось зменшення питомої ваги зобов'язань. Так, в 2017 році показник становили 90,69%, в 2018 році зменшився до 88,68%, а в 2019 році – до 82,39%. Питома частка власного капіталу відповідно збільшувалась протягом 2017-2019 років. В 2017 році питома вага власного капіталу становила 9,31%, в 2018 році збільшилась до 11,32%, в 2019 році – до 17,61%. Зважаючи на те, що частка зобов'язань у валюті балансу та коефіцієнт фінансового важеля мали загальну тенденцію до зменшення, можемо вважати це індикатором підвищення фінансової стабільності банку.

Норматив короткострокової ліквідності (Н6) складав 97,74% на 31 грудня 2018 року (31 грудня 2017 року: 99,76%) при встановленому НБУ

значенні нормативу не менше 60% (31 грудня 2017 року: 60%). Станом на 31 грудня 2019 року (Н6) складав 100,41% при встановленому НБУ значенні нормативу не менше 60%. Коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) за всіма валютами (LCRBB) та в іноземній валюті (LCRIB) складав 263,61% за всіма валютами (LCRBB) та 102,03% в іноземній валюті (LCRIB) на 31 грудня 2018 року при встановленому НБУ значенні нормативу не менше 80% за всіма валютами (LCRBB) та 50% в іноземній валюті (LCRIB). Станом на 31.12.2019 р. коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) складав 268,26% за всіма валютами та 307,71% в іноземній валюті при встановленому НБУ значенні нормативу не менше 100%. Отже проаналізувавши ліквідність банку, встановили, що банк є ліквідним: усі нормативні показники банку значно перевищують норми, встановлені НБУ.

Проаналізували дохідність та прибутковість банку. А саме провели вертикальний та горизонтальний аналіз доходів та витрат банку в розрізі трьох років та розрахували показники, що характеризують ефективність управління банком. Починаючи із 2017 р., банк змінив збиткову діяльність на прибуткову. Протягом останніх трьох років прибуток банку зростав і станом на 31.12.2019 р. становив 32609 млн. грн. Накопичений дефіцит минулих років зменшується та погашається за рахунок прибутку. Майже всі показники відповідали оптимальному значенню та мали тенденцію до збільшення. Станом на 31.12.2018 р. та 31.12.2019 р. АТ КБ «Приватбанк» має найбільш високу серед державних банків рентабельність капіталу на рівні 40 % та 55%, підтримуючи позитивну тенденцію зростання прибутковості банківського сектора України.

Розрахували низку показників, що характеризують фінансову стійкість банку. Переважна більшість розрахованих коефіцієнтів мала позитивну економічну динаміку та відповідала оптимальним значенням, але в банку існують проблеми із здатністю залучати кошти на фінансовому ринку та захищеністю власного капіталу. Загалом «Приватбанк» мав протягом 2017-

2019 років нормальну фінансову стійкість, яка характеризується стабільною діяльністю, відсутністю неплатежів чи затримки виконання своїх зобов'язань, стабільною рентабельністю.

В третьому розділі було запропоновано застосування стратегії управління ліквідністю та прибутковістю АТ КБ «Приватбанк» у механізмі забезпечення його фінансової стійкості. В рамках вдосконалення стратегії управління ліквідністю та прибутковістю запропоновано використання методу аналізу беззбитковості. Метод беззбитковості використовується у процесі ціноутворення та встановлення ціни на банківські продукти. Ми пропонуємо покласти цей метод в основу цільового планування прибутку та розглядати його як один із головних етапів управління прибутковістю банку. В роботі пропонується окремо розглядати два напрями: аналіз беззбитковості виробництва і реалізації банківських продуктів, за методикою якого враховуються тільки постійні та змінні доходи і витрати, а також аналіз беззбитковості загальної банківської діяльності, у методиці якого додатково враховуються доходи і витрати, які не стосуються процесу надання банківських операцій і послуг (нереалізаційні доходи і витрати, податок на прибуток, витрати з чистого прибутку). Ми застосували процедуру аналізу беззбитковості та отримали систему аналітичних показників для АТ КБ «Приватбанк». Пропоноване вдосконалення стратегії управління ліквідністю та прибутковістю має забезпечити оптимальне співвідношення між рівнем ліквідності та прибутковості (при цьому пріоритетне місце слід відводити ліквідності), яке б одночасно мінімізувало ризик незбалансованої ліквідності та відсотковий ризик.

Запропоновано методичний підхід до оцінки ліквідності АТ КБ «Приватбанк», що може запобігти настанню глибоких криз шляхом раннього попередження негативних тенденцій у його роботі та нейтралізувати можливі проблемні аспекти в поточній діяльності. За допомогою даного підходу можна комплексно визначити рівень ліквідності

АТ КБ «Приватбанк» як у теперішньому часі, так і в майбутньому, що дасть змогу зацікавленим користувачам цієї інформації приймати виважені рішення щодо вибору партнерів по бізнесу, додаткового залучення інвестицій тощо.

Запропоновано прогнозування фінансових результатів АТ КБ «Приватбанк» із урахування впливу зовнішніх та внутрішніх факторів. За допомогою матриці парних коефіцієнтів кореляції ми розрахували дію зовнішніх факторів, таких як курс долара, інфляція, рівень ВВП та доходи населення на основні показники діяльності банку та спрогнозували обсяг прибутку банку на наступний період. Як свідчать результати кореляційного аналізу, на власний капітал АТ КБ «Приватбанк» переважна більшість аналізованих показників має сильний вплив, окрім інфляції. Активи, зобов'язання, розмір депозитів та індекс споживчих цін на фінансові результати банку не чинять суттєвого впливу. Найістотніший зв'язок фінансові результати банку мають з ВВП та розміром доходів населення за рік. Вплив власного капіталу та курсу національної валюти до долара США має середній вплив.

Використана методика розрахунку основних фінансових показників банку АТ КБ «Приватбанк» при умові використання її у практичній діяльності спроможна суттєво підвищити ефективність управління банківською установою, а отже, покращити рівень обґрунтованості управлінських рішень щодо прийняття рішень стосовно питань прогнозування фінансових показників банку. Це буде досягатися шляхом зниження рівня невизначеності наслідків змін структури банку та здатністю попереджувати прийняття не вірних управлінських рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арбузов С.Г., Колобов Ю.В., Міщенко В.І., Науменкова С.В., Банківська енциклопедія: Центр наукових досліджень Національного банку України : Знання. 2017. С. 504.
2. Авраменко В. Знецінення ліквідності банків. Вісник Національного банку України. 2016. № 9. С. 26–29.
3. Бібліотека VukLib.net. Аналіз фінансової стійкості. URL: <https://bullib.net/books/29141/> (дата звернення 18.12.2020).
4. Бібліотека VukLib.net. Аналіз ліквідності. URL: <https://bullib.net/books/29191/> (дата звернення 19.12.2020).
5. Бібліотека VukLib.net. Аналіз ефективності управління. URL: <https://bullib.net/books/29209/> (дата звернення 29.11.2020).
6. Бібліотека VukLib.net. Оцінка ефективності діяльності. URL: <https://bullib.net/books/28334/> (дата звернення 05.12.2020).
7. Бутинець Ф.Ф. Аналіз діяльності комерційного банку. Житомир: ПП «Рута». 2015. С. 384.
8. Васильченко З. М. Управління проблемними активами банків у міжнародній практиці. URL: <http://jeej.tneu.edu.ua/index.php/ukjee/article/view/1006> (дата звернення 15.01.2021)
9. Вовчак О.Д.: Аналіз доходів, витрат і прибутку банку. Кредит і банківська справа. 2016. URL: [pidruchniki.com/18100713/ bankivska_sprava/ analiz_dohodiv_vitrat_pributku_banku](http://pidruchniki.com/18100713/bankivska_sprava/analiz_dohodiv_vitrat_pributku_banku) (дата звернення 07.12.2020).
10. Герасимович А.М. Аналіз банківської діяльності. К.: КНЕУ. 2017. 599 с.
11. Дробницька О.Р. Проблемні кредити банків: сучасний стан та можливості управління ними через процес сек'юритизації активів. Інноваційна економіка. 2013. № 6. С. 267–271.

12. Слейко Я.І. Моделювання оптимальної структури балансу банку. Фінанси України. 2015. № 5. С.17-23.
13. Єріс Л.М. Комплексний аналіз якості активів банку. URL: <http://dspace.uabs.edu.ua/bitstream/123456789/1352/1/BANK%20> (дата звернення 15.12.2020).
14. Жуков Е.Ф. Банківська справа. Показники рентабельності. 2015. URL: stud.com.ua/61233/bankivska_sprava/pokazniki_rentabelnosti(дата звернення 29.11.2020).
15. Звіт по слабким банкам. URL: <http://www.budgetrf.ru/Publications/Magazines/VestnikCBR/2002/vestnikcbr09082002/vestnikcbr09082002010.htm> (дата звернення 18.12.2020).
16. Іванилова О.А. Удосконалення інструментарію управління портфелем активів комерційного банку. Вісник Запорізького національного університету. 2015. №2. С.210-215.
17. Івасів Б.С. Гроші та кредит. Карт-бланш. 2017. с. 510.
18. Івченкова О. Ю., Літвиненко Ю. Д. Аналіз математичних методів та інформаційних технологій для управління роздрібним бізнесом комерційного банку. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. 2015. № 2(12), Том 2. С. 132-136.
19. Калівошко О. М. Аналіз системно важливих комерційних банків. Облік і фінанси. 2019. № 1(83). С. 83-91.
20. Карчева Г.Т. Ефективність управління активами і пасивами – необхідна умова фінансової стійкості. Науковий вісник ЧДІУ. 2012. №12. С.240-249.
21. Карась П.М. Активні операції комерційних банків. Кредитні операції банків.Банківська система. 2017. URL: pidruchniki.com/85289/bankivska_sprava/bankivska_sistema (дата звернення 09.12.2020).

22. Коваленко В. В. Управління проблемними банками в системі забезпечення фінансової стійкості банківської системи. 2010. С. 67-72.: URL: <http://www.vestnikdnu.com.ua> (дата звернення 17.01.2021).

23. Кузнецова С.А. Банківська система. 2018. URL: pidruchniki.com/1584072061992/bankivska_sprava/bankivska_sistema (дата звернення 19.12.2020).

24. Лубенець С. В., Гришунін В. В. Моделювання інтегрально-рейтингової оцінки інвестиційної привабливості банків. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна Серія «Економічна», 2016. № 90. С. 97-107.

25. Лютий І.О. Банківський маркетинг в моделі оптимізації структури пасивів і активів комерційного банку URL: <http://westudents.com.ua/glavy/206-112-bankvskiy-marketing-v-modeloptimzats> (дата звернення 15.12.2020).

26. Математичні методи і моделі в управлінні економічними процесами: монографія / Укладачі: Л. М. Малярець, С. Ю. Місюра, В. В. Койбічук та ін. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 420 с.

27. Медведєв М. Г., Ніколаєва О. А., Фоменко К. А. Економіко-математичне моделювання та прогнозування прибутку комерційного банку. Бізнес та інтелектуальний капітал інтелект XXI, 2014. № 5. С. 68-77. URL: http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2014/2014_5/9.pdf (дата звернення 05.01.2021).

28. Міщенко В. Реструктуризація кредитів у умовах кризи: світовий досвід і можливості застосування в Україні. Вісник НБУ. 2013.№5. С.12-17.

29. Парасій-Вергуненко І. М. Аналіз банківської діяльності: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. 2015. К.: КНЕУ, . 347 с. URL: <http://ubooks.com.ua/books/000246/inx13.php>

30. Петрук О. М. Банківська справа : навчальний посібник. 2017. 461 с.

31. Офіційний сайт Національного рейтингового агентства РЮРІК. URL: <http://rurik.com.ua> (дата звернення 15.01.2021).

32. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/gdn/dvn/arh_dvn2001.html(дата звернення 15.01.2021).

33. Офіційний сайт ПАТ КБ «Приватбанк». URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost>(дата звернення 15.01.2021).

34. Паянок Т.М., Каменчук М.П. Аналіз і прогнозування результатів діяльності банку //Облік і фінанси. №4(86).2019. С. 78-86.

35. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 24.12.2020).

36. Постанова Правління Національного банку України від 28.08.2001 р. №368 "Про затвердження Інструкції щодо порядок регулювання діяльності банків в Україні. URL : <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01> (дата звернення 11.11.2020).

37. Постанова Правління Національного банку України від 25.01.2012 р. №23 "Про затвердження Положення про порядок формування та використання України резервів для відшкодування можливих витрат за активними банківськими операціями" із змінами та доповненнями. URL : <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12> (дата звернення 19.12.2020).

38. Примостка Л.О. Управління банківськими ризиками. Навчальний посібник. 2016. с. 265.

39. Рибалка І.А. Прогнозування фінансових показників діяльності банку за допомогою методу експоненційного згладжування з метою попередження банкрутства //Молодий вчений. №1.2015 р. С.50-54.

40. Рилова К. О. Менеджмент проблемних банків у процесі стабілізації банківської системи України (на приклад санаційного банку) Економічні студії. Випуск 56. 2014. С. 97-101.

41. Солодка О.О. Формування ефективної структури пасивів і активів банку. Банківський маркетинг. 2018. URL: pidruchniki.com/13500826/bankivska

_sprava/ formuvannya _efektivnoyi _strukturi _pasiviv_ aktiviv_banku (дата звернення 16.12.2020).

42. Старинський М. В. Порівняльне банківське право. Суми: ВІД «Університетська книга». 2013. 113 с.

43. Терещенко О. Оцінка кредитних ризиків: відповідність новацій НБУ міжнародній практиці. 2017. № 9. С.4-8.

44. Устинко О. Рекапіталізувати потрібно слабкі банки, але системні. URL: www.intermedia.org.ua/news/info/75948 (дата звернення 25.12.2020).

45. Фатюха В. В. Аналіз фінансових результатів банківського сектору України. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/3_2018/73.pdf (дата звернення 30.11.2020).

46. Шелудько В.М. Активи комерційного банку. Фінансовий ринок. 2015. URL: pidruchniki.com/1931071039427/finans/aktiv_i_komertsiy_nogo_banku (дата звернення 19.12.2020).

47. Юрін Є. Сутність, структура та динаміка портфеля активів українських банків. URL: <http://intkonf.org/k-e-n-yurin-e-gsutnist-struktura-tadinamika-portfelya-aktiviv-ukrayinskih-bankiv/> (дата звернення 01.12.2020).

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

ГРУПА "ПРИВАТБАНК"
Консолідований звіт про фінансовий стан

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2019	31 грудня 2018
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	6	45 894	27 360
Заборгованість банків	7	27 118	-
Кредити та аванси клієнтам	8	59 544	50 140
Інвестиційні цінні папери:			
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	84 680	86 244
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	66 602	79 299
- за амортизованою собівартістю	9	875	14 577
Поточні податкові активи		2 257	184
Інвестиційна нерухомість		3 379	3 340
Активи з права користування	10	1 703	-
Основні засоби та нематеріальні активи	11	4 850	3 843
Інші фінансові активи	12	2 228	2 756
Інші активи	13	9 285	8 899
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя		1 244	1 361
Активи, утримувані для продажу	14	-	117
ВСЬОГО АКТИВІВ		309 659	278 120
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Заборгованість перед НБУ	15	7 721	9 817
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями		201	196
Кошти клієнтів	16	240 457	230 997
Зобов'язання орендаря з лізингу	32	1 734	-
Поточне зобов'язання з податку на прибуток	24	9	6
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	24	122	137
Інші фінансові зобов'язання	17	1 523	2 257
Резерви та нефінансові зобов'язання	18	3 266	3 135
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		255 033	246 545
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	19	206 060	206 060
Емісійний дохід	19	23	23
Резерв переоцінки будівель	11	614	722
Нереалізований збиток від інвестиційних цінних паперів		(1 274)	(3 303)
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Резерв переоцінки валют		27	27
Накопичений дефіцит		(162 999)	(184 129)
Чисті активи, що належать акціонеру Банку		54 625	31 574
Частка неконтролюючих учасників		1	1
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		54 626	31 575
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		309 659	278 120

Затверджено до випуску та підписано 29 квітня 2020 року.

Г. Круханзл
 Голова Правління

 Г. Ю. Самаріна
 Заступник Голови Правління
 (з питань фінансів)

 В. В. Ярмоленко
 Головний бухгалтер